

Verbatim records

XIII Riigikogu, IV Istungjärg, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 26.10.2016, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:06 Haldusreformi seaduse § 9 täiendamise seaduse eelnõu (273 SE) esimese lugemise jätkamine
2. 15:00 Haldusreformi seaduse muutmise seaduse eelnõu (274 SE) esimene lugemine
3. 15:49 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (276 SE) kolmas lugemine
4. 15:58 Välisteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (241 SE) kolmas lugemine
5. 16:05 Pariisi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (310 SE) teine lugemine
6. 16:16 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (249 SE) teine lugemine
7. 16:18 Mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) teine lugemine
8. 16:20 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (296 SE) teine lugemine
9. 16:28 2017. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (303 SE) esimene lugemine
10. 19:43 Investeeringufondide seaduse eelnõu (297 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:02 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu 6. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

15:02 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan 19 Riigikogu liikme nimel üle arupärimise peaminister Taavi Rõivasele. See on Vabariigi Valitsuse tegevuse kohta. Tuletan meelde, et 23. mail k.a esitas Riigikontroll meile aruande Eesti lennunduse arengu kohta. Selles konstateeriti, et Estonian Air sai Vabariigi Valitsuselt ebaseaduslikult 85 miljonit eurot Vabariigi Valitsuse otsuste alusel. Põhimõtteliselt tähendab see, et need otsused olid ebaseaduslikud. Kuid oma arupärimises me palume rääkida muudest asjadest. Enamik siin saalis olijaid on kunagi olnud tööl kohalikus omavalitsuses. Te saate suurepäraselt aru, et kui otsus omavalitsuses või volikogus võetakse vastu ebaseaduslikult ehk vastuolus töökorraga, näiteks dokumendid esitatakse hiljem kui vaja või ei esitata eksperdihinnangut või raha eraldamine ei ole arengukavaga seotud, siis seda kõike hinnatakse kui kuritegu. Praegusel juhul on see toimunud Vabariigi Valitsuses. Üks naljakas seik ka: ühe valitsuse istungi osas olid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Riigikantselei erineval arvamusel. Üks väitis, et see istung toimus, teine ütles, et ei toimunud. Aga arupärimine on Estonian Airi 80 miljoni kohta. Aitäh!

15:02 Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise ning meie kodu- ja töökorra seaduse järgi otsustab Riigikogu juhatas selle edasise menetlemise. Teeme nüüd, head ametikaaslased, kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

1. 14:06 Haldusreformi seaduse § 9 täiendamise seaduse eelnõu (273 SE) esimese lugemise jätkamine

15:02 Aseesimees Jüri Ratas

Asume nüüd oma tänase päevakorra juurde. Eile jäi meil pooleli järgmine päevakorrapunkt: Riigikogu liikmete Jüri Adamsi, Monika Haukanõmme, Krista Aru, Andres Herkeli, Ain Lutsepa ja Külliki Kübarsepa algatatud haldusreformi seaduse § 9 täiendamise seaduse eelnõu 273 esimene lugemine. Jäime pooleli sellel kohal, kui kõnetoolis oli meie hea ametikaaslane Jüri Adams, kelle ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli. Jüri Adams oli oma ettekande lõpetanud ja meil seisis ees küsimuste voor. Üleval oli kolm küsimust, need on täna järjekorras esimesed kolm. Ja juba on lisandunud ka neljas. Alustame küsimuste vooru. Andres Herkel, palun!

15:02 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma tänan põhjaliku ettekande eest, mida meil eile oli võimalus kuulata. Küsin nüüd seda, kuidas on ajalooliselt kujunenud etnograafiline setude asuala piir – nii idapoolne kui ka see, mis on setude ja võrokeste vahel. Ja tulevikku vaatavalt: milline on nende praegune demograafiline seis ja millised nende kultuurilise identiteedi säilimise võimalused? On ju see eelnõu suunatud eesmärgile setude kultuurilist identiteeti toetada ja hoida.

15:02 Jüri Adams

Ajalooline piir on ilmselt kujunenud piirisõdade käigus ehk siis Liivimaa või täpsemalt Tartu piiskopkonna ja Liivi ordu ning teiselt poolt Pihkva vürstiriigi ja tema hilisema järeltulija Moskva omavahelistes katsumistes. See piir on üsnagi looduslik, kulgeb põhimõtteliselt piki kahte jõge: lõuna pool piki Piusa jõge ja põhja pool piki Mäda jõge. See on geograafiliselt täiesti olemas ja enne autode ajastut oli see piiri jaoks üsna loogiline koht.

Mis puudutab selle rahva kuulumist ühele või teisele poole, siis praegu on üldine arvamus, et Võru murret kõnelevaid lõunaeestlasi on olnud varasematel sajanditel tunduvalt kaugemal ida pool ja ka põhja pool, Lämmijärve taga. Aga näiteks Kraasna maarahva puhul, kes elas Velikaja jõe taga, ei ole selge, milline on nende päritolu.

Mis puudutab enesetunde ja keele küsimust, siis keeleteadlased loevad Setumaal kasutatavaid murrakuid üldise Võru murde osaks. Nad ei näe seal mingisugust olulist erinevust. Küll on olulised erinevused kultuursõnavaras. Võru murdes nagu üldiselt eesti keele teistes murretes on kultuursõnavaras palju laene saksa ja rootsi keelest, seal teisel pool tunda on Vene murrete mõju. Mis puudutab nimetust, siis "setu" või "seto" oli Ida-Tartumaal ja Ida-Võrumaal kasutatud nimetus Setumaal elavate inimeste kohta. Hilisemal ajal on see rahvas tolle nimetuse, mis alguses ei olnud kuigi sõbralik, pigem pilkenimetus, omaks võtnud ja seda väga austatakse. Ajalooliselt neil ei ole teadaolevalt oma rahva nimetust olnud, nad on üldiselt kutsunud ennast maarahvaks.

15:02 Aseesimees Jüri Ratas

Krista Aru, palun!

15:03 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas te võiksite meile kirjeldada setude praegust situatsiooni? Kui palju neid on? Kas väljaränne iidsetelt Setumaa aladelt on olnud väga suur või on seal hoopis tegu sisserände ja uusasustusega? Milline olukord praegu vanadel Setu aladel valitseb?

15:03 Jüri Adams

Läänepoolsel Petserimaal, kus setude asustus oli domineeriv, on seal asunud vene külad ja keelesaared kas täiesti kadunud või kadumas. Mis puudutab seda osa territooriumist, mille Venemaa Föderatsioon võttis endale, siis tollelt alalt on nii setude kui mittesetudest eestlaste asustus peaaegu kadunud. Kuna seal olid majanduslikud, poliitilised ja juriidilised olud märksa teistsugused kui Eesti NSV-s, siis toimus n-ö jalgadega hääletamine paremate elamistingimuste otsingul. Viimane suurem eestlaste asurkond asus Petseri linnas. Need olid põhiliselt sellised inimesed, kes olid Nõukogude vangilaagrites pikaajalist karistust kandnud ega saanud luba Eesti NSV-s elada. See asurkond asus ümber otsekohe, kui nõukogude võim enne suurriigi lagunemist leevenema hakkas. Selline on praegu see pilt.

Juriidiliselt on asi niimoodi, et endisest Petserimaast on Eesti praeguses vabariigis kolm valda: põhja pool on Värsk vald, järgneb Mikitamäe vald ja üksjagu lääne pool paikneb Meremäe vald. Temal on kahe põhjavallaga niisugune üsna kitsas piirikene. Kõige huvitavam asi on see, et üks osa Setumaast oli nimega Luhamaa nulk. Nulgad olid Setumaal niisugused kohalikud enesemääratlemise üksused. Luhamaa nulk oli see osa Eesti külge tulnud territooriumist, mida ei ühendatud Petserimaa koosseisu. Kuna see oli kompaktsem ala, ühendati see Võrumaa külge ja praegu on see Misso valla osa, umbes üks kolmandik sellest. Ja selles osas on nendest neljast või kolmest ja poolest haldusüksusest meeleolu, et peaks kindlasti tegema Setu ühisvalla, võib-olla kõige domineerivam. Seda toetavad ka – hiljaaegu käisime ühel väljasõiduüritusel Misso vallas – Misso valla Võru-poolse osa juhid. Need asjad peaksid lahku minema pärast seda, kui on peaaegu sada aastat koos elatud.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Ammas, palun!

15:03 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Setud on mõnes asjas olnud päris tragid. On olnud isegi pisut hämmastav lugeda, et anonüümseks jääda otsustanud setu ärimeeste grupp on öelnud, et kui tekib ühine Setumaa, siis võiks seda algatust miljoni euroga premeerida. Kuidas setude koostöö praegu üldse välja näeb? On see üksmeel seal olemas? On seal mingeid ühiseid algatusi, mis väärivad märkimist?

15:03 Jüri Adams

Vastus on osalt jaa, osalt ei. Mis puutub jaa-poolde, siis tuleb ütelda, et setude hulgas oli kindlasti kuni Eesti Vabariigi esimese iseseisvuse lõpuni kõhklemist, kes nad tegelikult on. Siis aga tuli Nõukogude okupatsioon peale ja see oli see ülioluline argument, et pärast seda ei ole enam ükski setu kahelnud, kas nad ikka on eestlased. Samal ajal on tegu n-ö Eesti rahva sisese mikroetnose kujunemise ja säilitamisega. Sellist suunda täheldame tänapäeval Euroopa rahvaste hulgas palju. Aga selles mõttes praegu Eesti rahvas erineb väga paljudes aspektides sellest, mis oli Eesti rahvas enne teist maailmasõda. Meil on näiteks olnud suur ingerlaste osatähtsus, pluss peaaegu 100 000 Venemaalt tagasi tulnud kunagiste väljarändajate järeltulijat. Nemad on kindlasti niisugune truu Eesti rahva osa. Mis puudutab koostööd, siis on välja kujunenud oma rahvuslik haritlaseliit, kes teeb kõik võimaliku, et samade juurtega inimesi koos hoida. Praktilise koostöö projekte on üsna palju, ma neid kõiki peast ei tea. Tegutseb väga tegus organisatsioon nimega Setomaa Valdade Liit, kuhu kuulub neli valda, kaasa arvatud ainult osaliselt setu asustusega Misso vald. Seega praktiline koostöö tegelikult toimub. Mis on vastuargumendid? Alates, ütleme, 1950. aastate keskpaigast, kui Eesti NSV haldusjaotuse järgi loodi rajoonid ja külanõukogud, mis praegu on valdadeks nimetatud, tekkis küsimus kahe põhjapoolsema Setu valla, Värsk ja Mikitamäe suhtes, mille nii administratiivne kui ka majanduslik tõmbekeskus on Põlva linn. Põlva linna alternatiiv oli vahepeal Petseri linn, aga see võimalus on praegu täiesti ära võetud ja selles kandis ei ole küsimus ainult ametlikus asjaajamises, vaid ka selles, kuhu minna poodi, kui tahad suuremat valikut nagu supermarketis. Siis on ainukene võimalus minna Põlvasse.

Meremäe vallas on täpselt sama küsimus, aga suund on Võru või vaheastmega Vastseliina alev. Seal on probleem pigem selles, et suurema osa nõukogude ajast oli selle praeguse valla territooriumil üks hiidsovhoos, mille nimi oli sovhoos Võit. Selle keskus oli Vastseliina asundus, kunagine mõis, mille külge kuulus ka osa Vastseliina ümbruse Võru alasid, õieti Kapera ala, mis Eesti iseseisvuse taastamisel anti Vastseliinale tagasi või millest lahti saadi. Sealkandis on väga paljude majanduslik ja igapäevase töö käimise tõmbekeskus olnud Vastseliina juba mitu põlvkonda. See seletab ka, mis pärast Meremäe vallas on ilmselt kiindumus Vastseliinasse suurem, seda enam, et alternatiivi Petseri näol enam üldse ei ole, see linn on ära lõigatud. Mis puudutab seda lõunapoolset Luhamaa nulka, mis on Misso valla koosseisus, siis selle jaoks on ainukene mõeldav keskus ikkagi Võru linn. Tegelikult kõige lähem keskus on hoopis Lätimaal Aluksne ehk Marienburg, mis on ajalooline keskus olnud.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Ernits, palun!

15:03 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Setumaa valdade ettepanek sai haldusreformi seaduse täiendamise eelnõusse erandina kirja. Ja nüüd sa kirjutad, et tegelikult selle sisseviimine haldusreformi seadusesse süvendab eraldumist ega teeni eesmärki. Kas seda on mõjutanud Suur-Võrumaa karvane käsi või kuidas see tulemus on saavutatud?

15:03 Jüri Adams

Ma ei oska öelda, ma ei tea väga paljusid asju. Ma tean, et unistus suurest või vähemalt võimalikult suurest Võrumaast on täiesti olemas, aga see on Eesti administratiivsüsteemis äärmiselt raskelt teostatav. Ajaloolise Võrumaa põhjaosa kuulub praegu Põlva maakonna külge ja ajaloolise Võrumaa lääneosa kuulub Valga maakonna külge – pean silmas Antsla kanti. Mis puutub karvase käe võimalusse, siis ma arvan, et karvast kätt ei ole olemas, aga on selge, et kuigi praegu on minu arvates Setu ja Võru kultuuritegelaste hulgas silmapaistvalt palju koostööd ja respekti üksteise vastu, on lähtekoht siiski see, et me oleme eraldi, mis siis, et meie keel on peaaegu üks ja seesama. Kultuuriline erinevus on olemas. Mis puutub haldusreformi, siis kõigepealt ma pean ütlema, et mina ei ole haldusreformi suur fänn. Minu arvates on äärmiselt lopsik teha haldusreformi mingisuguste suvaliste arvude põhjal. Ma ei saa aru, mispärast peaks neid arve aluseks võtma, kui sissekirjutuse näitajad ei ütle praktiliselt midagi olukorras, kus suur osa inimestest on kohal vaid osa aastast ja pendeldavad töö pärast pidevalt näiteks Lõuna-Soome vahet. Minu arvates need arvud argumendina küll mitte midagi ei ütle.

Aga selle põhjus, miks ma kulutan nii palju teie aega, on see, et ma tahan väita seda, et mõistlik riigimees peaks kahest asjast aru saama. Esiteks sellest, et kui tegu on nii suure probleemiga, nagu Eestis on kohaliku halduse piiride ümberkujundamine, siis kus on see osa riigist, kus võib ellu viia mingisuguseid põhimõttelisi lahendusi. Ja teiseks tuleb aru saada, kus on need paigad, kus üldised reeglid ei toimi ja tuleb teha mingisugune kohalik erandlik kokkulepe sellepärast, et geograafilised asjaolud seda nõuavad, nii nagu on Lääne-Eestis saarte alal ja Setumaal. Minu arvates sellele ei ole alternatiivi.

Minu arust on häbi, et meie teiega oleme olnud osalt ka süüdlased. Meile võidakse näpuga näidata, et me oleme lasknud neid inimesi rumalatel ja sulepeast väljajäetud põhjustel solgutada juba vähemalt pool aastat, selle asemel et mõistlike riigimeestena kätte võtta ja selle asja nädala-kahega lõpule viia. Tahakski siin lõpetada ühe üleskutsega. Kui meie praegune reformiminister ei näe probleemi, siis see on tema probleem, et ta probleemi ei näe. Meie teiega võiksime siiski seda probleemi näha ja selle lahendamise kõige lihtsama tee üles leida. Seaduse muutmine on sisuliselt üsna lihtne tehniline ettevõtmine, kui on olemas valitsuskoalitsiooni poliitiline tahe. Aga miks ei võiks praegu meie vastvalitud president või meie peaminister selle enda peale võtta? Meie peaminister alles mõni aeg tagasi ütles – ma sain tema jutust niimoodi aru –, et ta ei tunne end piisavalt rakendatuna. Rakendagu ennast siis selle tegemiseks, tehku nelja Setumaa asustatud piirkonna ühendamine ära. Miks me teeme seda, mida me teeme? Sellel ei ole perspektiivi ja sellel ei ole mõtet.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

15:03 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kõigepealt, ma olen seisukohal, et haldusreformi seaduse § 9 lõige 3 lubaks ka praegu Setumaa valda moodustada. Seto Kongress ja selle vanematekogu on tellinud mitmesuguseid ekspertiise, et tõestada sedasama, mida teie siin eespool kultuurilisest ja ajaloolisest terviklikkusest rääkisite, samuti õigusliku ekspertiisi jm. Kui esinduslikuks te peate vanematekogu seisukohti setode tahteavaldusena, üldse selle kogu tööd ja selle väljundit?

15:03 Jüri Adams

Ma pean seda väga esinduslikuks. Seal on ju ka Seto Kongress, veel kõrgem kogu, kuhu on kuulunud ka esindajad nendest setude gruppidest, kes jäävad praeguse kontrolljoone taha. Nad on oma mõtteid ju väljendanud päris palju ja ma ei näe siin mingisugust kahtlusmomenti. Aga poliitilises mõttes on praegu kõige inetum see, et valitsuskoalitsiooni käitumine Setumaa suhtes on haldusterritoriaalse reformi käigus olnud niisugune, et ma ei sooviks seda isegi mitte oma vaenlastele. Kõigepealt on edasi antud

poliitiline sõnum: meie teid ei märka, meie teist ei hooli, meil on ükskõik, tegelge oma vabatahtliku ühinemisega. Samal ajal vabatahtlikkuse alternatiive ei ole. Ma nimetasin siin eile ka seda, et osa valdade juhtkonnad on praegu äärmiselt rumalasse olukorda pandud. Oma hinges tahaksid nad tegeleda suurema Setumaa loomisega – mis muide vajab ilmselt mingisugust eraldi rahasüsti –, aga see rumal seadus, Arto Aasa seadus, mis siin ära tembeldati, on nad pannud olukorda, et nad peavad oma vallarahvale teatama, et on kaks võimalust: kas me loobume ühise Setumaa valla ideest või te jääte ilma kõikidest ühinemistoetustest, mis seadus ülejäänud Eesti valdadele annab. Minu arust ei tohiks kohalikke juhte niisugusesse olukorda panna.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

15:03 Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja Jüri Adams! Ma küsin niimoodi. Ma ei saa päris hästi aru. Juhul, kui Setumaa ühendamist ei toimu, kas see tähendab seda, et setu kultuur jääb administratiivselt nelja eri kogukonda, kus setudel on neis kõigis häälvähemus? Üks kogukond on teatavasti teisel pool riigi kontrolljoont, kolm tükki jäävad piirist Eestimaa poole. Kuidas see setu kultuurile mõjuma hakkab, kui see niimoodi peaks juhtuma? Äkki sellest tuleks hoopis rohkem tulu? Teatavasti on ju küllalt rahvaid, kes vastupanuliikumise põlengus hakkavad veel rohkem oma keelt ja kultuuri hoidma. Äkki tekitame nii hoopis erilise soovi ühineda?

15:03 Jüri Adams

Lugupeetud küsija! Ma kõigepealt korrigeerin teie küsimuses kõlanut natukene. Need neli valda, mida ma nimetasin, on kõik siinpool kontrolljoont. Ma peaaegu vältisin seda teemat, mis toimub kontrolljoone taga ja millised on selle kandi tulevikuväljavaated. Sellega on omaette väga tõsised probleemid. Põlisrahvastik on sealt lahkunud, nii setud kui venelased elavad reeglina Eestis. Asemele on tulnud uusasukad Sise-Venemaalt. Nende nn vanadega on meil, eesti keelt kõnelejatel, tunduvalt sarnasemad vaated ja kogemused.

Mis kultuuri puutub, siis väga raske on teile vastata. Setude eneseteadvus ei ole veel lõplikult välja kujunenud, see on minu arvates väljakujunemise n-ö viimases faasis, kust enam tagasipöördumist ei ole. Siiski on veel terve hulk inimesi, kes ei ole päris kindlad, kes nad on – kas nad on setud ja eestlased üheaegselt või nad on ainult eestlased. Üks põhjus, miks ma selle eelnõu ja analoogilise algatasin, on sügav kahtlus selles, kas praegune protsess, mis näeb ette, et need otsused tehakse vallavolikogude liikmete hääletage, on mõistlik. Meil on vähemalt Meremäe valla kogemus niisugune, et seal oli üks hääli siia-sinna. Ma ei tea, kuidas teistes valdades on. See ei ole mõistlik, need on juhuslikud tulemused. Ma arvan, et rahvaküsitlused võiksid anda parema aluse.

Nüüd, kultuuriküsimus on eraldi. Seda ka selles mõttes, et niisugusele etnograafilisele haruldusele, nagu on Setumaa oma laulude ja rahvariietega, antakse tänapäeva maailmas küllalt palju liikuvat kultuuriprogrammide raha. Sellistele eksootilistele nähtustele antakse seda hea meelega.

Põhimõtteliselt on neil võimalik mingisuguste Euroopa fondide raha toel minna kontserti andma kuskile New Yorki või Brüsselisse. On küsimus, kas setu kultuurist saab etnograafiline igand, mis elab edasi ainult nii kaua, kui on need grandid ja toetusrahad. See on üks alternatiiv. Selline arhailist tüüpi ja projektipõhine kultuuritegevus, ma kardan, kaotab õige varsti enda tagant oma rahva need esindajad, kes kultuuritegevuses ei osale – kas või sellepärast, et nad peavad omale leiba teenima teisel moel, või sellepärast, et neid ei ole õnnistatud viisipidamise ja lauluhäälega.

Nii et küsimus, mida kujutab endast setu kultuur näiteks 15–20 aasta pärast, on väga tõsine. Praegu ollakse käänukohal. Ega võitlused muidugi ei lakka, ükskõik mis otsused tänavu tehakse või kuidas edasi minnakse, aga need otsused kallutavad protsessi kindlasti ühele või teisele poole. Ja meie kui rahvaesindajate moraalne kohus on sellele osutada. Rahvuse ülesehitamisel või kujundamisel on meil, kes me kuulume põliseestlaste hulka, teatud trepiastmeid rohkem läbitud ja meie kogemused on natukene suuremad. Kogu Eesti tänapäevase kultuuri kujundamine on teatud moel ka pidev valikute tegemine nii edasi kui ka tagasi vaadates.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Arno Sild, palun!

15:03 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Sa juba peaaegu vastasid sellele ära, mis ma tahtsin küsida. Aga ma tahan omalt poolt öelda, et senine setode elu on näidanud, et nemad ei hooli administratiivpiiridest, isegi mitte piirist suure naabriga. Neil toimuvad ühised võimsad kultuuriüritused nagoonii, on need siis Seto Kuningriigi päevad või näiteks võimas soome-ugri üritus Obinitsas, mis oli hiljaaegu. Tahan küsida niimoodi: kas sa oled minuga nõus, et olenemata sellest, kas Meremäe vald ühineb või kuidas täpselt need piirid seal olema hakkavad, seto kultuur jääb kindlasti püsima? Sa arutlesid, mis 15 aasta pärast juhtub. Nad ei keera praegusel käänukohal kuhugi, setode kultuur areneb kindlasti edasi.

15:03 Jüri Adams

Põhimõtteliselt olen selle hinnanguga nõus. Täpsem vastus on see, et hiiglama hea oleks, kui läheks niimoodi, et ilma täiendavate jamadeta saaks neli Setumaa osa üheks uueks suurvallaks ühendatud. On räägitud, et see võiks veelgi laiem ala olla, näiteks Võrumaalt võiks Orava vald juurde tulla. Mingisugune niisugune lahend võiks olla hea.

Mis puudutab suhtlemist kontrolljoonetagustel aladel elavate inimestega, siis see on hiiglama pikk teema, millest me siin ei jõua rääkida. Ma ei arva, et Eesti riik on teinud kõik, mida ta oleks suutnud, aga kindlasti on asju, mis ei ole Eesti riigi võimuses olnud. Juhin tähelepanu vähe räägitud asjaolule, et Petseri kloostrist kujunes nõukogude aja lõpuks n-ö uut tüüpi, vene mittekommunistliku rahvusluse üks kõige olulisemaid ideoloogilisi keskusi. Nad ei ole iial aktsepteerinud seda mõtet, et klooster või seda ümbritsev linn võiks asuda kuskil mujal kui Venemaa koosseisus.

Vaadake, ega see, kui inimene ei ütle mõnda asja, ei tähenda, et ta seda ei mõtle. Mina tean seda, et meil on tõenäoliselt väga raske saada ametliku kanali kaamera ees mõne praeguse Setu valla juhi arvamust selle kohta, mida kujutavad endast praegune piir ja arvatavasti seda kindlustav piirileping. Aga mina väidan, et rahvastundega setud praeguse kagupiiriga ei lepi – ma ei usu, et ettenähtavas tulevikus vähemalt paar-kolm järgmist põlvkonda oma hinges lepivad sellega, mis juhtus. Mingil moel elab neis positiivne poliitiline ideaal, mis iseloomustab ehk iga rahvast: võimaluse korral tahaks tagasi saada maksimaalselt neid maid, mis kunagi olid omaenda rahvaga asustatud. Eks see poliitiline ideaal jääb sinna küdema ka pärast seda, kui ei ole mind ega ole teid.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Kalle Laaneti. Palun!

15:03 Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu esmaspäeval, 17. oktoobril. Komisjoni istungist võtsid osa Jüri Adams, Andre Sepp, Andres Anvelt, Anneli Ott, Kalle Muuli, Lauri Luik, Jaak Madison ja Mihhail Stalnuhhin. Puudusid Mart Nutt ja Peeter Ernits. Austatud algatajatepoolne ettekandja Jüri Adams andis meile sama põhjaliku ülevaate, nagu ta andis eile ja täna siin. Ma ei hakka seda üle kordama. Valitsuse esindajana oli kutsutud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste, kes andis ülevaate valitsuse seisukohast. Olivia Taluste selgitas, et Vabariigi Valitsus otsustas oma 29. septembri istungil eelnõu mitte toetada, kuna haldusreformi seadus võimaldab rakendada erandit, kui tegu on kultuuriliselt ja geograafiliselt omavahel seotud omavalitsustega, sh Setumaal. Jutt on haldusreformi seaduse § 9 lõike 3 punktist 2. Kui toetada eelnõus väljapakutud erandit, siis võib tekkida küsimus õigusselgusest, sest jääb lahtiseks, millist erandit rakendatakse. Seaduses oleva erandi puhul on nõutud, et omavalitsuses oleks vähemalt 3500 elanikku. Eelnõus väljapakutud erandi puhul ei ole nõutud muud kui seda, et omavalitsus koosneks Setumaa omavalitsusüksustest ja nende osadest. Kehtiv haldusreformi seadus annab juba võimaluse, et omavalitsuse võib moodustada vähemalt nelja omavalitsuse osade baasil ehk teatud külade üleandmisega. Erandina võimaldatakse ühineda ka selliselt, et omavalitsus koosneb lahusmaatükkidest, mis oli varem Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse kohaselt lubatud vaid väikesaartel. Seadusandja on teinud Setumaa ühinemise väga paindlikuks ja pigem jääb selle kandi ühinemine poliitiliste vastuolude taha. Tegemist ei ole ainult küsimusega, kas suudetakse täita kehtivat seadust. Vabariigi Valitsus on aga, jah, suisa kahel lehel põhjendanud oma mittetoetamise otsust. Refereerin

seda veel natuke. Vabariigi Valitsusele jääb arusaamatuks, mil moel võimaldab kehtiva seaduse sõnastus ajaloolist Setumaad vastupidi seaduse eesmärgile lahutada ja mil moel Vabariigi Valitsus saab omaalgatuse etapis veel toetada ajaloolise Setumaa moodustamist. Nimetatud erandi tegemine eeldab seda, et kohaliku omavalitsuse üksused on omaalgatusliku ühinemise etapis, kus riik ei sekku, sundides ühinemisotsuseid tegema, ise otsustanud liituda ajaloolistes piirides selliselt, et moodustuks vähemalt 3500 elanikuga omavalitsusüksus, kelle territooriumi osad võivad osaliselt jääda ka lahusmaatükkidena teise omavalitsusüksuse haldusterritooriumile. Vabariigi Valitsuse 2016. aasta 30. juuni korraldusega nr 242 "Piirkondlike komisjonide moodustamine haldusreformi elluviimiseks" punkti 2 alapunkti 3 alusel on moodustatud Vabariigi Valitsust nõustava komisjonina ka Lõuna-Eesti piirkondlik komisjon, kes on Setumaa valdade ühendamiseks asjaomastele omavalitsustele ka soovitusi andnud. Lisaks näeb haldusreformi seaduse § 20 ette omaalgatuslikult ühinevatele omavalitsustele ühinemistoetuse maksmise. Summa suurus sõltub ühinemise tulemusena moodustuva omavalitsusüksuse elanike arvust ja see peaks motiveerima omavalitsusi omaalgatuslikult ühinema. Kui omavalitsused ei ole riigi kohaldatavatest soodustustest hoolimata kas poliitilistel või muudel põhjustel suutnud kokku leppida haldusreformi seaduse § 9 lõike 3 punkti 2 tingimustele vastava omavalitsuse moodustamist, siis ei saa seda võtta kui kehtiva seaduse nõrkuse tõestust.

Ma ei hakka tervet Vabariigi Valitsuse seisukohta teile ette lugema. Saan aga nii palju öelda, et kehtiva seaduse ettevalmistamise käigus oli mul isiklikult au kõnelda mitme setude eestseisjaga. Samamoodi sai kasutatud meie lugupeetud Riigikogu liikmete arvamust kõnealuse sätte kujundamisel, nii et mina julgen väita, et haldusreformi seaduse ettevalmistamisel võeti setude küsimust ääretult tõsiselt ja üritati leida lahendus, mis oleks neile sobilik.

Aga tulles tagasi komisjoni juurde, mida siis otsustati? Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 25. oktoobri istungi päevakorda, see oli konsensuslik otsus. Teiseks, teha ettepanek eelnõu tagasi lükata – poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuid ei ühtegi. Poolt olid peale minu Andre Sepp, Andres Anvelt, Kalle Muuli ja Lauri Luik, vastu Jüri Adams, Anneli Ott ja Jaak Madison. Ettekandjaks määrati põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet, see oli konsensuslik otsus. Aitäh!

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! On vähemalt üks küsimus. Mark Soosaar, palun!

15:03 Mark Soosaar

Hea ettekandja kolleeg Kalle Laanet! Aitäh, et sa lugesid ette § 9 need sätted, mis annavad Vabariigi Valitsusele üsna vabad käed algatada ise Setumaa kui Eesti ja kogu maailma kultuuriloolise pärlil säilitamise ühtse administratiivse organi või keskusena, kus elab ühtne kogukond. Kas siin võib paista võimalus, et kui sealsed vallad omavahel kokku ei lepi, siis lihtsalt algatatakse maailmapärandi hoidmise nimel nende liitmine?

15:03 Kalle Laanet

Väga keeruline on ühest vastust anda, aga ma usun, et kõik teed on valla. Kindlasti on see järgmise sammu teema.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ... On siiski veel küsimusi. Siim Kiisler, palun! Olgem kiiremad!

15:03 Siim Kiisler

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas ma saan sellest eelnõust õigesti aru, kui järeldan, et selles on ette nähtud erand, kui lihtsalt kaks Setumaa omavalitsusüksuste osa ühinevad? Kas see tähendab, et kui ühest Setu vallast üks küla, kus elab näiteks 20 elanikku, ja teisest Setu vallast küla, kus on näiteks kümme elanikku, omavahel ühinevad, siis on tingimused täidetud, moodustatakse 30 elanikuga omavalitsus ja kõik on korras, haldusreform ellu viidud?

15:03 Kalle Laanet

Ma usun, et sellele oskaks eelkõige vastata eelnõu algatajate esindaja Jüri Adams. Tema oskaks öelda, mida ta täpselt mõtles. Ma väga loodan, et ta päris seda ei mõelnud.

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Nüüd rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan teid! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Peeter Ernitsa!

15:03 Peeter Ernits

Hea juhataja! Head kolleegid! Haldusreformi seadus, mille me siin suvel vastu võtsime, on üsna dogmaatiline ja erandeid väga pika hambaga lubav. Setud said selle, aga praegusel hetkel on asi tegelikult ühes vallas. Tegemist on Meremäe valla juhtumiga: 132-ruutkilomeetrine vald või Obinitsa, 87 setu küla. Volikogus on jäme ots Suur-Võrumaa pooldajate käes, rahvas kaldub pigem Setu poole. Setu poole toetuseks on praänikud ka olemas: 300 000-eurone ühinemispreemia ja ettevõtjate lubatud miljon investeeringuteks. Teisel pool on Vastseliina, kes tahab oma kihelkondlikkust taastada. Ja nii ongi see väike Meremäe vald kahe jõu vahel: Setu maailma vahel ja Suur-Võrumaa või Vastseliina vahel. Häda on tegelikult selles, et Meremäel elab natuke alla 1100 inimese. Kurja juur on kultuurilises seotuses. Kultuuriline seotus on see, mis annab õiguse praegusel juhul seda nelja piirivalda puudutavat erandit teha. Kui läheks käiku teistsugune stsenaarium, et Meremäe või vähemalt suur osa sellest ühineks suunaga Vastseliina poole, siis ei tule ka kokku 5000 inimest – minu meelest on üldse mingi ühe numbriga fetišeerimine absurdne – ja kultuurilist seotust ka ei oleks, ei saaks seda terminit kasutada. Nii lihtne see tegelikult ongi.

Head kolleegid Vabaerakonnast eesotsas Jüri Adamsiga pakkusid välja, et korjaks selle arvu ära. See 3500 on väiksem kui 5000, aga selle Setumaa erandi puhul võib tõesti ironiseerida kolleeg Kiisleri moodi, et võtame kümme elanikku siit külast või vallast ja 20 teisest, ning saame 30-pealise valla. See on jah tegelik lahendus. Ma arvan, et põhimõtteliselt ei ole ühe numbriga fetišeerimine – 5000 või praegusel juhul ka 3500 – kõige mõistlikum. Tõesti, me väga harva arutame siin saalis ühe omavalitsuse muresid. Praegu on käsil Meremäe valla probleemi arutelu, kuigi jutt on palju suurematest asjadest.

Minu meelest on setud võimas rahvas ja nende tuleviku peale peaks mõtlema. Aga ega vägisi kedagi õnnelikuks teha ei saa. Ja kui praegu seda erandit teha ei saa, siis järgneb sundliitmine. Kellega valitsus isepäise Meremäe kokku paneb? Võib-olla panebki Setumaa valdadega, aga võib-olla ei pane. See on juba valitsuse otsus. Tegelikult peaks sellesse eelnõusse väga tõsiselt suhtuma. Ma ei oska öelda, mis oleks lahendus. Setude huvides oleks muidugi selle neljase ühenduse loomine ja toetamine, aga ka olemata setu ja vaadates asjade seisule kaugemalt, on selge, et igal juhul peaks sellesse tõsiselt suhtuma. Aitäh!

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

15:03 Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid ja eriti lugupeetav maestro Jüri Adams! Armas Jüri! Ma pean siiski ütlema Kihnu kogemuste põhjal, et kui inimestel ei ole võimalik oma kogukonnas otsustada oma piirkonna või oma looduse, oma keskkonna saatust koos ja ühiselt, nii nagu juhtus see Kihnus 1970. aastatel, Ruhnus samuti 1970. aastatel, siis see kogukond ikkagi lõpuks laguneb. Praegu võib küll tunduda, et kõrdid on väga värvilised ja hõbesõled kõlisevad ka hästi, aga setu kultuuri kooshoidmine ei ole ainult setude mure. See mure oli juba Boris Vilde südames, kui ta 1920. aastate alguses Pariisis Inimese Muuseumi asutas ja esimese eksponaadina Eestist sinna setu rahvariided viis. Teatavasti on setu kultuur ka UNESCO maailmapärandi nimistus. Ma väga loodan, et nii see saal siin kui ka Vabariigi Valitsus kasutavad kõiki oma seadusandlikke ja administratiivseid võimalusi, et setu kultuuri hoida ja arengus edasi aidata. See on põhjus, mis pärast ma seekord opositsiooni eelnõu poolt hääletan. Aitäh!

15:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Andres Herkeli!

15:04 Andres Herkel

Härja juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabaerakond enesestmõistetavalt toetab seda seaduseelnõu ja saab aru põhjustest, miks me pidime sellise algatuseni minema. Muud pakutud lahendused jäid kurtidele kõrvadele. Ma isiklikult olen põhjaeestlasena suure sümpaatiaga jälginud kogu seda kultuurilise traditsiooni elluärkamist Lõuna-Eestis, nii Setumaal kui Võrumaal, mis sai alguse samal ajal, kui oli Eesti taasärkamise aeg. Kõigi nende poliitiliste muudatustega kaasnevalt hoogustus üsna ootamatult ka kohalik kultuuriliikumine. Nõukogude perioodi koolisüsteem ja väga paljud muud asjaolud olid selle vastu – valitses tugev kirjakeelestamise tendents –, aga siis me ühtäkki avastasime, et kõik on alles. See kultuur on väga elujõuline, see on väga omapärane ja see on üks osa kogu eesti rahva rikkusest. Miks me siis ei aita kaasa sellele, et seda hoida?

Üks aspekt on muidugi see, et kontrolljoonega lõhuti Setumaa terviklikkus – kogu ajalooline teedevõrk, mille kiired koondusid Petseri linna. See tegi situatsiooni üpris keeruliseks. Muidugi tekkisid uued tõmbekeskused, aga samal ajal oli tuntav tahe olla ise ja olla eraldi. Tegelikult on see kogu aeg olnud. Ma viitasin oma küsimuses ka Seto Kongressi vanematekogu tellitud eksperdiarvamustele. Ajaloolane Heiki Valk esitas, seda võib-olla isegi mitte nii põhjalikult kui Jüri Adams oma ettekandes, kultuurilise, ajaloolise ja geograafilise terviklikkuse tõendid. Nende alusel pöörduti advokaadibüroode poole, et saada õiguslikku hinnangut. Ausalt öelda on see päris naeruväärne olukord, millesse Vabariigi Valitsus on pannud setude vanemate kogu. Et selliseid asju üldse peab tellima, et see ei ole enesestmõistetav, et seaduse § 9 lõige 3 lubab siin teha sellise erandi! Tegelikult on see kõige väiksem asi, mida meie siin saame selle rahvakillu heaks teha: võtkem nende häält kuulda ja andkem neile haldusreformi kontekstis võimalus luua kultuurilise terviklikkusega loogiliselt põhjendatud oma vald! Aga ei, mulle näib, et siin on tugevama positsioonil see sotsiaalne mitšurinlus – sellist terminit ettekandja eile kasutas –, mille puhul tõmmatakse ainult joonlauaga jooni ja piire. Tõepoolest, võib-olla teedevõrk ja uued tõmbekeskused seda ei toeta. Aga meie asi on toetada just nimelt selle iseolemise säilimist ja teha kõik endast olenev nende tendentside vastu, mis kõige suuremal määral on põhjustatud just kontrolljoone ja piirileppe küsimustest. Setu rahva jaoks on see lepe vaieldamatult ebaõiglane.

Lõpetuseks juhin kõikide tähelepanu sellele, et vist samal ajal, kui me eile selle elnõu menetlemist Riigikogu saalis alustasime, tegi ka Riigikogu Setomaa toetusrühm, kuhu kuuluvad kõikide fraktsioonide liikmed, avalduse Setomaa terviklikkuse säilitamise nimel. Ma ei näe toetusrühma esimeest küll praegu saalis, aga vähemalt üks koalitsiooni kuuluv toetusrühma liige istus praegu oma kohale. Ma väga loodan teie toetusele ja teie mõjule, et me suudaksime siin teha selle lihtsa seadusparanduse, mis oleks ilmselt otsustava kaaluga samm selleks, et valitsus setude soovi kuulda võtaks. Aitäh!

15:04 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Mart Helme. Palun!

15:04 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Mul ei ole Setumaaga absoluutselt mitte mingit pistmist. Ma olen täielik lääne-eestlane, tõsi küll, 44 aastat elanud Tallinnas, aga siiski säilitanud oma lääne-eestiliku identiteedi. Samas ma olen 15 aastat tegelenud muude asjade kõrval ka väikese turismiettevõtlusega ja käinud päris palju Setumaal. Tahaksin tõmmata selle portree või maali peale mõned pintsli tõmbed, mis on seotud äri ja rahaga.

Olles käinud maailmas küllaltki palju ringi, võin öelda, et kõikides kohtades, kus turism on mingil määral tööstuslikud jooned omandanud, kasutatakse seesuguseid piirkondlikke eripärasid maksimaalselt ära. Võin tuua näiteks Šotimaa. Loomulikult ajalugu on hoopis teine ja šotlaste identiteet ja torupill tunduvalt kuulsamad kui meie torupill ja identiteet, aga ükskõik, kuhu te seal lähete, teile tuletatakse seal meelde ajalugu ja selle meeldetuletamise eest võetakse raha. Meil on Setumaa näol tegemist väga eripärgelise paigaga ja me oleme jätnud selle ärilise poole väga amatöörlikule tasemele. Üks tsäimaja ja üks vabaõhumuuseum ja mõned leelotajate ansamblid, ja ongi praktiliselt kõik. Me ei ole sellest sidrunist mahla välja pigistanud. Administratiivselt oleks ju võimalik seda tagant tõugata. Tõsi küll, ma tean oma kolleegide ja erakonnakaaslaste kaudu, et seal on tõsisemid probleeme seoses sellega, miks Meremäe vald ei taha ühineda selle Suur-Setomaa vallaga või mis iganes nime see kannab. Selle asja nimi on korruptsioon. Inimesed on väga pahased, et ainult teatud ringkonda kuuluvad tegelased saavad toetusi, aga teised, kes ringkonnast väljapoole jäävad, ei saa toetusi. Ja see on kõva kaigas selle vankri

kodarates, mis võiks viia tunduvalt suuremate äriliste ja maineliste saavutusteni. Seega tuleb asjale vaadata väga mitme kandi pealt. Aga igal juhul ma põhimõtteliselt toetan kõiki samme, mida on võimalik astuda nii kohalikul kui riiklikul tasandil, et seda rahvakildu aidata elus püsida, tema kultuuril aidata elus püsida ja sellest kultuurist teha atraktsioon, mis aitab nendel inimestel ka majanduslikult elus püsida. Aitäh!

15:04 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei näi olevat, sulgen läbirääkimised. Nüüd läheme juhtivkomisjoni ettepaneku juurde, mis läheb vastuollu algatajate ettepanekuga. Nimelt on ettepanek eelnõu 273 esimesel lugemisel tagasi lükata. Vastavalt kodu- ja töökorra seadusele peame seda ettepanekut hääletama. Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 273 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Tulemusega poolt 41 Riigikogu liiget, vastu 28, erapooletuid ei ole leidis ettepanek toetust. Eelnõu 273 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. Oleme esimese päevakorrapunkti käsitlemise lõpetanud.

2. 15:00 Haldusreformi seaduse muutmise seaduse eelnõu (274 SE) esimene lugemine

15:02 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikme Mark Soosaare algatatud haldusreformi seaduse muutmise seaduse eelnõu 274 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

15:02 Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lubage, et ma õnnitlen meid kõiki siin saalis 150. aastapäeva puhul. Nimelt, aastal 1866 andis keiser Aleksander II välja ukaasi, et Baltimaades tuleb läbi viia vallareform, ja sealt alates me võime rääkida euroopalike omavalitsuste eksisteerimisest. Isegi nõukogude ajal pidasid need külanõukogude nime all vastu. Demokraatiat oli siis küll üsna vähe, aga formaalselt olid need meil maal olemas. See eelnõu meenutab tõepoolest 150 aasta tagust aega. Lühidalt veel nii palju, et need vallad, kus 1866. aastal valimised läbi viidi, hakkasid tollest aastast peale omama vallavolikogu, mida uuendati iga aasta tagant. Iga kolmas mees pidi välja vahetuma. Valiti ka vallavanemad ja vallakohtud. Tähelepanuväärne on see, et ma ei tea ühtegi juhtumit Eestis, kus mõni vald oleks oma 150. aastapäeva tähistanud, aga väga palju on neid, kes tähistavad tänavu oma 25. aastapäeva. Kas meie ajalooline mälu on tõesti nii lühikene? Kas me nii vähe oleme ajaloost õppinud? See eelnõu sündis tegelikult hea kolleegi Toomas Kivimägi peas. Kahjuks täna teda meie hulgas ei ole, ta ajab riigi asju välismaal. Kindlasti oleks ta ka sõna võtnud. Mina tahan rääkida nendest vahvatest ennekuulmatutest mõõdikutest ja kriteeriumidest. Tegemist ei ole ju astronoomiaga. Inimene ei oleks jõudnud Kuule ega jõuaks ka Marsile, kui täpsusklass ei oleks absoluutne null. Seal ei saa olla plusse ega miinuseid siia- või sinnapoole, sest seal on tegemist loodusseadustega. Need seadused, mille järgi me elame siin selle maamuna peal, on aga meie endi tehtud ning peavad koos meiega kasvama ja muutuma.

Selle eelnõu esitamine sügisel oli tingitud kahest asjaolust. Üks asjaolu oli see, et üsna mitu omavalitsust oli pöördunud Riigikohtu poole. Ja riik ei saa kaua kesta, kui ta kisub tüli omavalitsustega või kui omavalitsused kisuvad tüli riigiga. Ikka koostöös on vaja edasi elada ning selleks tuleb Vabariigi Valitsusele anda vabamad käed asjaomaste kriteeriumide käsitlemisel ja vältida sundliitmist. Kõik, mis tehakse vabatahtlikult, lõpeb hästi, kõik, mida tehakse sunniviisiliselt, ei lõpe kuigi hästi.

Selle eelnõu eesmärk ongi anda Vabariigi Valitsusele võimalus täpsusklassi muuta. Viimane rahvaloendus aastal 2011 näitas, et meie rahvastiku registreerimisel on täpsusklass 10–15%. Nimelt, keskmiselt nii palju kõiguvad andmed inimeste tegeliku elukoha ja registreeritud elukoha kohta. See teema tõusis kõnealuse eelnõu arutelul põhiseaduskomisjonis ka üles. Järjekordselt tänu maestro Jüri Adamsile oli meil üsna põhjalik arutelu rahvastikuregistri seaduse üle, sest riik peab ikkagi teadma, kus tema inimesed tegelikult elavad ja kuidas inimesed riigis liiguvad. Praegu on üheks indikaatoriks

andmed seisuga 31. detsember 2011. Rahvaloendus näitas, et mõnes omavalitsuses ei moodusta neile registreeritud inimeste ja tegelike püsielanike arvu vahe mitte 10–15%, vaid vahe on lausa mitmekordne, ütleme, 300%. Tõenäoliselt tuleb meil siin saalis üsna pea tegeleda ka rahvastikuregistri seadusega ja selles osas midagi ette võtta. Õppida ei ole kusagilt kaugelt, vaatame, kuidas see on Skandinaavia maades korraldatud, ja katsume midagi välja mõelda.

Ma ei tahaks siin pikemalt peatuda sellel, kuidas põhiseaduskomisjonis asja arutati. Selleks tuleb kõnepulti hea kolleeg Kalle Laanet, kes loeb teile kindlasti ette ka valitsuse arvamuse. Aga ma olen oma tutvustuse teile ette kandnud ja kui on küsimusi, siis jään neid ootama. Aitäh!

16:06 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Peeter Ernits, palun!

16:06 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Suvel, kui te kolmekesi tulite välja suurepärase ja kõigi Pärnumaa omavalitsusjuhtide heakskiidu saanud äärmiselt mõistliku ettepanekuga, see tapeti ära. Ometi seisis siis sinu kõrval kaks endist maavanemat, Metsoja ja Kivimägi. Nüüd oled sina surmalendurina selle eelnõuga siin puldis, kuigi tead, et eelnõule on komisjonis juba surmaotsus langetatud. Miks meie kaks lugupeetud kolleegi, kaks endist maavanemat, nüüd loobusid?

16:06 Mark Soosaar

Ma ei ütleks, et nad loobusid. Aga see mõte tuli mul presidendivalimiste teisel päeval, kui oli vaja natuke kirgi jahutada. Ja parajasti oli just teada antud, et paarkümmend omavalitsust on Riigikohtusse läinud. Üks suvekuumuses juba kaduma läinud idee tuli uuesti ellu äratada. Siis ma valmistasingi eelnõu üsna kiiresti ette ja andsin menetlusse.

16:06 Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

16:07 Siim Kiisler

Aitäh! Auväärt ettekandja! Te selgitate seletuskirjas, et selline muudatus on mõistlik sätestada, et vältida skeemitamist omavalitsuste rahvaarvuga. Ma nõustun, et see on probleem: praegu mängitakse tõesti elanikeregistris olevate arvudega, et 5000 täis saada. Aga küsimus on, kuidas teie eelnõu seda probleemi lahendab. Eelnõu sisu on, et miinimumsuurus 5000 elanikku viiakse lihtsalt 4500 peale, muud midagi. Kui praegu on vaja vähemalt 5000 elanikku, siis edaspidi oleks nõue 4500. Fiktiivne skeemitamine jätkub, ainult piirarv on väiksem. Või saan ma millestki varest aru?

16:07 Mark Soosaar

Augustikuus tehtud arvutus näitas päris selgelt, et näiteks Hiiumaal jääb kolme valla ühinemisel puudu ainult 1,6%, sugugi mitte 10%. Vaja oleks veel 80 inimest. Ida-Saaremaal jääks kolme valla ühinemisel puudu, kui ma ei eksi, umbes 4%. See on lihtsalt üks mõte, et anda Vabariigi Valitsusele veidi suurem kaalutusõigus. Me ju teame, et kohutav sõna "sundliitmine" on üsna paljud omavalitsused endast välja viinud ja rahva närvi ajanud. Seadusest me seda sõna, muide, ei leia.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Andres Ammas, palun!

16:07 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav juhataja! Lugupeetav ettekandja! Palun, kas sa saaksid tuua mõne konkreetse näite omavalitsustest või omavalitsuste rühmadest, kellele selle eelnõu seaduseks saamine kergendust tooks? Millised mõistlikud ühinemised võiksid teoks saada Pärnumaal või ka mujal?

16:07 Mark Soosaar

Neid on päris palju ja kahte nendest ma juba nimetasin, teiste puhul ma ei ole arvutusi teinud. Aga saared on ju nii sulle kui ka mulle hingelähedased, me oleme nendest piirkondadest valitud. Eesti saarte

kui eelkõige kultuurisaarekeste, aga ka kui mere keskele jäävate loodussaarekeste kogukondade ja ajalooliste väärtuste säilitamise huvides võiks valitsusel veidi suurem kaalutusõigus olla.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Andre Sepp, palun!

16:07 Andre Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Küsimusele vastates te nimetasite kaalutusõigust. Aga te ju olete teadlik, et praegune seadus juba annab Vabariigi Valitsusele kaalutusõiguse, mitte küll täpse protsendina, nagu te oma ettepanekus olete välja pakkunud. Aga kindlasti on ka neid omavalitsusi, kes selle konkreetse protsendi sisse ei mahu. Milline on ettepaneku laiem mõte: kas lihtsalt suurendada Vabariigi Valitsuse kaalutusõigust või lähtuda just nimelt konkreetsest miinus 10%-st? Mis saab aga näiteks siis, kui jääb 10,08% puudu?

16:07 Mark Soosaar

Aitäh! Ma olen selle küsimuse eest kas või sellepärast tänulik, et tõepoolest, igasugused sellised numbrilised kriteeriumid ei aita meid palju edasi. Praegu töötab valitsuse juures väikesaarte komisjoni juures seadusandluse töörühm, kes vaidleb, missugused saared võiksid kuuluda püsiasustatud väikesaarte nimistusse. Esimene mõte oli, et lugeda asustatud saarteks ainult neid, kus elab vähemalt kümme elanikku kolmel aadressil. Nüüd on see komisjon pärast teist töörühma koosolekut arvanud, et vähemalt viis inimest kolmel aadressil peab olema, alla selle ei saa. Kui aga näiteks üks inimene sureb ära, siis kohe saar nagu enam ei ole asustatud. Ma arvan, et tähtis on juba see arutelu siin saalis ja tolles komisjonis. Me ei saa ühe omavalitsuse või ühe kogukonna kestlikkust mõõta mingi kindla inimeste arvuga, sest see võib väga kergesti muutuda.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Ernits, palun!

16:07 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sina oled n-ö sealpool akvaariumiklaasi riigi valitsejate poolel. Seleta mulle, mida te omavahel olete koalitsioonis arutanud! Näiteks miks valitsus ei taha suuremat kaalutusõigust, vaid korrutab dogmaatiliselt kogu aeg seda piirarvu 5000? Seleta meile, kes me oleme siinpool klaasi!

16:07 Mark Soosaar

Mina seda klaasi, hea sõber Peeter Ernits, eriti ei näe, kuigi ma olen Amazonase džunglites sinuga koos putru söönud. Lihtsalt vahel on nii, vahel on naa. Me oleme siin konsensuslikult näiteks presidendi ära valinud ja eelmisel nädalal koos ka mõnda väikesaart toetanud, et nad satuksid võrdsete hulka, 11 muu saare hulka. Ma arvan, et koostööd tasub meil edaspidigi teha ja mitte hoolida nendest, kes seda klaasseina siin ehitavad. Kui sa aga ise seda ehitad, siis vaata peeglisse, ja need, kes teiselt poolt ehitavad, peavad samuti peeglisse vaatama.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

16:07 Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea Mark! Sa ütlesid, et sundliitmine on väga hirmus sõna, ja kasutasid seda oma ettekandes. Ma üritasin leida haldusreformi seadusest sellist sõna nagu "sundliitmine". Mina sealt seda ei leidnud. Kas sa seletaksid lahti, kust see tulnud on ja miks sa arvad, et seda sõna peab kasutama?

16:07 Mark Soosaar

Aitäh selle küsimuse eest! Ka mina üritasin alles nüüd seda sõna sealt küll otsingumootoriga, küll prillide ja luubiga otsida, aga tõepoolest ei leidnud. Ma ei tea, kust see pärit on – kas meedia on selle

meile kõigile 101-le siin pähe määrinud või kellelgi rumalal meie hulgast tekkis idee hakata seda sõna kasutama, aga seda on tarvitatud päris algusest peale, kui jutuks on olnud haldusreformi seaduse eelnõu, mis kannab saatuslikku numbrit 200. Folkloristidel ja keeleuurijatel tasuks otsima hakata, kust see on tulnud.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

16:07 Rait Maruste

Täna! Hea kolleeg Mark! Kas sa oled lõpuni ja päris kindel, et see praegune haldusreformi seaduse versioon ei näe ette mingit kaalutusõigust selliste piiripealsete juhtumite lahendamiseks, nii et peab selle pärast seadust täiendama?

16:07 Mark Soosaar

Aitäh, hea kolleeg Rait, selle küsimuse eest! Tõepoolest, seal on lõpmatud piirid kaalutleda ükskõik kuidas. Tõenäoliselt tuleb meil tulevikus küllalt arutada selliste omavalitsuste probleeme, mida ka Eesti julgeoleku seisukohalt ei ole õige liita selliselt, nagu reform ette kirjutab. Aga ma loodan, et needki küsimused lahenevad ikkagi tänu talupojatarkusele.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Liigume edasi järgmise ettekande juurde. Põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet, palun teid Riigikogu kõnetooli!

16:07 Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate põhiseaduskomisjonis toimunud. Me arutasime seda eelnõu samamoodi 17. oktoobril 2016. aastal. Arutelust võtsid osa Jüri Adams, Andre Sepp, Andres Anvelt, Anneli Ott, Kalle Muuli, Lauri Luik, Jaak Madison ja Mihhail Stalnuhhin, puudusid Mart Nutt ja Peeter Ernits. Kutsutud oli eelnõu algatajana Mark Soosaar, samuti oli kohale palutud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste.

Kolleeg Mark tutvustas oma mõtet, millest eelnõu ajendatud on. Samamoodi, nagu ta äsja seda siin saalis tutvustas, rääkis ta ka meile sellest, et mõte pärineb eelkõige Riigikogu liikmelt Toomas Kivimäelt. Mark seletas põhjalikult, mis pakutud muudatuse mõte on. Ta märkis, et on tutvunud ka Vabariigi Valitsuse seisukohaga eelnõu kohta, milles on antud mõista, et haldusreformi seadus võeti vastu sellisena, nagu see on, ja seda enam muuta ei saa. Samas on alati võimalik seadusi muuta ning Vabariigi Valitsus võiks siiski võtta endale valdade ühendamisel suurema kaalutusõiguse. See on üsna kurb, kui näiteks Hiiumaal jääb omavalitsuste vabatahtliku liitumise puhul ühel omavalitsusel 5000 inimesest puudu 1,4% ning Saaremaal 4%. See on selline suurusjärg, mis võib aastate lõikes varieeruda ning mõnel aastal olla hoopiski näiteks +1,4%. Selline absoluutarv ei määra tekkiva omavalitsuse jätkusuutlikkust ja kestlikkust.

Lisaks on probleem ka Pärnumaal, kus kaheksa valla ühinemine Pärnu linnaga ei toimi, sest hirmust saada sundliidetud on paljud inimesed mitmes omavalitsuses väga ärritatud. See ei ole normaalne olukord, et riik otsib tüli kohalike omavalitsustega ja inimesed on stressis, sest nende arvamusega ei arvestata. Haldusreformiga tuleb edasi liikuda, aga seda tuleb siiski teha targu ja kaalutletud otsuste alusel.

Mark Soosaar leidis, et kogu haldusreformi on kodeeritud ka mõned vastuolud. Näiteks on haldusreformi seaduses erandeid. Kui vaadata selle seaduse § 9 lõiget 3, siis näeme, et sisemine vastuolu seisneb selles, et kui ühinevad kolm omavalitsust ja moodustavad vähemalt 5000 elanikuga omavalitsuse, siis on tegemist minimaalselt jätkusuutliku omavalitsusega. Kui ühinevad kolm omavalitsust ja moodustavad vähemalt 3500 elanikuga omavalitsuse, siis seda peetakse samuti jätkusuutlikuks ning kohaldatakse erandit. Seni on õigusloomes edasi liigutud pigem lähtudes kaalutletud ja tarkadest otsustest, mitte ainult formaalsest numbriliste kriteeriumide täitmisest. Olivia Taluste tutvustas komisjonile Vabariigi Valitsuse arvamust eelnõu kohta ning selgitas, et Vabariigi Valitsus arutas eelnõu oma 29. septembri istungil ning otsustas seda mitte toetada. Igasugune täiendavate erandite kehtestamine killustab protsessi veelgi ja raskendab haldusreformi eesmärgi

saavutamist. Sama sisuga ettepanek oli arutlusel ka haldusreformi seaduse menetlemisel Riigikogus ning siis otsustati seda mitte arvestada. Mis puudutab viidet, et nii vähemalt 5000 elanikuga omavalitsus kui ka erandina lubatud vähemalt 3500 elanikuga omavalitsus on haldusreformi seaduse § 9 lõike 3 järgi mõlemad jätkusuutlikud, siis selle erandi tegemist ei ole võimalik saada automaatselt, vaid omavalitsus peab veenvalt põhjendama, kuidas ta oma vähemalt 3500 elanikuga piisavalt haldussuutlik on. Vabariigi Valitsusel on kaalutusõigus kõnealuse erandi lubamisel.

Soovituslik elanike arv on haldusreformi läbiviimisel tunduvalt suurem: vähemalt 11 000 elanikku. Sellest soovitusel on praktikas lähtunud ka piirkondlikud komisjonid. Analüüsides, mida on haldusreformi ettevalmistamise raames tehtud, on leitud, et optimaalne omavalitsusüksuse suurus on vähemalt 11 000 elanikku ning minimaalne suurus 5000 elanikku. Teatud paindlikkus pole omavalitsuste sundühendamise etapis välistatud. Kui omavalitsustele tehakse sundühendamise etapis ettepanek ühineda, aga nad suudavad tõestada, et nad on ka näiteks 4900 elanikuga haldussuutlikud, siis on Vabariigi Valitsusel õigus loobuda sundühendamisest. Seega ei saa öelda, et vähemalt 5000 elaniku nõue on absoluutselt jäik. Aga igal juhul pole Vabariigi Valitsus lähtunud sellest, et haldusreformi elluviimisel tuleb võimaldada rohkeid erandeid. Erandite tegemisega vaid kaugenetaks haldusreformi eesmärgist.

Mihhail Stalnuhhin sõnas, et Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab eelnõu, aga siiski on paar küsimust. Kui on selge, et elanikkonna suurus aastate lõikes kohalikes omavalitsustes muutub, siis on ka eelnõus pakutud vähemalt 90% nõue liiga jäik. Kas selle asemel ei peaks kasutama mõnda paindlikumat kriteeriumi? Mark Soosaar vastas, et eelnõu mõte on selles, et kui on täidetud teatud osa elanike arvu nõudest, siis võiks Vabariigi Valitsus olukorda kaaluda ning lubada sellise omavalitsuse moodustamist. Samas ei pruugi suur elanike arv näidata omavalitsuste jätkusuutlikkust. Näiteks mõnes suures maavallas võivad enamiku moodustada pensionärid, kelle puhul üksikisiku tulumaksu samahästi kui ei laeku. Vahel aga sõltub omavalitsuste jätkusuutlikkus hoopis sellest, millised inimesed on sattunud omavalitsust juhtima.

Mihhail Stalnuhhin küsis, et kui Pärnuga ühineda soovivates omavalitsustes on inimesed võimaliku sundliitmise tõttu väga häiritud, siis millised olid seisukohad nendes omavalitsustes varem. Mark Soosaar vastas, et enne oli tehtud kaheksa omavalitsuse vahel ühinemislepingud. Aga kui selgus, et Pärnu linn saab ühinenud omavalitsuse volikogus kaks kolmandikku hääli, sest seal elab 40 000 inimest ja ülejäänud omavalitsustes kokku vaid 20 000 inimest, siis see omavalitsustele ei meeldinud. Neile ju jääks sellisel juhul ainult kolmandik häältest. Mitmel omavalitsusel tekkis kartus, et neil ei teki pärast ühinemist enam üldse kaasarákimise võimalust.

Andre Sepp küsis, milline on tänaseks välja kujunenud tervikpilt omavalitsuste ühinemisest üle Eesti. Olivia Taluste vastas, et päris kõikidest Eesti piirkondadest tervikpilti veel ei ole, sest paljud piirkonnad peavad alles läbirääkimisi mitmel suunal ja lõplikud otsused ei ole veel tehtud. On näiteid, kus ei ole täpselt teada, kellega ühinetakse. Välja on aga joonistunud see, et neid omavalitsusi, mis jäävad haldusreformi kriteeriumile mittevastavaks, on neli kuni kümme. Need tuleb Vabariigi Valitsusel sundühendada. Aga 1. oktoober oli lõpptähtaeg, kui tuli alustada ühinemisläbirääkimisi. Lõplikke otsuseid selleks ajaks langetama ei pidanud. Nii et omavalitsuste lõplikud seisukohad ühinemise kohta ei ole veel teada. Aga mul on suisa asjaomane kaart kaasas, ma saan ka teile seda pärast näidata, kui te tahate. Ma ei hoia seda endale.

Andre Sepp küsis, kas Vabariigi Valitsusel on olemas kaalutusõigus juhuks, kui tekib olukord, et vahetult enne vabatahtliku ühinemise tähtaega on mõnes omavalitsuses näiteks paar elanikku vähem, kui seadus ette näeb. Olivia Taluste vastas, et Vabariigi Valitsus peab oma ettepaneku ära tegema sundühendamise etapil ja need omavalitsused, mis ei vasta vähemalt 5000 elaniku nõudele, saavadki sellekohase ettepaneku. Kui aga omavalitsus põhjendab ära, et elanike arvu kriteerium jääb neil küll napilt täitmata, aga võimekus avalike teenuste pakkumiseks on siiski olemas, siis on Vabariigi Valitsusel õigus haldusreformi seaduse § 9 lõike 9 alusel loobuda sundühendamisest. See on Vabariigi Valitsuse kaalutusõigus, mille rakendamisel lähtutakse sellest, kuidas omavalitsused suudavad põhjendada, et neid ei ole vaja sundühendada.

Jaak Madison küsis, kas nüüd, kui mitmed omavalitsused on pöördunud haldusreformi seaduse põhiseaduspärasuse küsimuses Riigikohtusse ja haldusreformi seaduse muutmiseks on tulnud mitmeid ettepanekuid, on Vabariigi Valitsus avalike teenuste kättesaadavuse mõiste ära defineerinud. Seadust ei saa rakendada ilma, et oleks teada selle eesmärk. Olivia Taluste vastas, et haldusreformi seaduses olevad kriteeriumid said välja pakutud omavalitsuste praeguste ülesannete pinnalt, mis on kirjas

kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses, täpsemalt §-s 6. Lisaks on mitmeid kordi palutud eri ministeeriumidelt infot, kas neil on ettepanekuid ülesannete kohta, mida kohalikele omavalitsustele üle anda või mille toimimise korraldust muuta. Praeguseks on Vabariigi Valitsusel kokkulepe vaid mõne ülesande kohta. Üks neist puudutab maakondliku ühistranspordi ümberkorraldamist, teine maakonna arengu kavandamist ning ühiste strateegiliste arengukavade tegemist, kolmas ettevõtluskeskkonna arendamist. Muude ülesannete osas Vabariigi Valitsuses ei saavutatud kokkulepet, et need peaks omavalitsustele üle andma. Kõik sõltub ka sellest, kuidas viiakse ellu riigireform ning mida plaanitakse edasi teha maavalitsustega.

Jaak Madison küsis, kas Vabariigi Valitsuse hinnangul on valitsuse tehtav erand, mis on subjektiivne ja võib riivata teiste omavalitsuste õiglustunnet, parem kui see erand, mida pakutakse eelnõus 274. Olivia Taluste vastas, et seadusesse sai lisatud karmimad kriteeriumid, mis ei luba väga suurt kaalutlusõigust haldusterritoriaalse korralduse muudatuse algatamiseks, just seetõttu, et vastasel korral hakkaksid väga paljud omavalitsused vähemalt 5000 elaniku nõudest kõrvale hoidma. Vabariigi Valitsus on see, kes määruse tasemel haldusterritoriaalse korralduse muudatuse ära kinnitab. Ja niikuinii peab valitsus lähtuma Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduses sätestatud asjaoludest. Seetõttu on õige anda valitsusele kaalutlusõigus hinnata, kas teatud juhtudel võib erandina lubada omavalitsustel jääda alla miinimumkriteeriumi.

Jaak Madison küsis, kas Vabariigi Valitsuse otsus mitte toetada eelnõu 274 oli konsensuslik. Kalle Laanet vastas, et üldjuhul on Vabariigi Valitsuse otsused konsensuslikud ja neid ei hääletata. Olivia Taluste vastas, et ta ei viibinud küll kõnealusel valitsuse istungil kohal, aga kuna eelnevalt keegi eriarvamusi ei esitanud, siis võib järeldada, et kellelgi vastuväiteid ei olnud ning tegemist oli konsensusliku otsusega. Kalle Muuli küsis, kas on nii, et tegelikult on haldusreformi seaduse § 9 lõike 9 alusel Vabariigi Valitsuse kaalutlusõigus isegi laiem kui see, mida eelnõu 274 algataja praegu taotleb. Kas praegu saab Vabariigi Valitsus teha laiema kaalutlusotsuse, sõltumata eelnõus välja pakutud 90% suurusest kriteeriumist ja jätta alles ka näiteks 4500 või 2000 elanikuga omavalitsused? Olivia Taluste vastas, et põhimõtteliselt on Vabariigi Valitsusel mõningane kaalutlusruum haldusterritoriaalse korralduse muudatuse otsustamisel olemas, aga ilmselt selliseid erandeid ei tehta.

Jüri Adams märkis, et tema sai kõnealusest Vabariigi Valitsuse kaalutlusõigusest teada Riigikohtu istungil 4. oktoobril 2016. aastal, kus arutati haldusreformi põhiseaduspärasust. Kui põhiseaduskomisjon menetles kevadel haldusreformi seaduse eelnõu, siis Vabariigi Valitsuse esindajad väljendasid arvamust, et mingisuguseid erandeid ei tule, välja arvatud need, mis on loetletud haldusreformi seaduses §-s 9. Õiguskantsler viitas Riigikohtu istungil sellele, et haldusreformi seaduse ja teatud teiste seaduste koosmõjus on Vabariigi Valitsusel kaalutlusõigus teha igasuguseid erandeid. Mis on need seadused, mille koosmõjus haldusreformi seadusega on Vabariigi Valitsusel õigus teha erandeid omavalitsustele, kes ei täida kriteeriume? Olivia Taluste vastas, et Vabariigi Valitsusel ei ole õigust jätta omavalitsuste ühinemist algatamata, kui omavalitsused ise ei ole ühinenud nii, et tegu saab olema omavalitsusega, kus on vähemalt 5000 elanikku. Neli erandit on sätestatud haldusreformi seaduse § 9 lõikes 3. Muul juhul ei saa Vabariigi Valitsus veebruaris 2017 loobuda sundühendamise ettepaneku tegemisest. Vabariigi Valitsus kaalub enne sundühendamise ettepaneku esitamist, kas omavalitsused on piisavalt põhjendanud, et nende suhtes erandi kohaldamisel suudavad nad olla jätkusuutlikud. Kui Vabariigi Valitsusel ei ole veendumust, et erandit taotlevad omavalitsused on piisavalt jätkusuutlikud, siis teeb ta ettepaneku sundühendamiseks. Kui valitsus on sundühendamise ettepaneku teinud, saab omavalitsus selle kohta oma vastuväited esitada.

Sellele eelnõule on lisatud ka seletuskiri, kus on ära toodud kõik asjaolud, mis on loetletud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 ja millele viitas õiguskantsler Riigikohtu istungil. Kui leitakse mingisuguseid ebakõlasid või toob omavalitsus põhjuseks ülekaaluka avaliku huvi või muu argumendi, mis ei ole seni olnud teada, siis saab Vabariigi Valitsus kaaluda, kas sundühendamise otsus tehakse või valitsus loobub sellest. See on koht, kus Vabariigi Valitsusel tekib kaalutlusõigus.

Jüri Adams märkis, et seega on Vabariigi Valitsus kohustatud omavalitsusele ühinemisettepaneku tegema, aga see ettepanek võib olla ebarealistlik, n-ö tühiettepanek. Olivia Taluste vastas, et see ei ole nii, sest valitsusel on haldusmenetluse seaduse järgi motiveerimiskohustus ja ilma uurimis põhimõtetest kinni pidamata ei saa otsust langetada. Kindlasti teeb Vabariigi Valitsus ühinemisettepanekud selliselt, et need oleksid realistlikud.

Jaak Madison küsis, kas Vabariigi Valitsusel on siis kehtiva seaduse järgi õigus teha erandit, kui omavalitsused põhjendavad ära, miks nende elanike arv võib olla alla 5000. Kas Vabariigi Valitsus

eelistab seega teha ise erandeid ja mitte lasta neid teha Riigikogul, kes on kohalike omavalitsuste juhtidega rohkem seotud ja saanud parema kontakti omavalitsustega, kus on olnud probleeme? Taluste vastas, et kuna Vabariigi Valitsusel on pidevalt olemas piirkondlikest komisjonidest saadud värske informatsioon, siis on valitsusel igal juhul kõige täpsem ülevaade sellest, mis Eesti eri piirkondades toimub. Kui kirjutada seadusesse täiendavad erandid, siis see igal juhul rikub praegust positiivset pilti. Madison küsis, kas see on positiivne pilt, et 26 omavalitsust on haldusreformi vastu olles Riigikohtusse pöördunud. Taluste vastas, et tegemist on demokraatliku protsessiga.

Lauri Luik leidis, et Vabariigi Valitsusel on kõige parem pilt toimuvast, sest kogu informatsioon jookseb ju otse nende kätte. Sellel, kas legaliseerida erandid seaduse tasemel või lubada Vabariigi Valitsusele selles kaalutusõigus, ei ole suurt vahet. Valitsust tasub siiski selles küsimuses usaldada, sest nad on pidevalt omavalitsustega kontaktis.

Anneli Ott märkis, et igasuguse kaalutusõiguse puhul on see probleem, et see on väga subjektiivne protsess, kus sageli mängivad kaasa kõikvõimalikud inimestevahelised suhted ja kontaktid. Kuidas seda riski maandada ja kuidas ikkagi mõõta seda, kui hästi on omavalitsus põhjendanud seda, miks peaks tema suhtes rakendama erandit? Taluste vastas, et tegemist on tõesti laia kaalutusruumiga, aga kindlasti ei tohi Vabariigi Valitsus kahte sarnast juhtumit käsitleda erinevalt. Lauri Luik leidis, et seetõttu ongi hea, et valitsus on ikkagi kohe algusest peale rääkinud peamiselt 5000 elaniku kriteeriumist. See on omavalitsustele väga konkreetne signaal. Valitsus on jätnud kaalutusõiguse kõige viimaseks variandiks just seetõttu, et kui lõpuks on patiseis, siis tuleb teha mingisugune otsus.

Andre Sepp tegi ettepaneku, et Vabariigi Valitsuse esindajad annaksid põhiseaduskomisjonile näiteks käesoleva istungjärgu viimasel töönädalal ülevaate sellest, kuidas on läinud omavalitsuste omaalgatuslik ühinemine. Luik lisas, et samas võiks saata põhiseaduskomisjoni ka jooksvat informatsiooni selle kohta, kuidas omavalitsuste liitumine edeneb ja milliste omavalitsustega on probleeme. Olivia Taluste vastas, et haldusreformi kodulehel www.haldusreform.fin.ee jookseb pidevalt informatsioon ühinemiste kohta, seda uuendatakse iga nädal.

Jüri Adams märkis, et ta toetab eelnõu algatajat, sest Eesti riik vajub järjest enam sügavasse enesepettuse vormi, mille sisuks on rahvastikuregister. Rahvastikuregistri kaks põhilist probleemi on selles, et esiteks on seal olevate andmete usaldusväärsus üsna väike ja teiseks on rahvastikuregistri kontseptsioon vananenud. Tänapäeval ei ela suur osa Eesti rahvast nii, et inimesel on üks ja ainuke elukoht, mis on kindlasti kusagil fikseeritud ja millest peaksid tulenema juriidilised järelmid. Seda peaks kogu kohaliku elu ja omavalitsuse korraldamisel arvestama, seni ei ole seda tehtud. Haldusreformi kontseptsiooni seavadki kahtluse alla just rahvastikuregistri lähtearvud, millel ei ole tegeliku elu faktidega suurt midagi ühist.

Nagu kuulsite, oli meil põhiseaduskomisjonis selle eelnõu arutelu väga sisuline. Otsustati järgmist: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 25. oktoobriks 2016 (konsensuslik otsus), teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 5, vastu 3, erapooletuid 0). Poolt olid Kalle Laanet, Andre Sepp, Andres Anvelt ja Kalle Muuli. Vastu olid Jüri Adams, Anneli Ott ja Jaak Madison. Ettekandjaks määrati põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet (samuti konsensuslik otsus). Aitäh!

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Meelis Mälberg, palun!

16:07 Meelis Mälberg

Hea istungi juhataja! Hea kolleeg! Sa olid kohal ka Riigikohtu istungil, kus seda temaatikat arutati. Kas miinimumkriteeriumist ja kaalutusõigusest tuli ka seal juttu ja kui tuli, siis mis võtmes?

16:07 Kalle Laanet

Aitäh! Jah, seda arutati Riigikohtu istungil, eelkõige õiguskantsleri tõstatatuna. Teda toetas Jüri Raidla, kes esindas vandeadvokaadina valitsust. Mõlemad olid seisukohal, et kaalutusõigus on valitsusel kahe seaduse koosmõjus olemas, need on haldusreformi seadus ja Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus.

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Anneli Oti!

16:07 Anneli Ott

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Haldusreformi teema on endiselt päevakorral nii Eestis üldisemalt kui ka Riigikogu tasandil. Nii arutame ka täna täiskogu istungil seaduseelnõu, mis on seotud 1. juulil jõustunud haldusreformi seadusega. Unustada ei tohi ka seda, et Riigikohtus on pooleli arutelu küsimuses, kas omavalitsusreform on põhiseadusega vastavuses või mitte. Põhiliseks vaidlusteemaks on kujunenud just elanike miinimumarv 5000 inimest, mis on õiguslikult arusaamatu.

Kevadel Vabariigi Valitsuse algatatud haldusreformi seaduse eelnõus rõhutatakse, et vaid vähemalt 5000 elanikuga omavalitsusüksused on võimelised täitma kõiki seadustest tulenevaid ülesandeid ja pakkuma kohalikele inimestele kvaliteetseid avalikke teenuseid. 80% Eesti praegustest omavalitsustest on väiksemad kui seaduses sätestatud miinimumsuurus. Endiselt pole mõistetav, miks just vähemalt 5000 elanikuga omavalitsusüksus suudab riigi arvates tagada vajaliku võimekuse, aga väiksema elanike arvuga omavalitsused selleks suutelised ei ole.

Keskerakonna fraktsiooni hinnangul on vallavolikogude poolt kohtule esitatud taotlused miinimumkriteeriumi kehtetuks tunnistamise kohta igati õigustatud. Meie arvates ei ole elanike arv ja kohalike omavalitsuste võimekus otseses seoses, kui neile pandud ülesannete täitmist finantseeritakse riigieelarvest. Igas omavalitsuses elavate inimeste arvu taga tuleb näha väga erineva ajaloolise, demograafilise, tööhõive- ja ettevõtluskeskkonnaga paikkonda. Omavalitsusüksuse suuruse üle otsustades tuleks arvestada ka omavalitsuse eripära.

Eelöeldust juhindudes tegi Keskerakonna fraktsioon kevadel haldusreformi seaduse eelnõu muutmiseks üle poolesaja ettepaneku, et ära hoida üksnes elanike arvu miinimumkriteeriumist lähtumist. Ka algatasime 13. oktoobril otsuse eelnõu, mille eesmärk oli teha Vabariigi Valitsusele ettepanek arvestada lisaks omavalitsuse territooriumil elavate inimeste arvule omavalitsuse eripära, viia sundliitmise regulatsioon põhiseadusega kooskõlla ning muuta ühinemistoetuse maksmise aluseid ja korda selliselt, et oleks kaotatud diskrimineeriv vahe vabatahtlike ühinemiste ja sunniviisiliste liitmiste vahel.

Paistab, et nüüd, pool aastat hiljem, on ka koalitsiooni esindajad aru saanud haldusreformi seadusega seoses üles kerkinud probleemidest. 17. oktoobril pidasime põhiseaduskomisjonis maha ootamatult rahumeelse arutelu omavalitsuskorralduse reformi üle. Kui varem on komisjonis haldusreformi teemal peetud pigem tuliseid vaidlusi, siis sel korral oli ministeeriumi esindaja arvamus miinimumkriteeriumi kommenteerides märksa leebem. Komisjonis rõhutati, et Vabariigi Valitsus ei lähtugi sundliitmisel ilmingimata vaid elanike arvust, valitsus võib liitmiste korral kasutada ka kaalumisõigust.

Loomulikult näeb Keskerakonna fraktsioon asjade seisus teatavat arengut, kui enam ei hoita kiivalt kinni vähemalt 5000 elaniku piirnormist. Kuid asjaolu, et sundliitmise otsuse teeb Vabariigi Valitsus, ei saa endiselt õigeks pidada. Valitsusel ei ole omavalitsustes toimuvast tervikpilti. Ka ei saa välistada seda, et sundühendamisel võivad üles kerkida erakondlikud huvid – on võimalik, et n-ö omadele luuakse eeliseid teiste omavalitsuste ees. Tuleb mõista, et Keskerakond pole haldusreformi vastu, kuid me ei poolda praegu kehtivaid tingimusi ega taha leppida riigi üleoleva suhtumisega omavalitsustesse. Esialgu mingit ruumi erisustele ei jäeta. Selline suhtumine ja sundus näitab sisuliselt koostöötahte puudumist ja sellist haldusreformi me paraku toetada ei saa. Ma tänan!

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Jüri Adamsi!

16:07 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Minu põhisõnum on see, et Vabaerakonna fraktsiooni liikmed hääletamisel toetavad seda eelnõu. Miks nad toetavad, neid põhjuseid võib olla rohkem kui üks. Täna on meil pikk päev ees ja peagi minnakse riigieelarve teemade arutamise juurde. Senine aeg on aga kulunud haldusreformi seaduse kontseptsioonilise aluse arutamisele. Aga see on teema, mida oleks pidanud arutama siis, kui see seaduseelnõu oli siia saali tulnud, võib-olla isegi veel varem. Poliitiliselt paraku otsustati, et me ei räägi ise ega lase teistel rääkida, kuigi sooviti vaielda ja arutada. Ega see asi ei ole niimoodi, et probleemid tulevad üksteise järel. Täna me oleme justkui saanud pika loetelu kõikidest probleemidest ja väiksematest kitsaskohtadest, mis selle seadusega seotud on. Praegu on meil oktoobri lõpp ja ma ennustan, et enne kui me läheme jaanipäeva paiku suvevaheajale, me jõuame haldusreformi teemat siin saalis veel korduvalt arutada. Nagu täna juba teisedki mainisid, toimunud on mingisugune nihe: alguses öeldi, et siin pole midagi arutada, meie teame, kuidas on õige ja kõige parem, nüüd on

valitsuse esindajate seisukohad silmanähtavalt leebemaks muutunud.

Ma tahan tähelepanu juhtides natuke üle korrata seda, mida Kalle Laanet siit puldist ütles, kui ta luges ette põhiseaduskomisjoni protokoll, nimetades ka minu tõstatatud teemat. Ma arvan, et selle asja juures on väga olulised kaks asja. Üks on see, et me peame endale aru andma, mis on arvude funktsioon ja tähendus sedasorti seaduses. Minu arvates saavad piirarvud olla ainult illustratiivsed ja soovituslikud, nendega ei saa mitte midagi sisuliselt seostada. Kus see viga on tekkinud? Ma arvan, et lihtsalt on kaks erinevat žanri sassi aetud. Üks on praktiline riigikorraldustöö, mis toimub seaduste kirjutamise ja valitsuse otsuste vahel, ja teine on rahvastikuteadlaste vaatlev tegevus, mille käigus kogutakse andmeid ja jaotatakse need sektoritesse või kastikesse või detsiilidesse. Siis on täiesti selge, et mingi tegur, mille näitaja on 2999, jääb sellesse kastikesse, kus on 2000–3000, ja teine, mille näitaja on kahe võrra suurem arv, jääb järgmisesse. Ülevaadetes, mida nad annavad, kui on piisavalt palju elemente, statistiliselt kõik ühtlustub ja tuleb päris mõistlik pilt. Ning sealt ei ole tagasiteed, et saaks teha mingeid järeldusi.

Rahvastikuregistri puhul on meil õhus väga oluline küsimus sõltumata haldusreformist. Eesti riigis on terve rida registreid, mille kannetel on määrav juriidiline tähendus. Näiteks kinnistusraamat on selline. Nende registrite puhul me eeldame, et neis kirjas olev on õige, ja arvame, et kui seal peaks olema viga, siis tuleb parandada. Rahvastikuregister kindlasti ei kuulu selliste registrite hulka. Rahvastikuregistri kandel on kaks põhitähendust. Esiteks seostatakse Eestis elav Eesti kodanik või ka mittekodanik ühe praegu olemasoleva haldusüksusega ja sellel ei ole mingit tähendust, kas ta tegelikult seal elab või ei ela. Teine asi on, et sama kodanik seotakse haldusüksustega selles mõttes, et just sinna peab ta pöörduma, kui tahab saada teatud sotsiaaltoetusi.

Ma palun natuke lisaaega!

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

16:07 Jüri Adams

Nüüd, nendest arvestusest jäävad kõigepealt kontseptuaalselt välja need Eesti Vabariigi kodanikud, kes mingitel põhjustel ei ole üldse meie rahvastikuregistrisse kantud või kes ei ela mingis Eesti haldusüksuses. Kui me praegu konstrueerime juriidiliselt täiesti võimaliku olukorra, et üks meie kodanik on otsustanud hakata elama purjepaadis Tallinna ja Helsingi vahepeal ega seosta ennast ühegi registriga, siis kuhu ta kuulub? Mis on tema staatus? Või keegi elab Helsingi linnas ja näiteks otsustab, et ta siiski tahaks oma tulumaksu hoopis Eestis maksta. Terve rida tekib niisuguseid küsimusi, millele ei ole vastust.

Teine küsimus – ma tänan, et Kalle Laanet seda nimetas – on see, et meie elamispraktika on praeguse suure liikuvuse ajastul ja linnastumise ajastul selline, et pool eestlaskonnast on paarikümne aasta jooksul asunud elama maalt linnadesse. Selles olukorras on kujunenud nii, et võib-olla isegi rohkem kui 5%-l inimestest, kes kindlasti on majanduslikult aktiivsusest domineerivad, on rohkem kui üks elukoht ja neil on õigustatud huvi saada mitmesuguseid teenused kas korraga või üksteise järel näiteks eri aastaegadel eri omavalitsustest. Siin tekib küsimus valimisõigusest jne, jne.

Lõpetan siin üleskutsega, et kui meil vähegi mahti on, palun võtame plaani teha see jams, mida nimetatakse rahvastikuregistriks, mõistlikuks. Ja seda võimalikult kiiresti. Sellepärast et praegu me oleme seotud selle eelnõuga, mis tõestab, et niisuguste rahvastikuregistri andmete alusel ei saa midagi teha. Ja ega see ei jää viimaseks rahvastikuregistriga seotud segadusest tulenevaks tagajärjeks. Aitäh!

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

16:07 Mark Soosaar

Head mehed ja naised! Antiikfilosoof Herakleitos ütles sellise kuulsa lause, et ühte ja samasse jõkke kaks korda astuda ei saa. Kevadel me olime ühes ajajões. Vahepeal on palju vett merre voolanud ja palju ajajõge ka meie vahelt ja keskelt läbi voolanud ning nüüd me oleme teises ajavoos. Oleme targemad, oleme küpsemad ja oleme avastanud siin koos, kõik 101, et selles seaduses, mis meid nii palju on erutanud, tegelikult sundliitmist kirjas ei olegi.

Ärgem laskem end enam tulevikus meedia või mõne aferisti poolt sedasi haneks vedada. Tõepoolest, Vabariigi Valitsusel on piiramatu võimalus oma tarkust üles näidata. Tal on võimalus igasuguseid ühendamisi algatada, aga ta ei pruugi neid lõpule viia. Võib-olla nii ongi targem. Aga et me hääletamisel saaksime tõesti oma südametunnistuse järgi hääletada, nii nagu me tunneme, selleks ma annan ühe paberi edasi. Ma ei saa seda teile ise ette lugeda, sest jätsin prillid sinna laua peale. Palun ole nii kena ja loe see paber ette!

16:08 Aseesimees Jüri Ratas

Jaa, hea ametikaaslane Mark, loen ette. Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Nüüd on niiviisi, et juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 274 esimesel lugemisel tagasi lükata. Aga mulle tundub, et siin on veel olulisem ettepanek, hierarhiliselt kõrgemal. See on saabunud eilse kuupäevaga ja selles on kirjutatud järgmist: "Eelnõu tagasivõtmise avaldus. Lugupeetud Riigikogu esimees! (Tervitame teda! – J. R.) Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 95 soovin minu poolt 30. augustil 2016 algatatud haldusreformi seaduse muutmise seaduse eelnõu 274 SE Riigikogu menetlusest tagasi võtta. Lugupidamisega Mark Soosaar, Riigikogu liige" Ja allkiri. Täna teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. 15:49 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (276 SE) kolmas lugemine

16:06 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 276 kolmas lugemine. Mul on hea meel avada fraktsioonide läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalvi Kõva!

16:06 Kalvi Kõva

Hea aseesimees! Head kolleegid! Tulin fraktsiooni nimel kõnepulti, et ütelda mõni sõna käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mis õige pea, ma loodan, saab seaduseks. See õige pea seaduseks saav eelnõu puudutab ettevõtjaid, kelle käibemaksuga maksustatav käive aasta algusest arvates on 16 000 – 40 000 eurot.

Head sõbrad! See piirmäär on muutumatuna püsinud 21 aastat. Kui me mõtleme, mis on selle aja jooksul juhtunud meie ettevõtlusmaastikul, mis on juhtunud hindadega, mis on juhtunud meie rahaga, siis mõistame, et see piirmäär on tõesti ammu ajale jalgu jäänud. Käibemaksukohustuslasi aastakäibega 16 000 – 40 000 eurot oli 2014. aastal 11 637, mis on ligi 15% käibemaksukohustuslaste arvust.

Tegelikult puudutab muudatus ligi 3000 käibemaksukohustuslast, kes selles käibegrupis müüvad peamiselt lõpptarbijale ja on aasta kokkuvõttes riigi tuludesse käibemaksu tasunud.

Peab ütlema, et sellised lõpptarbijale müüvad ettevõtted on valdavalt maal toimetavad väikeettevõtted, keda võib ka põllumajandustootjateks nimetada. Sihtrühma kuuluvatel ettevõtetel tekib valikuvõimalus, kas nad soovivad olla käibemaksukohustuslased või mitte. Kindlasti on palju ettevõtteid, kelle käive ei ole nii suur, aga kes soovivad ikka ennast käibemaksukohustuslasena registreerida. Neile jääb see võimalus alles. Isik, kes ei ole käibemaksukohustustlane, ei pea pidama käibemaksuarvestust ega esitama igakuist käibedeklaratsiooni. Seega on sellise isiku halduskoormus tunduvalt väiksem kui käibemaksukohustuslase oma. Loomulikult on see meede osale ettevõtjatele ka majanduslikult kasulik. Seetõttu näeme meie, sotsiaaldemokraadid, et see on üks väike samm väikeettevõtluskeskkonna parandamiseks. Peab ütlema, et meil, sotsiaaldemokraatidel, on selline põhimõte olnud programmis juba mitu aastat. Meil on väga hea meel, et see täna sel päeval ka seaduseks saab. Sotsiaaldemokraadid toetavad seda eelnõu. Aitäh!

16:06 Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Priit Sibula!

16:07 Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Iga eelnõuga lahendame mõne probleemi, aga samas on selge, et ükski seadusmuudatus ei suuda lahendada kõiki probleeme. Kohe heaks kiidetav eelnõu korrastab osaliselt metalli töötlemise ja vahendamisega seonduvat turgu. Osa toodete puhul hakkame käibemaksu osas rakendama pöördmaksustamist. Siis on selge, et kaupa maksustatakse ning riik saab ka oma osa kätte. Pöördmaksustamise ettepaneku tegid metallisektori ettevõtted seetõttu, et metallisektoris on käibemaksupettusi märksa rohkem kui muudes valdkondades ning ausalt tegutsedes on raske konkurentsist püsida. Mõni aeg tagasi rakendasime Eestis vähemalt 1000-euroste arvete deklareerimise kohustuse, mis maksuameti andmetel on samuti aidanud pettusi vähendada ning parandanud oluliselt nende avastamise võimalust.

Meile jääb alati küsimus, kui palju ja milliseid valdkondi reguleerida ning selleks Euroopast pöördmaksustamise erisust taotleda. Valdkondi, kus riiki petetakse ning turgu solgitakse ja aus äriajamine untsu keeratakse, on lisaks metallisektorile veel. Peame arvestama ka sellega, et alati jagub nutikaid, kes ikka leiavad uusi võimalusi, kuidas riik lohku tõmmata. Mõni aeg tagasi avastati, kuidas põllumajandussaaduste müügil riigilt käibemaksu välja peteti. Väidetavalt liikus sama kaubalaadung paberite peal mitu korda üle piiri ja siis jälle tagasi ning nii nõuti iga kord riigilt käibemaksu tagasi. Otsesõnu tegeleti käibemaksupettusega. Sellistes tingimustes ei teki kaubal õiglast hinda, sest aus konkurents on rikutud. Niisugused skeemid solgivad turgu ning tekitavad ausale ettevõtjale probleeme. Lisaks sellele, et kauba eest ei saada õiglast hinda, tuleb ka leppida täiendavate ja tihti asjatute bürokraatiatoimingutega, mida maksuamet nõuab.

Ma ei ole isiklikult kohanud veel ühtegi ettevõtjat, kellele meeldiks bürokraatia. Täna arutatava eelnõu objektiks on metalliga seonduv äri ja loodetavasti aitab selle saamine seaduseks muuta ettevõtluse selles valdkonnas läbipaistvamaks ja ausamaks. Nüüd peame endilt küsima, mis võiks olla järgmine valdkond, kus turg korrastamist vajab. Ärgu nüüd keegi mind valesti tõlgendagu! Ettevõtluse ümberreguleerimine on vastik, aga tihti paratamatu, eriti kui see aitab kaasa mitte ainult maksulaekumise suurendamisele, vaid aitab ausatel ettevõtjatel turul normaalselt toimetada. Sel juhul on meie ülesanne kohandada seadused tänapäeva vajadustele vastavaks.

Teine oluline muudatus selle eelnõu puhul on üks liigagi kaua astumata jäetud samm: käibemaksukohustuse miinimummäära tõstmine 16 000-lt 40 000 euroni. Loomulikult saab end ka väiksema käibe korral käibemaksukohustuslaseks registreerida, kuid kohustus tekib nüüd alates 40 000 eurost 16 000 asemel. See peaks aitama väiksemaid ettevõtjaid, kellel ei ole vaja teha suuri investeeringuid ning kelle loodav lisandväärtus on suur. Loodetavasti aitab see kaasa ettevõtlikkuse kasvule. Suuname pilgu kaugemale, asume siit edasi uute ideede kallale, mis aitaks edendada ettevõtlikkust ning võimaldaks erandeid valdkondades, kus neid tõesti vaja on! Meie toetame samuti eelnõu. Aitäh!

16:07 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Veel kõnesoove? Ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 276 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 276. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Tulemusega poolt 64 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 276 seadusena vastu võetud. Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

4. 15:58 Välisteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (241 SE) kolmas lugemine

16:06 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi neljanda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 241 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad tahavad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 241. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Tulemusega poolt 66, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole on Vabariigi Valitsuse algatatud välisteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 241 seadusena vastu võetud. Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, võtan juhataja vaheaja viis minutit. Aitäh!

V a h e a e g

16:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud ja me läheme tänase päevakorraga edasi.

5. 16:05 Pariisi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (310 SE) teine lugemine

16:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Pariisi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 310 teine lugemine. Palun ettekandjaks keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

16:06 Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on Pariisi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Annan ülevaate, mis on toimunud juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Tuletan meelde, et eelnõu algatas Vabariigi Valitsus tänavu 11. oktoobril. Esimene lugemine toimus 19. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 20. oktoobriks ei esitanud Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ühtegi ettepanekut. Küll aga arutas keskkonnakomisjon eelnõu teist lugemist ette valmistades sellel 20. oktoobri istungil ühte ettepanekut, mille vormistas komisjoni muudatusettepanekuna. Tolle ainsa muudatusettepaneku sisu on lühidalt selline: lisada eelnõusse, et seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, sest Eesti jaoks on tähtis kokkuleppe ratifitseerida hiljemalt k.a 7.–18. novembrini Marokos toimuvaks kliimamuutuste raamkonventsiooni osapoolte 22. kohtumiseks.

Ma julgustan kõiki rahvasaadikuid eelnõu poolt hääletama. Esimese lugemise ajal oli siin saalis küll neid, kes arvasid, et kuna jääaeg oli 12 000 aastat enne meie ajaarvamist, siis inimese mõju kliimale on pea olematu. Kinnitan siiski, et tänase päeva seisuga on vähemalt 98% teadlastest veendunud, et inimese tegevusel ja kasvuhoonegaasidel on konkreetne mõju maakera kliimale. Tuletan meelde, et kliimakokkuleppe põhieesmärk on hoida ülemaailmne keskmine temperatuuritõus alla kahe kraadi võrreldes tööstusrevolutsiooni ajaga. Loodan, et te toetate eelnõu.

Keskkonnakomisjon tegi järgmised menetluslikud otsused: esitati eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 26. oktoobriks ja ühtlasi tehti ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Mõlemad otsused tegi keskkonnakomisjon ühtse koostöö meeoleolu ja konsensusega. Aitäh!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Palun, Peeter Ernits!

17:08 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Kõik on tore – tuleb vähendada torme ja hoida ära keskmise temperatuuri tõus. See on hea, aga räägime rahast. Tegelikult peaks Euroopa Liit toetama arengumaid 95 miljardiga, pluss veel viis miljardit rohelise kliima fondi. Ma lugesin, et Eesti panus on praegu üks miljon eurot aastas. Kuidas see on välja arvatud ja kas peale 2020. aastat tuleb maksta rohkem kui üks miljon eurot aastas?

17:08 Rainer Vakra

Aitäh! Keskkonnakomisjon seda küsimust esimese ja teise lugemise vahel ei arutanud. Aga ma võin öelda, et kogusumma üle maailma on tõesti peaaegu 100 miljardit dollarit, aga selle maksmisel ei osale ainult riigid, vaid ka eraettevõtted ja kolmanda sektori organisatsioonid. Eesti summa ei muutu, see on edaspidigi üks miljon eurot.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Imre Sooäär, palun!

17:08 Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Meil tunnetavad kliima muutumist eelkõige hiidlased, kes kõigi aegade madalaima veetaseme tõttu on suurest maast ära lõigatud. Aga sa ütlesid, et 98% teadlasi on selles küsimuses ühel meelel. Maailma riigid aga pole Pariisi kokkuleppe suhtes nii ühel meelel olnud. On sul mingisugune ülevaade, milline see ratifitseerimise seis praegu teistes riikides on? Kui ladusalt see läheb ja kas samaks tähtjaks, nagu meie loodame selle ratifitseeritud saada, jõutakse asjaga ühele poole ka teistes riikides?

17:08 Rainer Vakra

Aitäh! Tegemist on ajaloolise kokkuleppega, mille kiitis heaks 195 riiki. Tänapäevaks on selle ratifitseerinud rohkem kui üks kolmandik riikidest ja nende hulgas loodab olla ka Eesti Vabariik. Ma rõhutan, et see kliimakokkulepe on ajalooline just sellepärast, et need riigid, kes varem on mistahes koostööd vältinud – Hiina, India –, on sellele alla kirjutanud. Jah, selle üle võib arutada, kas hilisemad sanktsioonid on piisavad või mitte, aga on selge, et kliimaküsimusi ilma nendeta, kui nad ei istu meiega koos laua taga, ei ole kindlasti võimalik lahendada. Ainuüksi see, et nende kõige suuremate saastajatega vahetatakse informatsiooni, et on teada ka nende heitgaaside kogused, on minu arvates väga hea. Siis on võimalik teha ka kärpekavasid. Seni me tegelikult räägime n-ö külajuttude tasemel, meile ei ole need arvud teada.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

17:08 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Kliima soojenemine – selge, reostus – selge. Minu küsimus on selline: kui suure osa kliima soojenemist mõjutavatest komponentidest moodustab süsinikdioksiid ehk kasvuhoonegaas? Teadlaste arvates on see üks väike tegur nende mõjurite kõrval, mis mõjutavad kliima soojenemist. Mis teie seisukoht on?

17:08 Rainer Vakra

Aitäh! Keskkonnapoliitikas on üks oluline põhimõte: suured asjad saavad alguse väikestest muudatustest. Nii et ma igal juhul toetan Pariisi kokkulepet.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:08 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kui me hetke pärast rohelisele nupule vajutame, siis me kirjutame alla miljonieurosele vekslile. Aga kui palju meil on üldse sõnaõigust otsustamisel selle miljoni euro kasutamise üle ja hindamisel, kui efektiivne selle rakendamine arengumaades on?

17:08 Rainer Vakra

Aitäh! Ühe miljoni euro küsimust ei saa konkreetselt siduda Pariisi kokkuleppe ratifitseerimisega. Eesti riik on ka varem mitmeid keskkonnaprojekte toetanud ja toetab ka tulevikus. Selle otsuse on teinud Keskkonnaministeerium. Nii et siduda üks miljon eurot Pariisi kokkuleppe ratifitseerimisega on meelevaldne.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

17:08 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Kasvuhoonegaasi üks komponent on metaan ja metaan on kõdunemise käigus tekkiv gaas. Kas põhimõtteliselt tuleks Eesti turbarabad katta kilega?

17:08 Rainer Vakra

Aitäh! Eelnõu heakskiitmise korral Eesti turbarabasad kilega ei kaeta.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimise soovi ei ole. Eelnõu muutmiseks on esitatud üks ettepanek ja selle on esitanud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Rohkem muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 310 lõpphääletusele. Me läheme lõpphääletuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Pariisi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 310. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastu oli 6, erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

6. 16:16 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (249 SE) teine lugemine

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Tänane kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 249 teine lugemine. Ja ma palun ettekandjaks maaelukomisjoni esimehe Ivari Padari!

17:08 Ivari Padar

Lugupeetud kolleegid! Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 30. mail, esimene lugemine lõpetati 28. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 12. oktoobriks kella 17.15-ks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ühtegi ettepanekut ei esitanud. Maaeluminister esitas ühe ettepaneku, mille kohaselt senised koolipiimatoetuse ning koolipuuvilja ja -köögivilja toetuse andmise alused ühendatakse ja need toetused asendatakse koolikava toetusega tulenevalt Euroopa Liidu asjaomastest õigusaktidest.

Maaelukomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks 18. oktoobri istungil koos Maaeluministeri esindajaga. Istungi oli ette valmistatud kaks komisjoni muudatusettepanekut. Nagu ma juba ütlesin, üks neist on Maaeluministeri esitatud ja seondub koolikava toetusega, teine on keeleline muudatus.

Komisjon otsustas teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine täna lõpetatakse, esitada eelnõu kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 9. novembriks ja teha ettepaneku viia siis läbi eelnõu lõpphääletus. Kõik otsused olid konsensuslikud. Tänan teid!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on maaelukomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti maaelukomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 249 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

7. 16:18 Mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) teine lugemine

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tänane seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 282 teine lugemine. Ma palun ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Tanel Talve!

17:08 Tanel Talve

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 12. septembril ja esimene lugemine lõpetati 28. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 12. oktoobriks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid ühtegi muudatusettepanekut ei esitanud. Maaelukomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks 18. oktoobri istungil. Kuna muudatusettepanekuid ei olnud, tehti vaid menetluslikke otsuseid.

Komisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 26. oktoobriks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Samuti otsustati, et kui teine lugemine lõpetatakse, esitatakse eelnõu kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 9. novembriks. Tehti ka ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik nimetatud otsused olid konsensuslikud.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, hea ettekandja! Teie küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 282 teine lugemine lõpetada. Oleme teise lugemise lõpetanud.

8. 16:20 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (296 SE) teine lugemine

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Tänane kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 296 teine lugemine. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri!

17:08 Remo Holsmer

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Teie ees on selle aasta riigieelarve seaduse muutmise eelnõu teise lugemise tekst. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 17. ja 24. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ehk 19. oktoobriks laekus kaks ettepanekut, mille olid teinud Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja Riigikogu liige Külliki Kübarsepp. Rahanduskomisjon koostas koostöös Rahandusministeeriumiga ühe muudatusettepaneku, mis koosneb omakorda 31 muudatusest. Lühidalt nende muudatuste sisust.

Täiendavad muudatused, mis komisjon tegi, panevad ette suunata vahendeid infotehnoloogia kulude katteks, Kaitseministeeriumi täiendava taristuvajaduse ja kaitseotstarbelise erivarustuse hangete katteks, Maaeluministeeriumi rakendusuuringute rahastamiseks, sundraviks ja metadooniraviks, samuti haiglate IT-süsteemide arendamiseks. Riigikontrollis oli raha ümbertõste dokumendihaldussüsteemi arendamiseks, Siseministeeriumis patrullisõidukite soetamiseks, osa muudatusi puudutas ka tehnilisi ümbertõsteid. Kokku kolmest ettepanekust on ühte ettepanekut, mille komisjon

Rahandusministeeriumiga koostöös tegi, toetatud ja kahte ettepanekut, mille olid teinud Vabaerakonna fraktsioon ja Riigikogu liige Külliki Kübarsepp, komisjon ei toetanud. Külliki Kübarsepa ettepanek oli eraldada Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Pilstvere kogudusele 60 000 eurot, ettepanek, mille oli teinud Vabaerakonna fraktsioon, nägi ette 5,3 miljoni euro eraldamist põllumajandusele. Neid kahte ettepanekut komisjon ei toetanud.

Komisjon langetas konsensuslikud otsused võtta eelnõu päevakorda tänaseks, 26. oktoobri istungiks ja teine lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks pakume välja 3. novembri kell 17.15. Tänan tähelepanu eest!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea ettekandja, teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta esitati kolm muudatusettepanekut ja me vaatame need üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek, mille on esitanud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek, mille on esitanud Riigikogu liige Külliki Kübarsepp. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Andres Herkel, palun!

17:08 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Vabaerakonna fraktsioon palub seda ettepanekut hääletada!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Me läheme selle muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele teise muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 42, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmas muudatusettepanek, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

17:08 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Me palume seda äärmiselt olulist muudatusettepanekut, mis käsitleb põllumajanduse toetamist, saalil toetada!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Me läheme selle muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 296 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud. Määratud eelnõu 296 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 3. novembri kell 17.15. Oleme kaheksanda päevakorrapunkti läbinud.

9. 16:28 2017. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (303 SE) esimene lugemine

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2017. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 303 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti rahandusminister Sven Sesteri!

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed! Tore on näha, et veel enne, kui alustad oma sõnavõttu, on ekraanil juba küsimuste esitajate nimesid.

Teie ees on 2017. aasta riigieelarve, mis kasvab 7,3% ja on igas mõttes kasvueelarve. See eelarve kasvatab meie majandust, kaitsevõimet ja inimeste heaolu. Meie eriline tähelepanu kuulub lastega peredele ja inimestele, kellel on väikse palga tõttu raske ots otsaga kokku tulla. Me soovime edendada maaelu ja teha reforme selleks, et meie riik ei peaks võtma võlgu ei praegu ega tulevikus ja elu läheks paremaks igal pool üle Eesti. See eelarve on tehtud selleks, et iga Eesti inimene saaks osa majanduse kasvust.

Kõigepealt, mis on selle kasvu allikad? Rahandusministeeriumi analüütikud hindavad, et meie majandus hakkab taas kiiremini kasvama, sest meie peamiste kaubanduspartnerite Soome, Läti ja Leedu

majanduslik olukord paraneb ja ka Venemaa majandus taastub. See tähendab, et välisnõudlus ja selle toel Eesti ettevõtete võimalused kaupu ja teenuseid eksportida kasvavad. Kuna inimeste sissetulekud kasvavad jätkuvalt kiiresti, kasvab ka tarbimine. See omakorda kasvatab majandust ja maksutulu. Samuti kasvavad hüppeliselt riigi investeeringud ning Euroopa Liidu raha kasutamine, mis taas toetab majanduskasvu, sest majandusse tuleb lisaraha. Selle tulemusena kasvab Eesti majandus järgmisel aastal eurodes mõõdetuna 5,2% ning hinnamuutusi arvesse võttes 2,5%. Kui te küsite minult, kas see on piisav, siis ma ütlen, et ei, see ei ole piisav. Me oleksime võimelised saavutama palju kiiremat kasvu, kui meie väliskeskkond sellist kasvu toetaks.

Mida teeb riik majanduse kasvatamiseks ja ettevõtluse toetamiseks? Kui te küsite, mida ta teeb, siis toon välja mõned peamised valitsuse sammud majanduskasvu toetamiseks. Riigi infrastruktuuri- ja kinnisvarainvesteeringud annavad tööd ehitusturul. Paremad teed ja ühendused toetavad kaupade ja teadmiste liikumist. Kavandatav suurinvestori meede, mille kulu on kolm miljonit eurot ja mis on pilootprojekti staadiumis, on mõeldud suurte välisinvestorite Eestisse toomiseks. Me teeme energiainvesteeringuid infrastruktuuri energiasäästu ja kodudesse. Uued ja laienevad haridus- ja tööturumeetmed ning õpipoisikoolitus toetavad tööturule sisenemist ja vajalike oskuste omandamist. Otseselt ettevõtlust toetavaid meetmeid, millega me Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti ning teiste asutuste kaudu ettevõtlust toetame, on varsti juba nii palju, et neid ette lugema hakates saaks mulle antud aeg kiiresti otsa.

Riik suunab järgmisel aastal teadus- ja arendustegevusse üle 0,8% meie riigi kogutoodangust, millega me oleme kaugel ees enamikust Euroopa riikidest. Meie ambitsioonikas eesmärk on kõrgem: 1%. See eesmärk, mille me oleme ise endale seadnud ja mille poole me liigume ka järgmisel aastal, on tõesti väga ambitsioonikas. Sellise taseme, millest meie unistame, on saavutanud vaid Põhjamaad. Meie pudelikaal ei ole mitte riigi panus, nagu mõned väidavad, vaid see, et erasektori ettevõtted ei jõua selle tempoga sammu pidada ega olla meie teaduse tugevaks ja kompetentseks partneriks. Kuidas siin kõige paremini edasi liikuda, on miljoni dollari küsimus, mille üle murrab pead enamik riike.

Paljusid neist meetmetest rakendatakse Euroopa Liidu vahendite toel. Euroopa Liidu ja muude välistoetuste summaks on 2017. aasta riigieelarves kavandatud 961 miljonit eurot ja nende riiklikuks kaasfinantseerimiseks 81 miljonit eurot. Välistoetustest moodustavad 60% perioodi 2014–2020 struktuurifondide vahendid ja 30% põllumajandus- ja kalandusfondi vahendid.

Euroopa Liidu vahendite toel kasvavad 2017. aastal ka riigi investeeringud. Rõhutan, et need on vahendid, mis võimaldavad teha meil majanduskasvu toetavaid investeeringuid ilma laenu võtmata. Ei maksa öelda, et see on Euroopa raha ja see ei loe. Loeb küll, sest rahal pole Eesti eelarves enam ammu silti küljes. Tähtis on see, mis eesmärgil raha kasutatakse, mitte see, kust raha pärit on. Samuti on kaugelt liialdatud kõik jutud sellest, et alates 2021. aastast ei saa Eesti enam sentigi euroraha. Niisiis on meie peamine ülesanne kasutada seda raha parimal viisil.

Austatud Riigikogu! Madalamad tööjõumaksud suurendavad sissetulekuid, tarbimist, säästmist ja investeerimist. See on fakt. Seetõttu on valitsuse poliitika toetada majanduskasvu ja elavdada tööturgu, vähendades tööjõumakse. Järgmisel aastal on madalat palka saanud töötajatel esimest korda võimalik tuludeklaratsiooni esitades taotleda uut tulumaksu tagasimakset. On loomulik, et riik ei võta tulumaksu inimestelt, kes teenivad alampalka või sellele lähedast palka, sest sellise palgaga on niigi raske toime tulla. Maksutagastus elavdab majandust, sest see jõuab tarbimise kaudu kiiresti majandusse tagasi. Maksutagastus soosib ka töötamist, sest maksutagastuse saavad vaid need, kes on 2016. aastal vähemalt kuus kuud täistööajaga töötanud ja tulumaksu maksnud. Tagastust saab tuludeklaratsiooni esitamisel taotleda kokku ligikaudu 100 000 täiskasvanut, kelle aastatulu on alla 7818 euro. Lisaks vähendame poole protsendi võrra ka sotsiaalmaksu ja tõstame maksuvaba tulu 10 euro võrra kuus. Kokku jääb tööjõumaksude vähendamise tõttu inimestele ja ettevõtjatele kätte 100 miljonit eurot rohkem. Seda saab tarbida, säästa või investeerida. Järgmisel neljal aastal kokku on see summa aga juba 800 miljonit eurot, mis otseselt toetab majanduskasvu.

Mõni sõna palkadest ja pensionidest. Austatud Riigikogu! Enamiku Eestis töötavate inimeste peamine sissetulek tuleb palgast. 2017. aasta keskmise palga kasvuks prognoosib Rahandusministeerium 5,5%. Seda, et selline palgakasv on reaalne, mitte õhust võetud, näitab kas või see, et sellel aastal kasvab palkadelt makstav sotsiaalmaks ligi 6,7%. Koos palkadega kasvavad meie pensionid ja nii saavad ka pensionärid majanduskasvust osa. Kiirel palgakasvul on mitu põhjust. Ühelt poolt tõuseb alampalk 470 euroni. See paneb ettevõtted vajaduse ette tõsta madalamapalgaliste inimeste palkasid. Nagu ütlesin, on selline palk tänu maksutagastusele ka 2017. aastal sisuliselt tulumaksuvaba. Teiselt poolt, meie piirid

on lahti ja paaritunnise laevasõidu kaugusel on meist palju jõukam Soome. Aga me peame meeles pidama, et kui palgatase riigis tõuseb liiga kiiresti, siis seab see ohtu ettevõtete konkurentsivõime ja inimeste töökohad. Sellepärast oleme valitsuses kokku leppinud, et meie palgapoliitika on konservatiivne. Usume, et praeguses majandusolukorras ei peaks riik olema palgakasvu eestvedaja. Riigieelarvest makstavate palkade kujundamisel eelistab valitsus politseinikke, päästjaid ning sotsiaal- ja kõrgharidusega kultuuritöotajaid, kelle palgafondi kasvuks on ette nähtud 3,3%. Eristaatutes on õpetajad, kelle palgafondi kasvuks on kavandatud vähemalt 4,6%. Selle tulemusena jõuab õpetaja miinimumtasu suurusjärku 1000 eurot. Kuid see summa ei ole ilmselt lõplik ja haridusminister otsib veel võimalusi, kuidas saaks seatud eesmärgi suunas kiiremini liikuda. Tervishoiutöötajatele oleme kavandanud keskmise palgaga võrdse kasvu. See ei tähenda, et teiste töötajate ja ametnike palgad tingimata ei kasva, ministrid peavad lihtsalt otsima kokkuhoiukohti ja tegema reforme. Nii toetab palgapoliitika ka riigi efektiivsemaks muutmist.

Mõni sõna kulumest. Austatud Riigikogu! Kui te vaatate võrdlustabeleid, siis näete, et selles eelarves kasvavad peaaegu kõigi valitsemisalade eelarved. Vaid mõnel juhul on mõne suurema investeeringu lõppemise tõttu väike kahanemine. Näiteks sai tänavu valmis Eesti Rahva Muuseum. See tähendab, et oleme eelarves saavutanud tasakaalu valdkondade vahel, sest ühe valdkonna kasv saab tulla vaid mõne teise valdkonna arvel või kõrgema maksukoormuse tõttu. Maksukoormust me ei tõsta.

Mõni sõna lastega peredest. Nagu eespool ütlesin, on meie erilise tähelepanu all lastega pered. Lastega perede heaolu suurendamiseks ja sündide soodustamiseks kasvavad suurte perede toetused järgmise aasta 1. juulist kolmelapselistele peredele lisatoetusena 200 eurot kuus ja vähemalt seitsme lapsega perele 370 eurot kuus. See tähendab, et näiteks kahe lapsega pere saab edaspidi riigilt igakuist lastetoetust kokku 100 eurot, kolme lapsega pere aga alates 1. juulist 2017 juba 400 eurot, nelja lapsega pere 500 eurot ja seitsme lapsega pere saab lastetoetusena iga kuu 970 eurot maksumaksja raha. Lisaks on võimalik saada lapsehooldustasu ja üksikvanema lapse toetust. Käivituv elatisabifond tagab, et laps saab vähemalt osa maksmata elatisrahast kätte. Kui perre sünnib uus ilmakodanik, maksab riik lisaks vanemahüvitist. Kui pere sissetulekud on liiga väikesed, tuleb riik appi, pakkudes toimetulekutoetust, mis tagab, et üür saab makstud ja iga lapse kohta tagatakse sissetulek vähemalt 130 eurot kuus. Peale selle on ette nähtud vajaduspõhine peretoetus neile lastega peredele, kelle sissetulekud on väikesed. Kokku võttes tähendab see, et lastega perede kindlustunne ja toimetulek paranevad ning üha harvemini tähendab laste kasvatamine perele vaesuslõksu sattumist. Loodame, et selle kõige toel hakkab ka meie rahvaarv tasapisi jälle kasvama.

Mõni sõna pensionidest. Austatud Riigikogu! Nagu eespool ütlesin, kasvavad koos palkadega ka pensionid. Pensionideks on eelarves ette nähtud kokku 1,67 miljardit eurot. Keskmise vanaduspension tõuseb 20 euro võrra, 416 eurole ja jääb ka tulevikus maksuvabaks. Muide, paljudes riikides ei ole pension maksuvaba. Üksi elavatele pensionäridele maksab riik järgmisel aastal täiendavalt toetust 115 eurot kuus. See on täiesti uus toetusseem, mis rakendub järgmisest aastast.

Järgmisena tervishoiust. Haigekassa võimalused kasvavad tuleval aastal 66 miljoni euro võrra, 1,09 miljardi euroni, sest palgad ja palkadelt makstava sotsiaalmaksu laekumine kasvab. Väited, et sotsiaalmaksu langetamine vähendab haigekassa sissetulekuid, on eksitavad ja asjatundmatud, sest seaduses on kompensatsioonivalem, mis tagab, et maksumuudatused haigekassa sissetulekuid ei mõjuta. Peale selle saab järgmisel aastal hoo sisse esmatasandi tervisekeskuste rajamine euroraha toel. Tervemate eluviiside toetamiseks kavandame anda tööandjatele tulevikus paremad võimalused töötajate tervise eest hoolitsemiseks. Selleks on Riigikogus eelnõu, mille kohaselt 2018. aastast alates ei loeta tööandja tehtud kulutusi töötaja tervise edendamiseks 100 euro ulatuses kvartalis ehk 400 euro ulatuses aastas erisoodustuseks.

Mõni sõna ka omavalitsus- ja regionaalpoliitikast. Austatud Riigikogu! Kui me vaatame keskvalitsusest väljapoole, siis kasvavad omavalitsuste võimalused uuel aastal jõudsasti tänu sellele, et meie inimeste palgad kasvavad ja omavalitsused saavad sellest kindla osa, 11,6%. Kokku kasvavad omavalitsuste tulumaksu laekumised 952 miljoni euroni. See on 218 miljonit eurot ehk 30% rohkem kui omavalitsuste jaoks buumiaja tipul, 2008. aastal, millega omavalitsused oma tulubaasi enamasti võrdlevad. Valimiste eel, aga ka kasvava euroraha toel suurenevad omavalitsuste investeeringud järgmisel aastal ligi kaks korda. See toetab samuti meie majanduskasvu ja selle tulemusena paranevad avalikud teenused kogu Eestis. Lisaks teeb riik investeeringuid ning toetab kogukondi ja häid algatusi üle Eesti.

Haridusministeerium alustab koostöös omavalitsustega Viimsi, Rapla ja Paide gümnaasiumi ehitust. Pärnu politseinikele ja päästjatele ehitame uut ühishoonet. Uue hoone ja paremad töötingimused

saavad ka Vändra ja Vastseliina päästjad. Ida-Viru keskhaigla ja Viljandi haigla saavad raha kavandatavate ehituste projekteerimiseks. Teehoiukava tähtsamad projektid on 2 + 1 möödasõiduradade ehitamine Tallinna–Pärnu ja Tallinna–Tartu maantee lõigule ning Sillamäe liiklussõlme ehitamine Tallinna–Narva maanteel, et suurendada liiklusohutust. Narvas alustatakse linna läbiva transiiditee rekonstrueerimist. Parema ühenduse pidamiseks Saaremaa ja Hiiumaa vahel ostame parvlaeva. Regionaalprogrammide vahendite suurendamise tulemusena eraldame Setomaa ja Peipsiveere programmile kokku 0,84 miljonit eurot aastas ning Vana-Võromaa ja Mulgimaa programmile kokku pool miljonit eurot aastas. Rahvakultuurikeskuse kaudu eraldatakse toetusi kultuuriprogrammidele, sh Setomaa, Mulgimaa, Vana Võromaa, Virumaa, Kihnu, Peipsiveere ja saarte kultuuriprogrammide ning rahvakultuuri keskseltsidele. AS-ile Tallinna Lennujaam suunatakse vahendeid, et pidada ülal regionaalse tähtsusega väikelennujaamu, nagu Kuressaare, Kärdla, Pärnu ja Tartu lennujaam ning Kihnu ja Ruhnu lennuväli.

Nagu eespool ütlesin, on käivitunud programm uute esmatasandi tervisekeskuste rajamiseks üle Eesti. Eesti Kontsert korraldab rahvusvahelisi muusikafestivale, millest üks suuremaid on Saaremaa ooperipäevad. Kultuuriministeerium toetab Pimedate Ööde filmifestivali ning Pärnu rahvusvahelist dokumentaal- ja antropoloogiafilmide festivali. Toetame ka Narva Vaba Lava teatrikeskust. Investeeringutoetuse saavad Vanemuine, Endla, Tehvandi spordikeskus, Tartu Pauluse kirik, Narva Aleksandri kirik, Rääma sõudebaas ja rahvusvaheline Arvo Pärdi keskus. Ja räägitagu Toompea ja all-linna suhetest mida tahes, kuid siiski jätkub ka Tallinnas ja Harjumaal Euroopa Liidu toetuste abiga Tallinna ringtee Jüri–Vao lõigu ehitamine 2 + 2 realiseks. Samuti toetame Reidi tee ehitust ning Haabersti ristmiku ja Gonsiori tänava rekonstrueerimist. Alustame Hundipea sadama rekonstrueerimist ja jätkame Tallinna–Keila–Paldiski ja Keila–Riisipere raudtee kapitaalremonti. Kokku võttes on valitsuse eesmärk teha investeeringuid, et elu läheks kõikjal Eestis paremaks.

Austatud Riigikogu! Viimase kulukohana, et see info ei kaoks kuhugi teiste asjade vahele, räägin teile kaitsekuludest. Oleme koalitsioonilepingus kokku leppinud, et meie kaitsekulud on vähemalt 2% sisemajanduse kogutoodangust, ja selle eesmärgi me ka täidame. Tegelikult isegi ületame seda, sest oleme kokku leppinud, et siia lisanduvad liitlaste vastuvõtmisega seonduvad kulud. Riigikaitsekulud kasvavad koos majandusega ja on 2017. aastal 477 miljonit eurot, mis on läbi aegade kõrgeim tase. Liitlasvägede vastuvõtmiseks on eelarves ette nähtud täiendavalt 26 miljonit eurot. Samuti suuname 2017. aastal Siseministeeriumi valitsemisalas raha kiirreageerimisvõimekuse arendamisse ja idapiiri väljaehitamisse.

Nüüd veel mõni sõna ka vastutustundlikust eelarvepoliitikast. Austatud Riigikogu! Kokku võttes võib öelda, et selle eelarvega viib valitsus ellu koalitsioonilepingut. Majandus, palgad ja maksutulud kasvavad, sest meie töoinimesed ja ettevõtjad teevad head tööd ning ka väliskeskkond paraneb. Tänu sellele on valitsus ka järgmisteks aastateks kokku pannud vastutustundliku eelarve, mis kasvatab meie majandust, julgeolekut ja inimeste heaolu. Valitsus, ministeeriumid, ametnikud ja paljud teised nii avalikus kui ka erasektoris on teinud kevadest saati tööd ja tulemus on teie ees. Ma kutsun teid kõiki, lugupeetud Riigikogu liikmed, olema kriitilised ja leidma kohti, kus valitsus on kulude planeerimisel olnud liiga helde, et teha midagi teie arvates vajalikumat. Kinnitan teile, et meie oleme andnud oma parima. Selle eest, et majandus kasvaks ja majanduskasv jõuaks iga inimeseni, vastutab maksumaksjate ees valitsus tervikuna, iga minister oma valitsemisalas aga iseseisvalt. See eelarve annab ministritele senisest suurema vabaduse teha ise otsuseid, kuidas kasutada nende kätte usaldatud maksumaksja raha kõige paremini selleks, et Eesti inimeste elu läheks järgmisel aastal paremaks. Kõiki neid häid asju, millest ma eespool rääkisin, teeme ka järgmisel aastal nii, et meie eelarvepoliitika oleks vastutustundlik. Uueks aastaks kavandame valitsussektori eelarve struktuurset ülejääki mahus 0,2% sisemajanduse kogutoodangust. See tähendab, et riigi rahandus on 2017. aasta lõpul heas korras. Head Riigikogu liikmed! See kasvueelarve aitab kasvatada meie majandust, julgeolekut ja inimeste heaolu ning viia majanduskasvu iga Eesti inimeseni. Ma palun teil 2017. aasta riigieelarve eelnõu toetada! Aitäh teile!

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on ka mõned küsimused. Kadri Simson, palun!

17:08 Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud rahandusminister! Mida teil on öelda neile Eesti ettevõtjatele, kelle konkurentsivõimet te selle eelarvega tõsiselt pärсите? Ma pean eelkõige silmas taas plaanitud diisli- ja bensiiniaktsiisi tõusu olukorras, kus Läti järgmisel aastal Läti rahandusministeeriumi andmetel aktsiisi ei tõsta. Selle tõttu läheb meie diislikütuse aktsiis 44% kõrgemaks kui Lätis. Meie lõunanaabrid lätlased ja leedulased maksavad oma põllumeestele üleminekutoetusi, mida meie ei maksa. See paneb ka meie põllumajandussektori ettevõtjad halvemasse konkurentsiolukorda. Milline sõnum peale negatiivse neile sellest eelarvest kostma jääb?

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma kasutan kõigepealt võimalust ja täpsustan natuke seda, millest oli mõni päev tagasi juttu seoses arupärimistega. Te küsisite just aktsiisitõusude kohta eri riikides ja ma mainisin, et Läti tõstab lähiajal diisli ja bensiini hinda 411-lt 436 eurole. Ma kasutasin andmeid, mis käisid 1. jaanuaril 2016 toimunud 6,1%-lise tõusu kohta. Praegu mul ei ole täiendavaid andmeid, kas 2017. aastal see hind veel tõuseb.

Te küsisite, mida me teeme selleks, et Eesti ettevõtjatel oleks siin hea olla, et nad tahaksid siin areneda, ettevõtteid luua ja uusi inimesi palgata. Kui te vaatate tervikpilti, millest ma teile ka päevakorrapunkti sissejuhatuses rääkisin, siis te näete, et mitmed sammud, mida Eesti on praegu astumas, aitavad suuremal või vähemal määral kaasa Eesti ettevõtete arengule. Alates maksupoliitilistest muudatustest, millest ma teile rääkisin ja mis jätavad ettevõtjatele kätte üle 40 miljoni euro – sotsiaalmaksu pooleprotsendiline langetamine järgmisel aastal tähendab raha, mis jääb ettevõtetele tasku –, ja lõpetades mitmesuguste KredEx-i ja EAS-i kaudu tulevate toetusmehhanismidega. Lõpuks ka meie oma seadusandlikud muudatused, mis loovad olukorra, kus maksude mittemaksmine ei tekita mitte kellelegi konkurentsieelist. Põhjus, miks ma rõhutan, et maksude mittemaksmisel ei tohiks konkurentsieelist tekkida, on see, et paljudes riikides ei koguta makse kokku nii heal tasemel nagu Eestis. Ja see tekitab neis riikides probleeme.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

17:08 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Aasta tagasi te panite majanduskasvu prognoosiga parasjagu mööda, SKT reaalkasvuks sellel aastal on jäänud vaid 1,3%. Ausalt öeldes ma ei näe ka, et see eelarve kasvu kuidagimoodi toetab. See, mis praegu päästab, on palgakasv ja sisetarbimine, mis võib mõnda aega veel niimoodi kesta. Te märkisite õigesti, et avalik sektor ei pea palgakasvu dikteerima. Siin on kirjas, et arvestatud on 6% sel aastal ja 5,5% ilmselt järgmisel aastal. Kas te saate eristada, milline on palgakasv avalikus sektoris ja erasektoris tänavu ja tuleva aasta vaates?

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Mul ei ole kohe teile konkreetseid andmeid võtta, aga ma saan need teile kindlasti saata, sest meil on ka valitsuse tasemel olnud ülevaateid palgakasvudest. Ma võin aga öelda, et kolmel aastal järjest on avalik sektor olnud palgaralli eestvedaja, kolmel viimasel aastal. Sellel aastal enam ei ole. Selle aasta esimesel poolaastal on palgaralli eestvedaja olnud erasektor. Ja kui me vaatame, millised on olnud valitsuspoolsed sammud, siis te näete, et valitsus eraldas eelmisel aastal 4% n-ö prioriteetsetesse valdkondadesse. Ma loetlen need veel korra üle: sotsiaaltöötajad, haridustöötajad, kõrgharidusega kultuuritöötajad ja sisejulgeolekutöötajad, tollitöötajad ning päästjad. Nendele me eraldasime eelmisel aastal selleks aastaks 4%. Kui mõne muu sektori ministrid, alates rahandusministrist ja lõpetades maaeluministriga, tahtsid oma töötajatel palka tõsta, pidid nad tegema täiendavaid struktuurireforme. Nii et riik hoiab praegu seda joont, et mitte olla palgaralli eestvedaja.

Ma peatun korra ka teie küsimuse sissejuhatusel, kus te rääkisite prognoosimisest ja sellega seonduvast. Prognoose teevad Rahandusministeerium, OSCD, IMF ja ka kõik kommertspangad. Meil on vaja jälgida seda, milliseks kujuneb Rahandusministeeriumi prognoos võrreldes teiste prognoosidega. See on see võtmeküsimus. Kas Rahandusministeerium on oma prognoosides optimistlikum, võrreldes teiste prognoosijatega? Kui ta on optimistlikum, siis see võib saada meile probleemiks, kuna tema prognoosi alusel me paneme kokku riigieelarvet. Me ei pane riigieelarvet kokku Swedbanki, SEB Panga

või IMF-i prognoosi järgi. Me paneme selle kokku Rahandusministeeriumi prognoosi järgi ja siin ma, hea kolleeg, saan teile öelda, et Rahandusministeerium ei ole olnud optimistlik. Kui te vaatate teiste prognoosijate tolle hetke parimat teadmist, siis te võite tähele panna, et Rahandusministeerium oli üks kõige konservatiivsemaid prognoosijaid. Ja te näete, et nendel sõnadel on ka katet ehk reaalselt on laekumised olnud pigem paremad, kui me oleme eeldanud.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Marika Tuus-Laul, palun!

17:08 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud rahandusminister! Tahan küsida veel Päästeameti töö kohta. Te nimetasite mitmeid objekte, kuhu riik järgmisel aastal selles valdkonnas panustab. Aga räägime Piirissaarest. Piirissaare elanikud on pidanud sel aastal üle elama mitu tulekahju ja tänaseni me ei ole näinud, et riik oleks nii väga appi tulnud. Sealsed inimesed elavad hirmus, nad ei julge enam magadagi. Öelge, mis te ette võtate. Kuidas te toetate neid?

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Kõikide kohalike omavalitsustega teeb riik loomulikult tihedat koostööd ja teeb ka Piirissaarega. Kohalikel omavalitsustel on mitmesugused kokkulepped, programmid, võimalus taotleda struktuurifondide vahendeid. Piirissaare ei ole ühelgi hetkel olnud sellises olukorras, kus tal ei oleks võimalust suhelda riigiga samasugustel tingimustel, mis on teistel kohalikel omavalitsustel. Piirissaarel on olemas täpselt samad võimalused.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

17:08 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Mu küsimus on natuke teistpidine. Ma küsin, kuidas läheb meie riigile kuuluvatel ettevõtetel ja kuidas valitsus nende ettevõtetega toimetab. Nagu me teame, on Eesti Energial olnud suhteliselt keeruline periood, et oma laene teenindada. Laenumaht on umbes miljard. Ma küsingi, kui palju raha paneb riik omanikuna järgmisel aastal riigile kuuluvatesse ettevõtetesse aktsiakapitali laiendamiseks.

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma ei ole teiega nõus, et Eesti Energial on raske aeg, kuna tal on laenud. Laenu olemasolu iseenesest ei tähenda veel seda, et kellelgi on raske. Kõik oleneb rahavoogudest, kõik oleneb äriplaanist ja sellest, milleks ühte või teist rahasummat vaja on. Laen oma olemuses ei tähenda automaatselt seda, et on probleemid.

Mis puudutab aktsiakapitali, siis Eesti Energiast rääkides jääb suurema aktsiakapitali sissemakse pigem 2018. aastasse, kui Eesti Energia hakkab vastavalt oma äriplaanidele tegema suuremaid investeeringuid tuuleenergia tootmiseks Tootsis. See on pigem 2018. aasta lugu.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Anneli Ott, palun!

17:08 Anneli Ott

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab Politsei- ja Piirivalveameti plaani liita Lõuna-Eestis kolm politseijaoskonda üheks. Väidetavalt läheb see liitmisprojekt vastuollu nii peaministri kui ka siseministri varasemate lubadustega, et uus eelarve ei too kaasa koondamisi. Kuidas te kommenteerite, kas uuel eelarveperioodil on Politsei- ja Piirivalveameti vastutusalas oodata selliseid suuri koondamisi?

17:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Loomulikult on igal ministril oma kohustus ja kohustusega kaasneb ka õigus võtta vastu otsuseid. Kui teil on aga väga spetsiifiline vajadus ja soov saada teada, milliseks kujuneb ühe või teise konkreetse piirivalvekordoni tulevane saatus, siis hoolimata sellest, et rahandusministrina olen ma eelarve menetluse ajal peaaegu valmis rääkima ka sigade katkust ja desomattide paksusest, ei pruugi ma siiski kõike peast teada. Ma arvan, et spetsiifilisemad asjad tasuks kindlasti kõnealuse valdkonna ministritelt üle küsida. Küll aga võin teile öelda, et praegu töötavad kõik ministeeriumid ühelt poolt selle nimel, et elanikel ei väheneks teenuste kättesaadavus, ei väheneks turvatunne ega võimalus koolis õpetust saada, teiselt poolt aga selle nimel, et riik oleks võimalikult efektiivne. Ma arvan, et seda, milliseid muudatusi konkreetselt soovitakse tulevikus teha ja kui suureks kujuneb sellest tulenevalt võimalik oht, mis seisneb teie arvates selles, et teenus ei ole kättesaadav ja turvatunne võib kaduda, tasub kindlasti valdkonnaministrilt üle küsida.

17:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Dmitri Dmitrijev, palun!

17:09 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Päästeamet on juba praegu väga keerulises seisus, kus osa tööst tehakse ära vabatahtlike abil. Riigieelarve näeb ette, et järgmisel aastal tõuseb päästeametnike palk vaid ca 3%. Samas näitab makromajanduse prognoos, et eelarve kasv palga vaates on 4–5%. See tähendab, et päästjate palk ei kasva jälle samas tempos Eesti keskmise palgaga. Mida te oskate selgituseks öelda? Kas riik lihtsalt ei hinda päästeametnike tööd piisavalt?

17:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma ütleksin vastupidi, et see on riigi üks suurimaid prioriteete. Ma kordan veel kord üle: me oleme kokku leppinud selles, et on neli prioriteeti. Need prioriteedid on sisejulgeoleku valdkond, õpetajad, sotsiaaltöötajad ja kõrgharidusega kultuuritöötajad. Need on valdkonnad, kuhu riik kõige rohkem raha suunab, ja vastavalt sellele on ka Siseministeeriumi palgafond niisuguses suurusjärgus kasvanud.

17:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Enn Eesmaa, palun!

17:09 Enn Eesmaa

Suur aitäh! Härra minister! Esitan oma küsimuse vaatamata sellele, et järgmise aasta eelarve on 150 miljoni euroga puudujäägis. Eurobaromeetri arvamusküsitluse kohaselt leiab 75% eestlastest, et arenguriikide inimeste aitamine on oluline, ning peaaegu pool küsitletuist arvab, et arenguriikidele antavat abi tuleb suurendada. Eesti on ametlikult teatanud, et meie suund lähiaastatel on jõuda arenguabini 0,33% RKT-st. Ometi oli veel 2010. aastal lubadus, et aastal 2015 on arenguabi tasemel 0,17. Tänavu on see 0,16 ja paraku jääb samasuguseks ka järgmisel aastal. Ütle, ole hea, kas Eesti lubadust tõsta arenguabi tasemeni 0,33% RKT-st, on üsna võimatu täita, eriti arvestades seda, et mitte kauges tulevikus kaob ära Euroopa Liidu rahaline abi meile?

17:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi prioriteetsed riigid ja valdkonnad määrab ära arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava aastateks 2016–2020, mille järgi prioriteedid on jätkuvalt samad nagu aastate 2011–2015 arengukavas. Prioriteetsed riigid, partnerriigid on Gruusia, Moldova, Ukraina, Valgevene ja Afganistan. Ära on määratud ka valdkonnad, kuhu konkreetselt raha suunatakse, need on haridus, tervishoid, demokraatia ja õigusriigi tugevdamine, rahu ja stabiilsuse toetamine ning keskkonnasäästlikkuse ja majandusarengu toetamine. 2015. aastal panustas riik kokku 30,6 miljonit. Me näeme, et 2017. aastal jäävad kulud samale tasemele, mis nad olid 2016. aastal. Meil on soov osaleda järgmisel aastal tsiviilmissioonidel kuni 20 eksperdiga ning otsida võimalusi panustada ka ÜRO

tsiviilmissioonidele. Järgmisel aastal tahetakse olla Euroopa Liidu missioonidel Palestiinas, Ukrainas, Gruusias, Kosovos, võimaluse korral ka Afganistanis ning OSCE erimissioonil Ukrainas. Nii et on täiesti selge soov arengukoostöö ja humanitaarabiga seonduvalt edasi liikuda.

17:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aivar Sõerd, palun!

17:09 Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud minister! Sellel nädalal oma missiooni Eestis lõpetanud Rahvusvaheline Valuutafond avaldas arvamust, et Eestis on mitmed majandusnäitajad vastuolulised. Majandustsükli arvestuses, tõusva tasakaalu arvestuses on Rahandusministeerium hinnanud, et meie lõhe on negatiivne ja majandus areneb tunduvalt alla potentsiaalset taset. Aga samal ajal on meil tööhõive viimase 20 aasta kõige kõrgemal tasemel. Tööpuudus on Eestis väga väike, st tööjõuressursid on maksimaalselt koormatud. Mitmes valdkonnas on ressursid, tootmisvõimsused maksimaalselt koormatud. Maksulaekumine on väga hea, tarbimine on väga kõrge. Millega me saame põhjendada, et sellises olukorras on meie majandus allpool potentsiaalset taset? Ka järgmise aasta majanduskasv 2,5% on Euroopa praeguses kontekstis päris arvestatav.

17:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! See on väga hea küsimus ja väga hea, et te sellele tähelepanu juhite! Ka Eesti Panga president on nentunud, et siin on oma anomaalia. Sest tõsilugu, nii nagu te praegu kirjeldasite, nii ongi. Kui me vaatame mõningaid näitajaid, siis näiteks keskmise palga tõus on tõesti ülikiire, 6,7% praegu ja 5,5% järgmisel aastal. Me näeme järgmistel aastatel pea sama suurt tõusu. Väga kiire tõus! Töötuse määr on praegu ülimald. Sellised näitajad ütlevad, et me peaksime olema juba kuskil buumis või buumi lähedal. Kuid samal ajal, vaadates muid näitajaid, ei saa me seda öelda, kas või majanduskasvu kontekstis. Kui oleks buum, siis oleks majanduskasv hoopis teisel tasemel. Siin on oma anomaaliad ja eks analüütikud tegelevad sellega. Analoogne näide on ka see, et madalama majanduskasvu juures on meie maksulaekumised samal ajal paremad, inimeste palgad kasvavad kolm korda kiiremini kui majanduskasv. Selles mõttes on siin kindlasti anomaaliad.

Kui vaadata meie lähiriikide majanduskasvu nii sel kui ka järgmisel aastal, siis tõsilugu, Soome, kus majandus sisuliselt mitu aastat seisis, kui ei olnud isegi mitte negatiivne, on saavutamas seda, et järgmisel aastal eeldatakse üheprotsendilist majanduskasvu. Saksamaal on majanduskasv suurusjärgus 1,6–1,7%. Niisugused riigid näitena on märgilised. Kui vaadata seda konteksti, siis Eesti majanduskasv 2,5% ei tundugi nii halb. Aga see ei ole kindlasti koht, kus jääda loorberitele puhkama ja nentida, et see rahuldab meid. Ei, see meid ei rahulda, loomulikult ei rahulda. Euroopas on olnud periood, mida ma nimetaksin natukene depressiivseks. Ühtpidi on positiivne see, et peaaegu kõik riigid on näidanud mingit majanduskasvu, välja arvatud võib-olla Kreeka. Kõik on näidanud mingit majanduskasvu, kuid samal ajal ei ole see olnud nii suur, nagu on harjutud nägema. Paljud analüütikud on öelnud ka, et võib-olla see tänapäevane 1–2% majanduskasvu ongi uus normaalsus. Ma ei tea, kas see nii on, aga analüütikud nendivad, et see võib-olla ongi uus olukord, millega tuleb Euroopas harjuda.

Ma olen nõus sellega, millest te oma küsimuse alguses rääkisite. Jah, siin on oma ebakõla, sest teatavad märgid näitavad, et me võiksime olla buumi tipus või buumi minemas, aga samal ajal seda näha ei ole. Tõsilugu, meie analüütikud ütlevad, ja mitte ainult meie analüütikud, vaid ka IMF nentis, et meie SKT peaks olema tunduvalt kõrgem, kui see praegu on. Ja kui nüüd vaadata praegust SKT-d ehk sisemajanduse kogutoodangut ning seda, mis SKT peaks olema, siis see vahe on negatiivne ehk SKT lõhe on negatiivne. Siit tuleb ka vastus sellele küsimusele, mille esitas üks parlamendiliige: miks on nii, et meie struktuurne positsioon on ülejäägis, aga nominaalne positsioon on 0,6%-ga miinuses? Vastus on, et kui meie SKT ei ole saavutanud seda taset, mis tal peaks olema, siis peab riik järelikult stimuleerima majandust, et sellist SKT taset saavutada. Teistpidi öelduna, kui meie SKT tase on kõrgem, kui see peaks olema, siis peaks riik majandust jahutama.

17:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andrei Novikov, palun!

17:09 Andrei Novikov

Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Riigieelarve seletuskirjas on välja toodud, et alkoholi- ja tubakapoliitika rohelises raamatus sisalduvaid meetmeid hakatakse rakendada, ja selle järel sulgudes on 10,4 miljonit eurot. Kas selle punkti all on silmas peetud tervise- ja tööministri algatatud ning mitmel korral muudetud alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse vastuvõtmist? Milliseid sisulisi punkte on konkreetselt silmas peetud?

17:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Loomulikult käivad aktsiisipoliitikaga kaasas mitmesugused programmid, kaasa arvatud teavitamis- ja kontrollprogrammid. Tervise- ja tööminister on pakkunud välja uue nägemuse alkoholiseaduses, mis on praegu valitsuskabinetis menetluses. See hõlmab mitmeid nüansse, alates näiteks sellest, kui lähedal tohib alkoholipood olla õppeasutusele. Kui valitsus selle eelnõu ühel hetkel heaks kiidab, siis see on osa suuremast alkoholipoliitikast.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Oudekki Loone, palun!

18:08 Oudekki Loone

Aitäh! Mul on küsimus, mis puudutab Kaitseministeeriumi valitsemisala. Nimelt on seletuskirja punktis 3.9 mainitud, et eelarve 46. reas on muud kulud. Kui 2015. ja 2016. aasta riigieelarves oli selle valdkonna muudeks tegevuskuludeks ette nähtud umbes 16 miljonit eurot, siis järgmiseks aastaks on kavandatud nendeks üle 30 miljoni euro, st muutus on üle 90%. Samas põhjendust ei anta, mainides, et tegemist on riigisadalusega. Küll aga on öeldud, et muude tegevuskulude skoopt on laiendatud. Palun selgitage maksumaksjale, miks umbmäärane jaotis "Muud kulud" on kaitstud riigisadalusega ja mis asjad on eelmise aastaga võrreldes muude kulude alla nihkunud, et see skoop on laienenud!

18:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Selgitan alati rõõmuga kõike seda, mida ma ise täpselt tean. Sellest, mis on seotud riigisadalusega, ma ei saa rääkida, sest siin on teatavad keelud. Aga tegelikkuses on asi palju lihtsam. Muude kulude all on ka kulud, mis on seotud liitlastega. Ja nagu ma mainisin oma sissejuhatavas kõnes, on Eesti riik võtnud seisukoha, et kulud, mis on seotud liitlastega, NATO kohalolekuga Eestis, on üle 2%. Mõnes riigis pannakse ka presidendi ametiauto kulud kaitsekuludesse, kuna president on ülemjuhataja. Eestil on aga oma iseseisev kaitsevõime arengukava, ja kui me võtaksime liitlastega seotud kulud 2% sisse, siis suure tõenäosusega ei oleks võimalik täita seda arengukava niisuguses ulatuses, nagu on eeldatud. Seetõttu on praegune koalitsioon teinud poliitilise otsuse, et kulud, mis on seotud NATO-ga ja liitlasvägede kohalolekuga, on üle 2%. Järgmisel aastal on siis tegemist kuludega suurusjärgus 2,17–2,18% SKT-st.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

18:08 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Valitsuse soov on, et elu läheks Eestis paremaks. Avasin eelarve lehekülje 221, kust selgus, et suhtelisi vaeseid on 280 700. Nende arv peaks järgmisel aastal vähenema 0,3% ehk 930 võrra. Absoluutses vaesuses elab 82 000 inimest ja nende arv peaks vähenema järgmisel aastal 0,1% ehk 82. Järelikult kulub suhtelise vaesuse kaotamiseks 280 aastat ja absoluutse vaesuse kaotamiseks 1000 aastat. Kas teie meelest on see samm piisavalt pikk?

18:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Vaadake, te manipuleerite konkreetse numbriga ja siis esitate selle numbri pealt küsimuse. Mina võiksin teile öelda, et selle aasta veebruaris laekus alkoholiaktsiisi 500% rohkem kui eelmise aasta veebruaris. Kui me selle pealt teeme n-ö projektsiooni järgmisteks aastateks, siis võiks öelda, et laekunud on tuhandeid protsente rohkem. Miks nii laekus? Sellepärast, et just sellel konkreetsel kuul varuti eelmise aastaga võrreldes rohkem, kuna oli aktsiisimaksu tõus. Selles mõttes tasub kindlasti vaadata suuremat pilti. Ja kui küsida, kas riik teeb tööd selleks, et vaesuses, ka absoluutses vaesuses

olevate inimeste elujärg paraneks, siis jah, riik teeb tööd, alates toimetulekutoetustest ja lõpetades töötukassa ümberõppeprogrammidega. Kuni selleni välja, et inimestele, kes on tulnud absoluutsest vaesusest välja, kuid ei saa veel keskmist palka, vaid kuuluvad madalapalgaliste, mediaanpalgast väiksema palga saajate hulka, saavad 500–600 eurot kuus, hakkab riik järgmisel aastal tulumaksu tagasi maksma, kas siis täies ulatuses või osaliselt.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

18:08 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Rail Baltic on projekt, mille kohta avalikkus küsib ja mille kohta tuleb anda selgeid vastuseid. Need vastused peavad olema ka arvuliselt väga selged ja ühesed. Kui ma lugesin eelarvet ja selle seletuskirja, siis sattusin ma segadusse. Ma loodan, et teie aitate seda segadust nüüd klaarida. Leheküljel 153 on kirjas, et jätkatakse Rail Balticu projekti elluviimist summas 51,7 miljonit eurot ja aastal 2017 antakse täiendavalt 6,3 miljonit. Leheküljel 162 on Rail Balticu arenduse projekti investeeringutoetusteks märgitud 34,8 miljonit. Kas need summad tuleb siis kokku liita või mis see summa on?

18:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma hakkan kaugemalt pihta ja ütlen kõigepealt, et Rail Baltic on üks Eesti ajaloo kõige suuremaid projekte, kui mitte kõige suurem projekt. Poliitiline otsus selle kohta on tehtud juba varem, enne praeguse valitsuse aega ja projekti realiseerumine võtab veel palju aastaid. Praeguse informatsiooni järgi on selle projekti kogumaksumus suurusjärgus 1,3 miljardit, isegi vist natuke peale, millest suurem osa tuleb Euroopast ja osa tuleb Eesti maksumaksjal maksta n-ö omaosalusena. Nende aastate jooksul on meil siis ka kohustus investeerida Rail Balticu rajamise eri etappidesse. Kui tulla nüüd konkreetselt teie küsimuse juurde, siis siin on tegemist erineva majandusliku sisuga ja kokku on summa, mis järgmisel aastal on ette nähtud investeerida Rail Balticusse, 51,7 miljonit.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Toomas Vitsut, palun!

18:08 Toomas Vitsut

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra rahandusminister! Teid kuulates on jäänud mul mulje, et oma ettekandes te ei ole olnud ei aus ega järjekindel. Ühest küljest te räägite, kuidas maksud vähenevad ja kuidas te teete sellega soodustusi ettevõtjatele. Teisest küljest te vaikite maha selle, et eelmisel aastal võeti meil vastu kobarseadus, millega makse jõuliselt tõstetakse, ja tegelikult te pistate käe väga sügavalt ettevõtjate taskusse. Ühest küljest te räägite, kuidas te toetate majandust ja ettevõtlust, teisest küljest ütlete, et teist ei sõltu mitte midagi. Kas te ei tahaks kätt südamele panna ja ausalt tunnistada, et tegelikult ei toeta eelarve ei ettevõtlust ega majanduskasvu?

18:08 Rahandusminister Sven Sester

Ei, ma ei taha seda öelda.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Martin Helme, palun!

18:08 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Minul on tegelikult sama mure mis eelkõnelejalgi. Te ise ütlesite, et see on igas mõttes kasvueelarve, eelarve mahud kasvavad. Selles mõttes on ju täiesti ilmne, et tegemist on n-ö jõuluvana eelarvega, kus kõigile antakse midagi. Kõige parem näide on see 115 eurot pensionäridele. Teie enda erakond on aastaid kritiseerinud Tallinna Linnavalitsust pensionäridele ühekordse aastamakse tegemise eest. Nüüd on siis kavandatud kolm korda suurem makse. Ma kohe huviga tahaks teada, kes selle välja mõtles, kes selle edgarismi eelarvesse ja koalitsioonilepingusse pani. Enne küsisite vastust miljoni dollari küsimusele, kuidas saada produktiivsus,

tootlikkus kasvama. Tegelikult ei olegi siin miljoni dollari küsimust või vähemalt on seda kerge teenida: lahendus on bürokraatia vähendamine, halduskoormuse vähendamine. Mida on valitsus teinud selle jaoks, et majanduskeskkonda parandada?

18:08 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Teil oli mitu küsimust. Ma püüan neile kõigile järgemööda vastata, et midagi kahe silma vahele ei jääks. Alustan pensionäridele suunatud meetmest. Pensionäridele suunatud meede oli näiteks IRL-i valimisplatvormis ja me oleme uhked, et see sai ka koalitsioonilepingusse. Pange tähele, siin on tegemist üksi elava pensionäriaga. On eeldatud, et inimene on üksi jäänud, suure tõenäosusega on see tugi, mis tal kahekesi elades oli, kõrvalt ära kadunud. See ei ole automaatne maksmine, vaid siin on teatavad lisatingimused. Ma usun, et tähelepanu pööramine nendele inimestele, kes on aastaid teinud tööd Eesti riigi heaks ja maksnud selle pealt muuseas ka makse, ei käi meil kindlasti üle jõu, ei teil ega mul, kes me oleme veel noored inimesed.

Mis puudutab bürokraatiat, siis ma olen teiega nõus, et see on teema, millele peab tähelepanu pöörama. Kui te küsite, mida riik teeb, et ega tegu ei ole ainult sõnakõlksuga, siis see valitsus on algatanud ühe väga suure programmi – selle asja nimi on nullbürokraatia. Neli ministrit – rahandusminister, majandusminister, ettevõtlusminister ja riigihalduse minister – saatsid nüüd vist juba üle aasta tagasi eri ettevõtlusorganisatsioonidele kirja palvega tuua välja bürokraatiaga seonduvaid probleeme ja ettepanekuid. Ja kas teate, tuli üle 200 ettepaneku. Osa olid dubleerivad, aga ettepanekuid tuli väga palju. Me kaardistasime need ettepanekud ära, vaatasime, milliste ministriumide alla nad käivad, mis on Maksu- ja Tolliametis all, mis on Statistikaameti all, mis on mingi rakendusüksuse valdkonnas. Me vaatasime ka seda, mida on võimalik teostada, mida on võimalik kiiresti teostada ja mida ei ole üldse võimalik teostada. Praegu me töötame selle nimel, et suur osa nendest ettepanekutest, mis ettevõtjad on lauale toonud, ka ellu rakendataks. Uskuge mind, kui see väga ambitsioonikas nullbürokraatia projekt saab ellu viidud – ma usun, et nelja-aastase valimistsükli jooksul on seda võimalik teha –, siis te näete, et bürokraatia väheneb päris korralikult.

18:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kersti Sarapuu, palun!

18:09 Kersti Sarapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Siseturvalisuse valdkonna töötajate palgafond kasvab järgmisel aastal 3,3%. Kas oskate täpsustada, kui palju tõusevad sellega seoses päästjate, politseinike ja piirivalvurite palgad ning kui suureks kujuneb nende keskmine palk peale palgatõusu?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Meil on selline kokkulepe olnud – ja mitte ainult järgmisel aastal, vaid juba ka sellel, 2016. aastal –, et me räägime palgafondi kasvust siseturvalisuses ja hariduses. Tõusevad ka kõrgharidusega kultuuritöötajate ja sotsiaaltöötajate palgad. Haldusala sees on aga juba selle juhtide ülesanne ja oskus, kuidas palku diferentseerida. Palgatõus ei tähenda automaatselt seda, et näiteks teie nimetatud valdkonnas tõuseb kõigil palk 3,3%. Kellelgi võib see tõusta rohkem, kellelgi vähem. Ja seda oskab loomulikult kõige paremini otsustada konkreetse haldusala juht. Nii et palgafond on eraldatud ja selle sees toimub siis juba diferentseerimine. Ka hariduses on see samamoodi.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jaak Madison, palun!

18:09 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea rahandusminister! Ma küsiksin natukene täpsustust Rahandusministeeriumi koostatud majanduskasvu prognooside kohta. Kui ma vaatan numbreid, siis möödunud aastal prognoositi käesoleva aasta majanduskasvuks tervelt 2,8%. Tegelikult oli kasv esimeses kvartalis 1,7% ja teises kvartalis 0,6%. Möödunud aastal prognoositi 2017. aasta ehk tuleva

aasta majanduskasvuks 3,4% ja praeguseks on seda vähendatud 2,5% peale. Need protsendid ei klapi kuidagi tegelikkusega. Äkki oskate selgitada, kas viga on Rahandusministeeriumi analüütikutes või on viga eelarves ja seatud sihtmärkides. Kus on viga ja kes on eksinud?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Mingil määral ma juba puudutasin seda teemat, aga avan selle siis uuesti, võib-olla te ei olnud enne saalis. Kõigi prognooside puhul tasub jälgida, kas ühe või teise prognoosija prognoos erineb tuntavalt, kas siis positiivses või negatiivses võtmes, teiste prognoosijate omadest. See peaks teie kõigepealt ohutunnet tekitama. Tuleb vaadata, kas algandmed, mida prognoosi tegemiseks kasutatakse, on sellised, mis võivad tekitada meile illusoorse ettekujutuse, kas me hakkame elama paremini või halvemini.

Kui te vaatate Rahandusministeeriumi majandusprognoose kõigil varasematel aastatel – mitte ainult 2017. aasta prognoosi kontekstis, vaid ka varasematel aastatel –, siis te näete, et Rahandusministeerium on alati olnud n-ö konservatiivsete prognoosijate perekonnas. IMF nentis alles mõned päevad tagasi, et nende arvates läheb meil järgmisel aastal tegelikult paremini, kui me ise arvame. Mis ettepaneku nad tegid? Nad ütlesid, et me tooks 2018. aasta sotsiaalmaksu pooleprotsendise vähendamise ka 2017. aastasse, sest potentsiaalsed tulemused näitavad, et meil peaks minema paremini. Nad olid veel optimistlikumad kui meie.

Ma olen alati öelnud, et kõige parema teadmise me saame siis, kui aasta on läbi. Siis on täpselt teada, kui suur oli konkreetne majanduskasv, kui kõrge oli meil lõpuks töötuse määr, kui palju palk inimestel tegelikult tõusis ja kui palju üht või teist maksu laekus. Aga rõhutan veel kord, et alati tasub jälgida, kuidas üks või teine prognoosija prognoosib ja kui palju kellegi prognoos teiste omadest erineb. Siin te võite küll olla kindlad, et Rahandusministeerium on olnud konservatiivne prognoosija.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kadri Simson, palun!

18:09 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Teile võib tunduda, et huvi teie vastuste vastu on leige. Keskerakonna fraktsiooni puhul tuleneb see sellest, et meil on parasjagu kohtumine Eesti põllumajanduse esindusorganisatsioonide juhtidega. Seetõttu on ka minu küsimus seotud põllumajandusega. Täna Riigikogu infotunnis peaminister hämas või ajas sassi erakorralise kriisiabi ja üleminekutoetused. Ta nimetas tuleva aasta eelarves ette nähtud 7,6 miljonit korduvalt üheks ja teiseks. Tõsi on see, et järgmise aasta eelarves ei ole taas sentigi üleminekutoetuseks. Kas põhjus on see, et maaeluminister üldse ei taotlenudki seda toetust või on mõni muu põhjus, miks järgmise aasta eelarves ei ole põllumeestele üleminekutoetusi?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Mulle on ikka meeldinud teiega diskuteerida, sest te küsite selles mõttes alati asjalikke küsimusi, et te tahate tõesti teada. Mõnikord küsitakse niisugust asja, mida tegelikult teada ei tahetagi. Ma avan seda teemat natuke rohkem. Kõigepealt küsimus, kas minister taotles esimeses etapis, selle aasta kevadel toetust. Jah, taotles. Kui me nüüd vaatame, mis on praeguseks hetkeks toimunud, siis ma pean ütlema, et te olete natuke ülekohtune. Nimelt selles, et tegelikult on ju toetusi eraldatud. 2017. aastaks on lisaks välisvahenditele eraldatud ka Eesti maksumaksja raha. Nagu te teate, on järgmisel aastal Euroopast Eesti põllumeestele erakorraliseks toetuseks tulemas üle 8 miljoni. Eesti maksumaksja raha on järgmiseks aastaks täiendavalt eraldatud 4,6 miljonit eurot. Enamgi veel, just tund aega tagasi lõpetas rahanduskomisjoni esimees 2016. aasta ehk tänavuse aasta muudatuste menetlemise. Tund aega tagasi! Ja nende muudatustega on valitsus suunanud veel 3 miljonit eurot erakorraliseks abiks. Ja me oleme lähtunud sellest, et suuname raha nendesse sektoritesse, kus seda hetkel kõige rohkem vaja on – seakasvatajatele ja piimatootjatele.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

18:09 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Mul on säärane tähelepanek, et iga aasta sügisel haibitakse järgmise aasta majandusprognoos kuidagi üles. Seda ei tee tõesti mitte ainult Rahandusministeeriumi analüütikud, vaid see on üldisem tendents. Ja siis kusagil augustis-septembris on soss ja prognoos viiakse reaalsusega kooskõlla. See on kuidagi püsiv trend, mis kordub aastast aastasse.

Küsida tahan ma aga täpsemalt sisemajanduse kogutoodangu produkti prognoosi kohta, mis on seletuskirjas leheküljel 10. Siin on üks väga huvitav lõik – see on lisandväärtuse kasv ehk kuidas liigub tootlikkus. Read 12 ja 13 on primaarsektor ja tööstus. Mõlemad langevad 2016. aastal miinusesse, eriti drastiliselt eelmise aastaga võrreldes primaarsektor. Nüüd prognoositakse, et tuleval aastal hüppavad nad järsku miinusest välja, misjärel hakkab see väärtus jälle aeglaselt langema. Äkki te seletate mulle ära, mida need arvud tähendavad ja millest see prognoos tuleneb?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma alustan jälle kaugemalt. Te tegite kriitikat prognooside kohta. Ma vaatan ka eelarvenõukogu hinnangut, mis kirjeldab Rahandusministeeriumi suvist majandusprognoosi ja mille järgi prognoos on adekvaatne. Eelarvenõukogu leiab, et Rahandusministeeriumi makromajandus- ja rahandusprognoosi täpsus on võrreldav teiste prognooside omaga. See on selgelt välja öeldud ja välja on toodud ka põhjendused. Nii nagu meie on ka eelarvenõukogu toonud välja, et kiirenemise eelduseks järgmisel aastal on ekspordikaupade välismaise nõudluse suurenemine. Siin on väga selge ja ühene arusaam. Enamgi veel, ma ütlesin teile, et ärge seadke kahtluse alla prognoosijate kompetentsust. Kui me hakkame poliitiliselt mõjutama ühe või teise prognoosija n-ö lõppresultaati, siis see kaugele ei vii. Kui me ütleme, et anna juurde käibemaksu, kuna meil on nii ja nii palju kulusid, prognoosige seda kõrgemana, siis võib kõik kiirelt uppi joosta. See meid kindlasti edasi ei vii. Nii et prognoosid sõltuvad ikka selgelt mingitest aluspõhimõtetest, ka teised prognoosijad lähtuvad peaaegu alati samadest alusväärtustest. Ja mis kindlasti selle eelarve puhul oluline on, on see, et me läheme kassapõhisuse põhimõttelt üle tekkepõhisusele, mis annab ka eelarvele hoopis uue näo.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

18:09 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Paar päeva tagasi tunnistati siin Riigikogu ees, et aktsiisipoliitikaga kaotame aastas ca 10 miljonit eurot. Ma arvan, et see summa on kordades suurem, aga las see jääda hinnanguks. Ma küsin sellise küsimuse: kes annab valitsusele õiguse meie riigile kahjulikke ja naaberriikidele soodsaid seadusi vastu võtta ning samasugust aktsiisipoliitikat ellu viia? Me kingime niimoodi ju vabatahtlikult raha salaturule ja naaberriikidele. Kes annab teile sellise õiguse?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Mul oleks teile lihtne öelda, et kõik seadused võtab meie parlamentaarses riigis vastu Riigikogu. Võiksin öelda, et Riigikogu seadustab ükskõik millise seaduseelnõu, ja sellega oma vastuses ka piirduda. Aga mind tundes te teate, et niisugust vastust ma teile ei anna. Ma avan teema natuke pikemalt. Ma arvan, et te olete ebaõiglane, ja põhjendan ka, miks ma seda arvan. Kui me vaatame piirikaubandust – te toote ju näiteks just piirikaubanduse –, siis piirikaubandus on praegu suurusjärgus 4-5-6% ja sellise piirikaubanduse olemasolu on täiesti teadlikult prognoositud. Kui te tahate, et riik kujundaks oma poliitikat piirikaubanduse järgi, siis ma arvan, et see ei oleks õige. Siis tekiks ju küsimus, kuidas peaksid Taani ja Saksamaa, Soome ja Eesti, Soome ja Venemaa omavahelises piirikaubanduses käituma. Ma arvan, et me ei saa vaadata ainult piirikaubandust ja sellest tulenevalt otsuseid teha. Mida me peame jälgima, on kindlasti see, milliseks kujuneb piirikaubandus. Kui piirikaubandus kujuneb ühel hetkel nii suureks, et tinglikult öeldes kõik käivadki teises riigis ostmas, siis on loomulikult tegemist anomaaliaga, millele tuleb reageerida. Ma olen öelnud ka seda, et kui ma vaatan maksude laekumist riigieelarvesse, siis teeb mulle tulevikus muret pigem kange alkohol. Ma olen varem öelnud, vaadates just maksulaekumise konteksti, et kütuse ja ka lahja alkoholi ning tubaka aktsiis laekuvad selles suurus, nagu on planeeritud. Paremini veel, n-ö tõstavad prognoose ülespoole.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Anne Sulling, palun!

18:09 Anne Sulling

Hea eesistuja! Hea rahandusminister! Hiljutine Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja artikli IV alusel toimuv missioon mainis oma järeldustes vajadust tõsta Eestis tootlikkust, et säilitada kiiresti kasvavate palkade tingimustes konkurentsivõime. IMF-i hinnangul ei võimalda praegune lõhe tööjõukulu ja tootlikkuse kasvu vahel olla jätkusuutlik. Kuidas planeeritav riigieelarve aitab teie hinnangul kaasa tootlikkuse kasvule ning kas see on piisav?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Te pöörate tähelepanu õigele asjale. Tõsilugu, IMF nentis seda ja meie analüütikud on seda probleemi juba varem nentinud, et meie tootlikkus ei ole sellel tasemel, mis võiks olla ja peaks olema. On toodud välja ka põhjused, miks tootlikkus ei ole sellisel tasemel. Meil kasvavad palgad väga kiiresti, ettevõtjad on sunnitud selleks, et olla konkurentsis, tõstma palka. Ja see tähendab, et neil väheneb võimalus investeerida, tõsta oma tootlikkust. See on nagu nõiaring. Kui sa ei tee investeeringuid ega tõsta tootlikkust, siis ei ole võimalik oma kaupa konkurentsivõimeliselt müüa. Kui küsida, mida riik teeb, nagu te küsisitegi, siis üks asi, mida riik saab teha, on võtta mitmesuguseid meetmeid. On ettevõtlusega seonduvad meetmed, regulatsioonid. Maksumeedmed on üks näide, riik saab suunata oma tähelepanu tööjõumaksudele. Seda riik teebki sel aastal, järgmisel aastal ja sellele järgnevatel aastatel. Tööjõumaks tuuakse allapoole, et tugevdada ettevõtete konkurentsipotentsiaali. Need on mõned näited, mida riik võiks teha ja mida riik ongi tegemas, sest see probleem tõesti on, et palgad kasvavad liiga kiiresti ja söövad sedasama tootlikkust.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

18:09 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea rahandusminister! Küsimus selline. Mingiks aastaks on riik planeerinud õpetajate palga koefitsiendiks 1,2 keskmisest palgast. Praegu ei anna meie õpetajate palga tõus seda tempot kätte. Kui prognoosida riigi edasist majanduspoliitikat ja palkade kasvu kiirust, siis õpetajate palga kasvu koefitsient ei ole mitte 1,2 riigi keskmisest, vaid langeb eeldatavalt alla ühe. Kuidas te seda kommenteerite?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! See, mis on seotud õpetajatega, mis on seotud üldiselt haridusega, on üks suurimaid prioriteete selle valitsuse eelarvetes. Ja te näete seda ka reaalsetes rahasummades, mitte ainult sõnades. Kui me räägime palkadest, siis ma ütlesin ka oma sissejuhatavas kõnes, et kui enamik avaliku sektori töötajaid, keskvalitsuse sektori töötajaid ei saa eelarvest lisaraha, siis meie prioriteetidele, sotsiaaltöötajatele, kõrgharidusega kultuuritöötajatele ja sisejulgeoleku töötajatele on eraldi ette nähtud 3%. Sotsiaalmaksu langetamisega tuleb täiendavalt raha juurde, mis jääb ministeeriumidele ja suurendab seda protsenti 3,3-ni. Õpetajad on veel eraldi, nendele järgmisel aastal eraldatava raha suurusjärg on 4,6%.

Nüüd selle aja jooksul, praegusest hetkest, kui ma siin teiega räägin, kuni 7. detsembrini, kui eelarve ära kinnitatakse ja see 13. detsembril lukku läheb – ma mäletan *déjà vu*'na meie analoogset debatti täpselt aasta tagasi –, vaatavad kõik ministrid, kaasa arvatud haridusminister, oma sisemised ressursid üle selle pilguga, kas ministeeriumi ulatuses on võimalik ümberpaigutusi teha. Aga nagu ma ütlesin, on õpetajad juba praegu kõrgeim prioriteet, ja seda on näha ka järgmise aasta eelarves rahade suurenemise poole peal.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

18:09 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav rahandusminister! Palun vaatame koos suuremat pilti! Pöördun teie kui konservatiivse ilmavaate esindaja poole. Meil on siin kujunenud selline päris intiimne õhkkond, soovin teilt siirast vastust tõsisele küsimusele. Üks ja teine poliitik on tunnistanud, et meie demograafilises olukorras ei ole praegune pensionisüsteem, praegune tervishoiu rahastamine pikemat aega jätkusuutlikud. Me võime praegu täita valimislubadusi, võtta vastu igasuguseid toredaid asju, aidata nõrgemaid. See on kõik õilis ja hea. Aga öelge ausalt, kui kaua see niimoodi kesta saab. Kas te tahaksite ka viie või kümne aasta pärast olla rahandusminister ja eelarvet kokku panna? Kuidas see eelarve siis üldse kunagi kokku minema hakkab? Te ju mõistate minu küsimuse tagamõtet. Kui kaua me niimoodi jaksame? Kuidas me seda Eesti riiki tulevikus ülal peame?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Teil oli väga filosoofiline küsimus, ja nagu te ütlesite, intiimses õhkkonnas. Ma püüan siis arendada teiega vestlust, sest nagu te teate, dialoog on ikka see, mis viib sihile ja see peaks olema koht, kus oma mõtteid välja öelda. Kui me vaatame järgmise aasta riigieelarvet, selle aasta riigieelarvet ja järgmiste lähimate aastate riigieelarvet, siis ma arvan, et Eesti riik käitub õigesti ja õiglaselt. Mida ma selle all silmas pean? Me näeme, et Euroopas on aegade jooksul toimunud nn laenurallisid. Kui vaadata praeguste laenude teenindamist eri riikides, ka Euroopa vanades suurriikides, kui vaadata laenu teenindamist oma eelarvete kaudu, siis väga suur protsent läheb laenu teenindamiseks, võla tagasimaksmiseks, intresside tasumiseks. Me räägime ju, et Euroopa keskmine riigivõla ja SKT suhe on suurusjärgus 90%. Meie räägime enda puhul 10%-st. See on tegelikult ju see raha, mida me ei maksa praegu näiteks laenuintressidena tagasi, vaid saame panna selle konkreetset majandusse toetusteks või mingisse kolmandasse kohta, mis on parajasti meie prioriteet siin saalis. See tähendab, et me peame igal ajahetkel eelarvet menetledes tunnetama, kas me oleme võimelised täitma neid lubadusi, mis me oleme iseendale andnud.

Mulle väga meeldib, et 2008.–2009. aastal, kui kriis ei olnud mitte ainult Eestis, vaid üle maailma, me tunnetasime, et tulude laekumine ei kujune selliseks, nagu loodeti. Eesti riik oli võimeline moodustama nn krokodillide komisjoni ja piirama nii avaliku sektori palkasid kui ka kulusid. Hiljem Euroopas imestati selle üle ja öeldi, et neil poleks küll selline asi võimalik, et kuidas on võimalik niisugust asja teha. Inimesed said aga aru ja järgmistel valimistel valiti needsamad erakonnad, kes olid teinud neid valusaid kärpeid, ju tagasi. Need erakonnad jätkasid valitsuses. Inimesed said aru, et need kärped olid vajalikud. Läheme nüüd suure pildi juurde, nagu te ütlete. Ma arvan, et kui me räägime 20, 30, 40 aastast, siis peame tegema muudatusi. Ma arvan, et me peame tegema muudatusi, ja just nendel põhjustel, mida te tegelikult ka ise tõite. Meie elanikkond vananeb ja meil jääb töökäsi vähemaks. See hakkab ühel hetkel mõjutama kõiki meie süsteeme – hakkab koormama pensionisüsteemi, sotsiaalkindlustuse poolt. Kindlasti on tulevikus vaja teha muudatusi. Ja ma arvan, et siin peaksid kaasa mõtlema kõik poliitilised parteid, kes tahavad Eesti käekäigule heas mõttes kaasa aidata, kes ei mõtle destruktivselt, vaid konstruktivselt. Ma arvan, et pika perspektiivi kontekstis ei ole meil pääsu, me peame sellele mõtlema. Eesti on praegu paraku vananev ja vähenev ühiskond, midagi ei ole teha.

Me teeme küll muudatusi. Oleme ellu kutsunud vanemahüvitise. Järgmisel aastal rakendame kolmanda lapse puhul lisatoetusmehhanismi. On veel ja veel mehhanisme, riigipoolseid samme, kuni selleni välja, et meid ümbritsev keskkond oleks turvaline, et inimesed tahaksid siin elada ja tunneksid, et nad julgevad õhtul välja minna. Neid näiteid võib tuua küll ja küll, mis otse või kaude määravad selle, kas inimene tahab siin olla, kas ta tahab siin oma peret luua jne. Selle suure pildi kohta, nagu te nentisite, ütlen ma pigem küll, et selle peale tuleb meil juba praegu mõelda.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Oudekki Loone, palun!

18:09 Oudekki Loone

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud rahandusminister! Ma naasen kaitsekulutuste juurde. Me tõstame kaitsekulusid rahumeeli üle 2% SKT-st, samal ajal kui põllumeestel on keeruline aeg, kui arstid jätkuvalt emigreeruvad. Ja kahjuks kulutame ka seda 2+ protsenti pisut hektiliselt ja ebamõistlikult.

Eestis sisuliselt puudub NATO nõuetele vastav integreeritud mereseire pilt, meie rannakaitse on olematu ja selles eelarves ei ole jälle midagi ette nähtud, et seda kogu meie teise vabariigi ajal vaeslapse osas olnud valdkonda arendada. Kas valitsuse arvates ei ole merejulgeolekut vaja?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Merejulgeolekut on vaja.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

18:09 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Teeme jälle ühe pöörde ja läheme teadus- ja arendustegevuse maile. Tänapäeva ühiskonnas ei piisa ainult sellest, et meil on kõrgharidusega inimesed. Selleks, et olla maailmas läbilöögivõimeline, on ülimalt oluline ka väga heal tasemel teadus, innovatsioonivõimekus. Kõiki neid väga ilusaid asju. Minu küsimus on, miks me ei tõsta doktorandi stipendiumi, mis on 442 eurot. Praeguse eelarve prognoosi järgi jääb see ilmselt samale tasemele ka järgmisel aastal. Miks?

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma hakkan jälle kaugemalt pihta – teaduse rahastamisest. Ma ütlesin ka oma sissejuhatavas sõnavõtus, et teaduse ja üldse hariduse rahastamine on üks meie riigi prioriteete. Kogu avaliku sektori järgmise aasta kulud on suurusjärgus 0,85–0,86% SKT-st. Me oleme nende kulutustega, avaliku sektori kulutustega, mis on suunatud teadus- ja arendustegevusse, Euroopa esirinnas, meil ei ole midagi häbeneda. Kui me vaatame järgmist aastat, siis me näeme, et 2017. aastal suunatakse teadus- ja arendustegevusse täiendavalt 8 miljonit eurot, millest 3,2 miljonit läheb teadusraamatukogu andmebaaside litsentside ostmiseks. Selles kontekstis pole midagi häbeneda. Mis puudutab konkreetset küsimust, kas doktorantide igakuine raha võiks olla suurem, siis alati on see küsimus, milline on meie võimekus. Eelarves on väga palju asju, mida tahaks teha – tahaks teha Tallinna–Tartu maanteed kiiremaks, tahaks pensione tõsta jne. Loomulikult on igal valdkonnaministril ka oma valdkonna sees võimalik jälgida, kuhu ta tahab täpsemalt raha suunata, millised on tema prioriteedid ja milline on tema võimekus. Kui vaatame kõigi ministrite kõiki eelarvesoove, mida nad kevadel lauale panid, siis nende maht oli 500–600 miljonit eurot. Meie võimekus oli umbes 100 miljonit. See on see küsimus. Ma ei tahaks ühte teisele vastandada. Üks küsija vastandas siin kahte investeeringut ja kahte ministeeriumi. Mina ei taha selliseid vastandusi teha, kõik on ühteviisi tähtsad.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Toomas Vitsut, palun!

18:10 Toomas Vitsut

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Eelmise küsimuse vastusest ma sain teada, et saagu mis iganes, südametunnistusega teil probleeme ei ole. Ometigi ma tahan küsida teie käest Siseministeeriumi haldusala kohta. Ma tean, et eelarves on sinna täiendavalt ette nähtud 16,5 miljonit eurot. Samas on ka teada, et Päästeamet vajab olemasoleva võimekuse säilitamiseks juurde vähemalt 10 miljonit eurot. Mina ei usu, et sellest 16,5 miljonist kõigile jagub. Mida peaks tegema, et Päästeamet oleks ka tulevikus praegusel tasemel?

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Mina ei oska kommenteerida teie uskumust. Kas te usute või ei usu, see on teie sisemine tunne. Mina ei saa teie uskumisi paremaks ega halvemaks teha. Tõesti, püüdke selles kontekstis iseendaga hakkama saada. Vaadakem otsa riigi eraldatavatele vahenditele. Ja kui te tunnetate, et selle rahaga ei ole võimalik hakkama saada, siis tasuks kindlasti esitada spetsiaalne arupärimine ka valdkonnaministrile küsimaks, kuidas 2017. aastal hakkama saadakse, teie näite puhul siis päästjate osas.

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Henn Põlluaas, palun!

18:10 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud asespiiker! Lugupeetud minister! Te rääkisite väga kenasti, kuidas eri valdkonnad ja alad on saanud raha juurde, ning ütlesite, et ka omavalitsused saavad ligi 30% rohkem raha kui 2008. aastal. Kuid see on ju loomulik juurdekasv, mis on tingitud palkade kasvust, mitte valitsuse lahkusest. 2009. aastal vähendati omavalitsuste tulubaasi, mida ei ole siiani taastatud. Ehk toote parem välja, kui palju on omavalitsused seetõttu vähem raha saanud.

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma ei ole teiega nõus, kui te ütlete, et valitsus ei ole teinud pingutusi kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamiseks. Alates sellest, et valitsus pingutab selle nimel, et inimestel oleks soov ja tahe siin Eestis töötada ning nende palgad tõuseksid. Ja nagu te panete tähele, tõsilugu, palgad tõusevad, võib-olla isegi liiga kiiresti, nagu me oleme siin täna nentunud, vaadates nii selle ja eelmise aasta kui ka järgmise aasta palkasid. Kui me räägime tegevustest, mida kohalikele omavalitsustele otse rahastatakse, siis kohalike omavalitsuste tasandus- ja toetusfond, mis on 389 miljonit eurot, kasvab selle aastaga võrreldes järgmisel aastal 4%. Lisaks oleme poliitiliselt kokku leppinud laste ja noorte huvitegevuse toetuses, mis järgmisel aastal on 5,7 miljonit eurot. Järgmisel aastal rakendub see sügisest, 2018 on juba täisaasta ning siis on kohalikele omavalitsustele laste ja noorte huvitegevuseks antava toetuse suurusjärk 14,25 miljonit eurot. Jäätmehoolduse arendamiseks läheb kohalikele omavalitsustele 2,2 miljonit eurot ning raske ja sügava puudega laste lastehoiuteenuse toetamiseks 2,6 miljonit eurot. Need on kohalikele omavalitsustele minevad rahad. Lisaks me finantseerime kohalike teede hoidu 29 miljoni euroga. Me oleme võtnud vastu poliitilise otsuse: 2019. aastal suuname täiendavalt 15 miljonit eurot maksumaksja raha kohalike omavalitsuste tugevdamiseks ja 2020. aastal 25 miljonit eurot. Pärast seda, alates 2020. aastast jääb igal aastal see 25 miljonit juba baasi. Selline on see olukord.

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Martin Helme, palun!

18:10 Martin Helme

Aitäh! Muide, me oleme siin saalis esitanud ka siseministrile arupärimisi sisejulgeoleku teemal. Ja mis puutub kohalikesse teedesse, siis see raha oli kunagi, enne kärpimist suurem, kui ta praegu on, kuid vahepeal on ju kõik proportsioonid kasvanud. Nii et tegelikult ei ole mingit taastamist olnud. See 15 miljonit on aga seotud eelkõige haldusreformiga.

Täna on siit korduvalt läbi jooksnud nii sisejulgeoleku kui ka hariduse teema. Kahjuks ei ole ma nõus kolleegidega Vabaerakonnast, kes leiavad, et haridus on meil peksupoisi rollis. Vastupidi, nagu te isegi viitasite, on haridus meil üle Euroopa keskmise rahastatud. Asi, millele aga keegi ei taha väga palju tähelepanu juhtida, on see, et sisejulgeolek on meil alla keskmise rahastatud. Kui tulla hariduse juurde, siis haridusse investeeritakse väga suuri summasid. Seesama IMF-i delegatsioon juhtis aga tähelepanu, et see investeering on väga nadi tulususega või annab vähe efekti. Kas te saate öelda, kui palju üldse avalikku sektorisse investeeritakse ja milline on nende investeeringute tegelik kasulikkus?

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma ütlen kõigepealt, et mulle meeldib, kui debatt on ka erakondade vahel, mitte ainult minu ja teie vahel. Ma arvan, et eelarve arutamine on mõistlik koht, kus tuua välja oma poliitilised prioriteedid. Ja loomulikult on ka siin saalis, isegi siis, kui ollakse opositsioonis, erinevaid arvamusi. Minu meelest on see väga mõistlik.

Teiseks, oma küsimuse sissejuhatavas osas te väitsite, et see 15 miljonit on seotud haldusreformiga. Ei ole, te ajasite asjad natukene segamini. Haldusreformiga on seotud ühekordsed eraldised, mida kohalikud omavalitsused samamoodi saavad Eesti maksumaksja raha eest – 65 miljonit eurot lähima kolme aasta jooksul. 15 miljonit juba 2019. aastal ja sealt edasi 2020. aastal veel suurem summa ei ole seotud haldusreformiga. Nende eraldamine on puhtalt poliitiline otsus kohalike omavalitsuste tugevdamiseks.

Mis puutub investeeringutesse, mis oli teie põhiküsimuse sisu, siis valitsemissektori investeeringute poolest oleme Euroopas täielikus tipus. Viimase viie aasta keskmisena olid valitsussektori investeeringud Eestis peaaegu ühed Euroopa kõrgemad, ulatudes 5,4%-ni SKT-st. Ja kui te tahate teada, milline on Euroopa Liidu keskmine investeeringute tase valitsussektoris, siis see on 3%. Nii et valitsussektori investeeringute poole pealt ei ole meil midagi häbeneda.

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kersti Sarapuu, palun!

18:10 Kersti Sarapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Räägiks ikka veel nendestsamadest palkadest ja palgafondist. Seletuskirjas on öeldud, et õpetajate palgafondi jaoks on eraldatud 3% ehk 7,7 miljonit eurot. Samas ütles Maris Lauri "Foorumis" esinedes, et 4,6%, ja ka sa ise nimetasid enne seda 4,6%. Kumb protsent on õige ja kui palju siis õpetajate palk tegelikkuses tõuseb, ütleme, keskmine palk?

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma mainisin seda hea parlamendiliikme Märt Sultsi küsimusele vastates, aga kordan siis mõned asjad üle. Õige on 4,6%. Ja kui te küsite, kuidas see 4,6%, mis on ligi 11 miljonit eurot, moodustub, siis see moodustub järgmiselt. Ma olen täna siin mitu korda üle korranud, et meie prioriteetideks on neli sihtrühma: julgeolekutöötajad, sotsiaaltöötajad, kõrgema haridusega kultuuritöötajad ja haridustöötajad. Sealt tuleb üldine palgafondi kasv 3%, kõik need prioriteetsed rühmad saavad 3% juurde. Täiendav 0,3% tuleb sellest, et riik vähendab järgmisel aastal sotsiaalmaksu poole protsendi võrra. Seda raha ministeeriumidelt ära ei võeta. See jääb ministeeriumide kasutusse ja nad saavad oma palgafondi suurendada. Pool protsenti sotsiaalmaksu on suurusjärgus 0,3%. See ei ole päris üksüheses vastavuses, see on 0,3% palgafondi kasvu. Nagu te võite tähele panna, siis siit tuleb juba 3,3%. Ülejäänud 1,3% tuleneb sellest kokkuleppest, mis tehti siis, tuletage meelde, kui meil olid need suured erakoolide tegevuskuludega seonduvad vaidlused. Siis me leppisime kokku erakoolide rahastamise mudelis. Ja kuna riigi eelarvestrateegias olid erakoolidele ette nähtud ka teatavad puhvrid, siis nüüd otsustati, et see kokkuleppes ettenähtu ja puhvri vahe läheb õpetajate palkadeks. Sügisel riigieelarvet menetledes peetigi sellest kokkuleppest korrektselt kinni ja see raha suunati ka õpetajatele. Nii et 4,6% on tõesti õige. Te küsisite veel, milliseks kujuneb lõplik palgatõus. Nagu ma olen maininud, vaatab valdkonnaminister kindlasti üle, millised on konkreetselt tema võimalused täiendavalt palku tõsta. Ja see teadmine saabub nüüd lähima poolteise-kahe kuu jooksul.

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Viktor Vassiljev, palun!

18:10 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea rahandusminister! See oli paar-kolm aastat tagasi, kui haigekassa ja töötukassa reservid konsolideeriti riigikassasse ja praegu nad moodustavad likviidsusreservist ligi 80%. Kusjuures omal ajal öeldi, et mitte mingil juhul ei hakata haigekassa reservi kasutama muude ülesannete täitmiseks või eelarveaukude lappimiseks. Nüüd on Riigikontroll välja toonud, et ilmselgelt on neid kasutatud. Nii see ilmselt ongi, kuna 80% likviidsusreservist on haigekassa ja töötukassa raha. Kas see on siis hea ja ilus, kui haigekassa raha on kasutatud hoopis haigekassale mitteomaste ülesannete täitmiseks? Ja kui te ütlete, et seda on tehtud mingi arvelduskrediidi arvel, siis see arvelduskrediit tuleb ju tagastada ikka samades summades ehk likviidsusreservist, st ikkagi haigekassa reservi rahadest.

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Loomulikult olen valmis seda selgitama. Ma arvan, et ka maksumaksja raha seisukohast lähtuvalt on mõistlik vaadata täna tervikpilti. Mida ma selle all silmas pean? Riik maksab ju realselt intressi nii töötukassa kui ka haigekassa finantsvahenditelt. Need ei ole ju kasutaja käes. Me võiksime ju vajaduse korral, kui me tahaksime näidata, et meil on hästi palju reserve, võtta laenu ja panna selle reservidesse. Kas sellel on mõtet? Me just enne rääkisime, et me ei ole saavutanud seda SKT taset, mis meil peaks

olema. Seepärast ma ütlen, et vastupidi, me ei pea mitte majandust jahutama, mitte majandusest raha välja võtma, vaid majandust hoopis stimuleerima, majandusse raha panema.

Lühikene vastus teile: Riigikontroll ei ole öelnud, et nii ei tohiks teha. Ta ütles, et kehtivad seadused tuleks võib-olla üle vaadata ja neid täpsustada, et konkreetsete rahade kasutamises ei oleks potentsiaalset vastuolu. Riik on täiendava rahavajaduse korral alati täitnud n-ö ordineid. Võtame kas või haigekassa, kes kulutas esimese poolaasta jooksul üle 30 miljoni rohkem, kui ta tulu teenis, ja oli miinus. Vastavalt nendele orderitele ta selle raha, mis tegelikult on tema oma, loomulikult ka sai. Nii et selles mõttes ei ole küsimust. Ma arvan, et meil ei ole mõtet kunstlikult hoida raha lihtsalt arvete peal, sest me oleme jõudmas olukorda, kus oleme ühel hetkel sunnitud hakkama arvetel oleva raha pealt maksma juba mingit negatiivset intressi. Ma arvan, et rahavoogude juhtimise kontekstis on kindlasti mõistlik vaadata tervikpilti ja maksumaksjale parimast võimalikust variandist lähtudes käituda nii, nagu ongi käitunud. Ja kui seadusandlikus pildis on vaja teha muudatusi, et asi oleks veelgi selgem ja arusaadavam, siis mina olen selleks valmis.

18:10 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

18:10 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea rahandusminister! Tervishoiu rahastamise asjad praegu ikkagi lausa põlevad. Me teame ka, et tervishoiutöötajad ütlesid hiljuti riiklikule lepitajale välja seisukoha, et nemad ei ole nõus sõlmima mitte mingisugust kollektiivlepingut. Nad teevad seda ainult sel juhul, kui valitsus on teinud otsuse, mis tagab sellise haigekassa eelarve, millega on võimalik katta ära tegelik ravivajadus. Nii konkreetset nad ongi öelnud. Teie ei ole andnud ka mingit kindlust, et inimestele ravi tagamisel midagigi paremaks läheb. Me teame, et varsti on juba ligi 200 000 inimest arstijärjekorras. Palun öelge, mida te kavatsete ette võtta! Praegu me näeme, et patsiendid jäetakse täiesti teadlikult ravita ja ravirahata.

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma annan teile kindluse. Ma annan teile kindluse, et järgmisel aastal tuleb süsteemi üle 60 miljoni uut, värsket raha juurde. Ma annan teile kindluse, et järgmise nelja aasta jooksul tuleb süsteemi ligi 300 miljonit raha juurde. Uskuge mind, nii see on.

18:10 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

18:10 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea rahandusminister! Küsimus on selline. Täie auruga käib koolivõrgu korrastamine, et raha kokku hoida. Täie auruga käib riigigümnaasiumide võrgu sünnitamine – jälle raha kokkuhoiu ja optimeerimise eesmärgil. Nn riigieksamite – mida mina küll ei poolda – tulemused aga nende koolide efektiivsust ja tõusulainet ei näita. Kuidas te kommenteerite selle raha sihtotstarbelist kasutamist? Sellel asjal on juures ressursi kulutamise lõhn. Millist efektiivsust ja kvaliteeditõusu on iga sellesse projekti pandud euro teie meelest andnud, kui muud asjad, nagu näiteks sisu, jääb parandamata ja selle peale raha ei kulutata?

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Mul on selles mõttes raske teie küsimust kommenteerida, kuna see on see uskumise küsimus. Te ütlete, et te ei usu, et seda raha kulutatakse efektiivselt. Ma ütlesin, et vaatame siis, kuidas see aasta möödub. Või teistpidi, vaadake näiteks tänavust aastat. Vaadake siis, kui see aasta on läbi saanud, kuidas on konkreetse projekti, konkreetse meetme raha mingis sektoris kulutatud ja kas on saavutatud see tulemus, mida on eeldatud. Uskuge mind, et kõikide praeguste juhtide, alates ministrist ja lõpetades allasutuste juhtidega, eesmärk on maksumaksja raha võimalikult efektiivselt kulutada. Ükskõik mis sektoris, kaasa arvatud haridussektoris. Lähtume sellest, et on tahe ja soov rakendada meetmeid nii, et maksumaksja rahaga saavutataks perioodi lõpuks parim tulemus. Ärgem seadkem seda kahtluse alla! Mul ei ole mingit põhjust seda teistpidi vaadata, uskuge mind!

18:10 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

18:10 Andres Ammas

Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Lugupeetav kolleeg Martin Helme! Puudujääke harituses märkan ma kurvastusega isegi selles auväärses saalis, muust Eestist rääkimata, nii et haridusse tuleb investeerida. Aga mitte sellest ei tahtnud ma rääkida.

Lugupeetud minister! IMF ütles ka, et meil on avalikus sektoris tööl ebaproportsionaalselt palju inimesi ja nende arvu tuleks jõuliselt vähendada. Te hakkasite eelmisel aastal julgelt peale ja esimesed 1500 tulid nagu ludinal. Kõrgkoolides jäi tudengeid vähemaks, hea oli inimesi koondada, kutsekoolides jäi õppureid vähemaks, sealtki sai võtta, tühjad töökohad sai ära kaotada. See esimene 1500 tuli päris kergelt. Miks te nüüd põnnama löite, miks te sellega edasi ei lähe? Miks te rahuldute sellega ja ütlete, et eelmisel aastal tegime poole rohkem, tegime kaks rehkendust ühe asemel ja nüüd on kõik hästi? Te teate ise ka väga hästi, et koondati sealt, kus lihtsam oli, mitte sealt, kust võib-olla tegelikult pidanuks.

18:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ei, me ei ole põnnama löönud, üldsegi mitte. Kuidas te nüüd oma küsimusega sellisesse alatooni jõudsite? Absoluutselt ei ole põnnama löönud. Hakkame kaugemalt pihta ja küsime kõigepealt, miks praegune valitsuskoalitsioon üldse soovib avalikus sektoris töökäsi vähendada. Põhjus on väga lihtne. Meie tööeline elanikkond väheneb, järelikult peab avalik sektor sellega käsikäes käima. Keskel läbi tuleb töötajate arvu vähendada kuni 1% aastas, st suurusjärgus 700–750 inimest – see on selline aritmeetiline keskmine. Kui me nüüd vaatame, mida on tehtud selle aasta-poolteise jooksul, siis nagu korralik koolipoiss ikka saab raporteerida, et tegime kaks korda kiiremini. Nii nagu kunagi öeldi, et viisaastak kolme aastaga. Me oleme praegu teinud ühe aastaga ära selle, mis oli plaanitud kahe aasta peale. Ma arvan, et aja jooksul me muutume järjest professionaalsemaks. Me oleme pannud enda jaoks paika, et selle valitsemisaja lõpuks, nelja aasta jooksul peaks avaliku sektori töötajate arv vähenema 3000–3500 võrra. Seda on lähiaastate jooksul võimalik väga selgelt mõõta. Me oleme pannud paika ka selle, kuidas see peaks välja nägema, et see ei ole lihtsalt üks number. Me oleme kirjeldanud ära suure hulga reforme, mida valitsus tahab teha, mida koalitsioon tahab teha selleks, et maksumaksja raha oleks efektiivsemalt kasutatud, selleks, et töö oleks efektiivsem, koolivõrgu reformist kohtute reformini, maavalitsuste reformini jne. Väga palju reforme. Nende reformide tulemusel me avastame ühel hetkel, et seda tööd on võimalik ära teha tunduvalt efektiivsemalt. Ei, me ei ole kindlasti latti alla lasknud, pigem on sisend muutunud järjest professionaalsemaks, arusaadavamaks, täpsemaks. Mitte seda, et ta ei oleks varem arusaadav olnud, aga me sihitame oma tegevust järjest rohkem eesmärgi täitmisele.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Aadu Must, palun!

19:09 Aadu Must

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea härra minister! Mind huvitab valitsuse üldine mentaliteet eelarve kujundamisel. Täna on õpetajate palkadest ja muudest prioriteetidest piisavalt palju räägitud. Mulle meenusid aga ühe koalitsioonipoliitiku õpetussõnad, mis ta mulle kunagi ütles – tõsi küll, Tartus –, kui ma üritasin oma valimislubadusi täita. Mulle tehti selgeks politikaanluse algtõde: ära tee midagi kiiresti! Majanduses tuleb teha otsused kiiresti, aga politikaanide reegel olevat see, et venita võimalikult pikka aega, kas või 20 aastat, anna natuke, ära anna liiga palju, ja siit algab tsitaat: "... siis on nad sul nagu kutsikad tissi otsas ja ei lähe kuhugi." Ma olen vaadanud, kuidas õpetajate palka tõstetakse, ja vahepeal tundub, et seda püütakse teha nii, et raha juurde ei annaks või siis annaks võimalikult vähe. Kas vastab tõele, et haridusministril olevat üldse mõtte leida õpetajate palgatõusuks raha ühe teise vajaliku asja, hariduskoefitsientide kaotamise kaudu? Hariduskoefitsiendid on seni aga maakoole väga palju aidanud.

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Niisiis väiksem ja suurem pilt. Ma alustan teie sissejuhatusest, kus te meenutasite, mida ütles teie kolleeg Tartust. Nagu ma saan aru, oli kolleegi sõnum, et hoia teemat protsessis. Ma arvan, et inimesed on erinevad. Mina olen näiteks, vastupidi, tulemusinimene, kui nii võib öelda. See võib olla seotud

millega iganes. Mina olen nentunud, et protsessil ei ole tähtsust, küsimus on selles, kas tuleb tulemust. Kui inimene nühib kaheksa tundi õlaga vastu seina, siis jääb tal õlg valusaks ja ta ise on higine, aga sein ei ole kuhugi liikunud. Küsimus on tulemuses. Me peaksime oma igapäevases tööprotsessis olema tulemusele orienteeritud, aga võib-olla keegi on tõesti protsessile suunatud.

Mis puudutab haridust, siis mina tahan haridusministrit kiita. Ta ei ole küll veel väga pikalt haridusminister olnud, aga uskuge mind, tal silmad säravad. Ma näen seda valitsuskabinetis, tal silmad säravad ja tema, kes ta on oma varasemas elus olnud väga tugev analüütik, tunnetab ka seda, kuidas peaks protsesse juhtima. Uskuge mind, ta teeb nii praegu kui ka tulevikus head tööd. Ja nagu ma olen täna juba oma kõnes ja mitmele küsimusele vastates maininud kas või nendesamade palkadega seondult, siis tõsilugu, kõige rohkem maksumaksja raha ongi just haridussektorisse suunatud.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

19:09 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Ma ei hakka küsima, kuidas need absoluutses vaesuses olevad inimesed järgmisel aastal kaovad, aga vaatame kõrgelt. Te lubate, et sündimuskordaja on järgmisel aastal 1,63. Minu küsimus on selline: kuidas te tagate selle, et sündimuskordaja on järgmisel aastal teie lubaduse järgi 1,63?

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Kindlasti te ei oota mult täna seda, et lõpetame siin kiirelt istungi ära ja nii edasi. Tagame mitmesuguste meetmetega, mis valitsusel eelarves on ja mis on suunatud sellele, et Eesti inimestel oleks soov ja tahe sündimuskordajat tõsta. Ma olen mitmed meetmed siin ka välja toonud – väga mahukas pakett. Ja ma ei mõtle mitte ainult maksumeetmeid, millest me varem rääkisime, vaid ka näiteks turvalist keskkonda meie ümber. Need kõik peaksid kokku võttes meie kordajat tõstma.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

19:09 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui te rääkisite kaitseplokist, siis ütlesite, et me oleme kokku leppinud, et panustame riigikaitseks rohkem kui 2%. Tahaks teada, kus see otsus vastu võeti ja mis tasemel. Täna lugesin, et Suurbritannia saadab Eestisse sõjalise üksuse, 800 sõdurit, tankid ja soomukid. On hea, et me arutame täna 2017. aasta eelarvet. Kes maksab ja kust tuleb raha, et see abi vastu võtta?

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! See on selles mõttes hea küsimus, et meie jaoks on tõesti üks suurimaid prioriteete julgeolek. Ma olen seda mitu korda öelnud. Siinkohal on mul kindlasti mõistlik ka ära markeerida, millest me nende 2% ületavate kulude puhul räägime. Oudekki Loone vist pööras ka tähelepanu liitlasvägede kohalolekuga seotud kuludele. Ma siis natuke liigendan ja täpsustan neid kulusid. Liitlaste kulud on kõigepealt siin viibimisega seotud ülalpidamiskulud, majapidamis-, toitlustamis-, side- ja muud jooksvad kulud on järgmisel aastal suurusjärgus 7,52 miljonit. Suurim kulu on tegelikult investeeringud taristusse. Tapale tuleb kaks kasarmut ja hooldusõppe garaaž – sellele kulub natuke üle 30 miljoni, täpsemalt 30,07 miljonit eurot. Need on sellised kulud, mis on üle 2%. Kui te küsite, et kust see raha tuleb, siis see on riigieelarve kulurida. Asjad ei ole omavahel niimoodi seotud, et näiteks õpetajapalk tuleb tulumaksust ja kütuseaktsiis läheb konkreetselt kaitsevarustusele. On üldine tulu ja üldine kulu, need ei ole omavahel indekseeritud.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Meelis Mälberg, palun!

19:09 Meelis Mälberg

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea rahandusminister! Viimasel ajal on meil kiire palgakasv ületanud tootlikkuse kasvu. Teie kui rahandusministri käest on hea küsida, kas te peate seda probleemiks. Riigieelarve on ju üks riigi käes olev instrument meie majanduse jahutamiseks või kiirendamiseks. Kas see probleem on riigieelarves kuidagi initsieeritud või kas te peate seda üldse probleemiks, et tootlikkuse kasv jääb alla palgakasvule?

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma olen varem juba vastanud põhimõtteliselt analoogsele küsimusele, aga ma kordan siis üle. Kui te küsite, kas ma näen selles probleemi, siis jah, palkade nii kiire kasv on lõppkokkuvõttes suure tõenäosusega probleem. Inimesele, kes palka saab, on ju meeldiv, et palgad on aastast aastasse suurenenud päris korraliku sammuga. Probleem on see pigem selles kontekstis, et pikaajalises vaates on ettevõtetel konkurentsivõime püsimiseks vaja palgakasvuga kaasas käia. See tähendab aga, et neil on vähem võimalusi investeerida kasumit näiteks oma tootlikkuse parandamiseks, nii nagu te täpselt ütlesitegi. Ja see on pikas perspektiivis probleem. Kui sa ei tee investeeringuid oma tootlikkuse parandamiseks, vaid pead palgarallil osalema, et hoida oma inimesi, siis tekib olukord, kus tootlikkus ei ole kuigi hea, sul ei ole võimekust, et konkurentsivõime püsida, ja suure tõenäosusega ei ole sinu kaubad enam konkurentsivõimelised. See on see probleem, millest me oleme juba ka rääkinud. Jah, lühiajaliselt võib see nii olla. Kui näiteks haigekassa tulude poolest rääkida, siis on ju väga hea, et haigekassale laekub tänu palkade nii kiirele kasvule ka rohkem sotsiaalmaksu. See tähendab, et tulubaas kasvab praegu väga jõudsalt. Ma arvan, et ühel hetkel peab see ära lõppema, seda kasvu ei saa sellises tempos hoida. Kui teie küsimusele vastata, siis ma arvan tõesti, et suures vaates saab see kindlasti olema probleem, kui meie eraettevõtete tootlikkus ei ole enam sellel tasemel, nagu me oleme eeldanud.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

19:09 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea rahandusminister! Ma jätkan seda meeldivat vestlust teiega haigekassa reservide ja Riigikontrolli teemal. Jah, Riigikontroll nentis, et haigekassa reserve on kasutatud küll muul otstarbel, aga kuna puudub kindel kord, mis seda reguleeriks, siis kedagi karistada ei saa. Aga haigekassa ei peagi hindama asja n-ö moraalset aspekti, et mina maksan ju sotsiaalmaksu selleks, et ravitaks solidaarselt neid inimesi, kes minust rohkem ravi vajavad, aga raha kasutatakse hoopis muudel eesmärkidel. Minu eelmisele küsimusele vastates te ütlesite, et raha ei ole mõtet ilmaasjata arvel hoida. Mina isiklikult ka ei hoia oma raha ilmaasjata arvel, sest milleks nuumata Rootsi panku, ma suunan raha ikka tarbimisse. Aga kui sellest seisukohast lähtuda, kas siis ei oleks otstarbekas suunata selle reservi raha hoopis haigekassa ravieelarvesse, kus seda pikisilmi oodatakse?

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma arvan, et kui rääkida selles kontekstis, nagu te küsimuse esitasite, siis haigekassa reserv peaks jääma nendeks aegadeks, kui haigekassa tulud ei ole sellel tasemel, mida me eeldame. Ma arvan, et see võiks olla hetk, kui me võtame reservid kasutusele. Ja see ei käi mitte ainult haigekassa kohta. Ma arvan, et eri üksustes või kohtades, kus on reservid, võiks need kasutusele võtta sel juhul, kui tulud ei laeku. Kui me looksime uue reaalsuse, mis oleks selline, et kulud ületavad igal aastal tulusid näiteks 30–50 miljonit – praegu on haigekassa reserve natukene üle 100 miljoni, isegi 100 ja 200 miljoni vahel –, siis me tekitaksime olukorra, kus haigekassa reservid nelja-viie aasta jooksul kaoks, reserve ei olekski enam. Pärast sa kulud ju üldjuhul väiksemaks teha ei saa, aga reservi sul enam ei ole. Sellepärast ma arvan, et haigekassa näite puhul peaks reserv ikkagi olema selleks puhuks, kui tekib olukord, kus sa oled ette näinud oma positsioonid, avatud positsioonid või kinnised positsioonid, aga tulu ei laeku. Ma arvan, et siis oleks väga mõistlik reserve kasutusele võtta. Põhjus, miks ma olen olnud kriitiline, on just see, et tegelikkuses on tulud laekunud haigekassasse tunduvalt paremini, kui me oleme planeerinud. See on omakorda tekitanud olukorra, kus miinus on väiksem. Kui need tulud ei oleks laekunud, kui tulud oleks olnud eelarvestatud nii, nagu me ju eeldasime, siis oleks miinus veelgi suurem. See on see minu kriitika põhjus, et parema tulu laekumise korral me istume ikka sügavamas miinuses. See ei ole jätkusuutlik.

19:09 Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

19:09 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus on kas finantsterminoloogiline või lingvistiline, raske isegi öelda. Ma jälgin ka analüüse ja prognoose, mida teevad eksperdid ja mida teeb ka Rahandusministeerium. Nendes kasutatakse erinevaid termineid. Näiteks, kui eelarve ja SKT kasvavad, siis see on majanduskasv. Ja ma olen vaadanud, et kui nad siin vahepeal meil kahanesisid, siis oli negatiivne majanduskasv. Siit minu küsimus: kui meil on negatiivne majanduskasv, kas meil siis on ka positiivne majanduse kahanemine? Ehk kui SKT ja eelarve kasvavad, kas me võime siis rääkida positiivsest majanduse kahanemisest? Miks me selliseid termineid kasutame? Kas me ei võiks lihtsalt, loogiliselt ja eesti keeles öelda, et on majanduse kasv ja majanduse kahanemine, mitte negatiivne majanduskasv?

19:09 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Võime kasutada küll. Püüame teha asja lihtsamaks.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

19:10 Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea rahandusminister! Kui me vaatame OECD uuringuid, mis on meil Eestis vaat et referentsina kasutusel mitmes valdkonnas, siis näeme, et OECD on murekohana välja toonud, et meie väikeses riigis on erisused piirkondade vahel uskumatult suured. Seda nii piirkondade elatustaseme kui ka toodetava lisandväärtuse ja muude majandusnäitajate poolest. Kui nüüd vaadata 2017. aasta eelarvet, siis kuidas sulle rahandusministrina tundub, milliste meetmetega me võiksime püüda vähemalt veidike neid probleeme leevendada?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Muidugi, erinevused on, siin ei ole midagi rääkida. See temaatika on ka valitsusel praegu laua peal. Ühe asjana toon välja meetme, mis seostub tulevikus kohalike omavalitsuste rahastamisega. Me tahame tingimata ääremaastumist ja regionaalset diferentseeritust vähendavaid meetmeid rakendada. Ma ei salga, et kindlasti tuleb valitsuses sellel teemal palju arutada. Erakonnad võivad erinevalt näha, kuidas regionaalseid erinevusi ja nendest tulenevat mahajäämust kas või sellesama 2019–2020 saadava täiendava maksumaksja rahaga paremini tasandada. See on kindlasti üks asi. Ma olen täiesti kindel, et kohalike omavalitsuste rahastamise mudel kindlasti mingil määral muutub. Ma olen kindel, et me arvestame selle puhul rohkem ääremaastumise aspekti. Lähitulevikku vaadates võib öelda, et haldusreform oma terviklikkuses peaks kohalikke omavalitsusi tugevamaks tegema. Praeguse umbes 200 omavalitsuse asemel näeme tulevikus 70–80 omavalitsust. Omavalitsused peaks muutuma tugevamaks, mis tähendab paremaid teenuseid Eesti elanikele. See on lähituleviku küsimus.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

19:10 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Me teame kõik, kui järjekindel on praegu põllumajanduse kui ühe majandusharu langus. 2010. aasta 1500 seakasvatajast on järele jäänud ainult sadakond. Lüpsikari väheneb iga aastaga 10 000 lehma võrra ja see ei tähenda ainult loomade arvu vähenemist. See tähendab perede töö luhtumist ja üldse maaelu arengu seisma jäämist. Ma pole ei peaministri ega maaeluministri käest saanud konkreetset vastust, kas valitsusel on mingeid võimalusi aidata kaasa sellele, et vähemalt see langus peatada. Ma saan aru, et ega me ei saa hüppeliselt kohe uuesti neid karjasid suurendama hakata, aga kas on võimalik vähemalt langus peatada? Selliselt meie majanduses edasi minna ei saa. Aga praegu küll kellelgi mingit kindlust ei ole, vastupidi, langus jätkub.

Kas rahandusminister oskab mulle selle kohta midagi ütelda? Mis ma ikkagi Võrumaa talupidajatele ja muudele põllumajanduses hõivatud inimestele ütlen? Et olge rahulikud, allakäik jätkub, aga mitte midagi teha ei ole?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Rahandusminister loomulikult annab endast parima, et oma mõtteid teile edasi anda. Siinkohal toon esile mõningad oma mõtted, aga need ei ole mitte ainult minu mõtted, vaid valitsuse heakskiidetud tegevused. Te rääkisite siin piimalehmadest ja tööte ka selle näitena. Lihtsalt nii teile kui teistele kuulajatele teadmiseks, et tõsilugu, piimalehmade arv on aja jooksul vähenenud. 2015. aastal oli Eestis 94 800 piimalehma, praegu 88 300 piimalehma – vahe oli mõlema aasta 30. juuni seisuga 6500 piimalehma. Kui me aga vaatame piimatoodangut, siis kuigi piimalehmade arv on kahanenud, oli 2016. aastal piimatoodang sama seisuga 398 000 tonni 2015. aasta 386 000 tonni asemel. Seega vähemate lehmadega on saavutatud suurem toodang, lehmad on efektiivsemad.

Kui te küsite seda, mida riik teeb piimakarjade olukorra parandamiseks, siis öelge oma valijatele edasi, et 1. juulil 2017 kutsutakse ellu piimakarjade otsetoetuste taotlemise skeem, mille kohaselt toetuse sihtrühm ja eelarve suureneb. Mida see siis tähendab? Võrreldes praegusega kuni 100-pealiste karjade toetamise määr kahekordistub ja lisandub toetus kuni 400-pealistele karjadele. Andke kindlasti seda teada. Praegu 101–400 piimalehmaga farmidele üldse toetust ei maksta, kuid alates 2017. aastast hakatakse maksma 100 eurot piimalehma kohta. Andke kindlasti oma valijatele sellest teada.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Aadu Must, palun!

19:10 Aadu Must

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea härra minister! Teie vastus esimesele küsimusele tekitas minus järsku arusaama, et me vaatamata igasugustele piiridele – koalitsioon ja opositsioon jne – mõtleme mõne tähtsa asja puhul suhteliselt ühtemoodi. See suurendab mu optimismi ka järgmise teema tõstatamisel. Nimelt on üks Riigikogu liige rääkinud, et eestlased jagunevad kahte lehte. Ühed olevat laulupeoliikumise usku ja teised on ülejäänud. Seda muljet, et äkki me siin oleme nüüd jälle ühel pool, süvendab mälupilt, kuidas me kunagi Balti Assamblee istungjärgul teiega, härra minister, koos laulsime Eesti hümnii nii hästi, et teised kõik olid kadedad. Aga aastal 2018 toimub Gaudeamuse üliõpilaslaulupidu, mille läbiviimiseks Kultuuriministeerium esitas eelarveraha taotluse, aga see lükati tagasi, unustades, et see on tähtis laulupeoliikumisele ja "Eesti Vabariik 100-ga" seoses ja kogu Baltikumile. Kas kõigele sellele toetudes on alust loota, et, härra minister, kui me esitame parandusettepaneku ja leiame, et tuleks siiski selle peo ettevalmistamiseks 70 000 eurot leida, siis suhtub riik sellesse maksimaalse heatahtlikkusega?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Meil Eestis on, nagu te teate, seadusandlik ja täidesaatev võim lahus. Täna, kui eelarve on siin saalis, ma vastan alandlikult teie ees seistes kõigile küsimustele oma parima teadmise juures. Aga kui eelarve on realselt teie menetluses, siis kindlasti rahanduskomisjon ja kogu Riigikogu annavad oma panuse, et see eelarve väljuks siit võimalikult hästi koostatuna. Juhin tähelepanu, et riigieelarve ei ole mitte kunagi väljunud Riigikogust sellisena, nagu ta siia Riigikokku tuli. Alati on tulnud muudatusi. Ma kindlasti ei taha kasutada mingit vetoõigust kas positiivses või negatiivses mõttes. Loomulikult on see rahvasaadikute otsustada, milliseid muudatusi tehakse. Rahanduskomisjoni esimees Remo Holsmer on ka praegu siin saalis ja tema menetleb riigieelarve eelnõu oma parima teadmise juures, nii nagu ta seda ka eelmisel aastal tegi. Ma olen kindel, et tema kõva käe all see eelarve väljub siit majast veel paremana, kui ta siia tuli.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

19:10 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kaitsekulutused teevad kurvaks nii neid, kes leiavad, et seda raha on liialt palju, kui ka neid, kes leiavad, et seda ei ole piisavalt, et meie iseseisvat kaitsevõimet arendada. Koalitsioonileppes loeme: "Sõjaliste võimete arendamisel lähtume ohuhinnangutest ja Kaitseväe sõjalisest nõuandest". Ohuhinnanguid me teame, teame, millised need on – päris mustad pilved on taevas. Ka teame, mida on Kaitseväel vaja, millest on puudu: soomusvõimekus, õhutõrjevõimekus, rannakaitsevõimekus jne. Kui valitsuses olid eelarveläbirääkimised, kas siis kaitseminister ei taotlenud lisaraha või ei oskaks ta lisarahaga midagi peale hakata, kui seda oleks võimalik saada?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Kõik ministrid, kaasa arvatud kaitseminister, on oma ülesannete kõrgusel. Uskuge mind, kaitseminister on väga hea kaitseminister. Nagu ma teile mainisin, kevadel oli riigi eelarvestrateegia kokkupanemisel taotlusi viis kuni kuus korda rohkem, kui raha oli: taotleti 500–600 miljonit, aga vaid 100 miljonit oli võimalik ära katta. Loomulikult on kõik ministrid oma vastutusvaldkonnas mitmesuguseid taotlusi esitanud. Mina ei vaataks kaitsekulude katmise võimele sellise nukra pilguga, nagu teie vaatate. Pigem vastupidi. Tundkem uhkust selle üle, et oleme väheste NATO riikide hulgas, kes on eesmärgiks oleva 2% SKT-st täitnud ja ületanudki. Ma ei tea, pakun peast, äkki on viis riiki, kes on sellel tasemel. USA, Kreeka, Poola, Suurbritannia ja Eesti on need, kes kaitsekulutusteks vähemalt 2% SKT-st eraldavad. Ma arvan, et me oleme pööranud väga jõuliselt tähelepanu sellele, et nii teie kui ka kõik teised saaks ennast siin riigis turvaliselt tunda. Pöörame ka tulevikus sellele tähelepanu.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

19:10 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Esimese küsimuse vastusest ma ei saanud ikkagi aru, kas Suurbritannia sõdurite olemine Eestis mahub selle 2% sisse või ei. Aga tahan küsida natuke teise sfääri kohta. See on seotud õpetajate palgaga. Elu näitab, et riigigümnaasiumi õpetaja saab töö eest, mis toimub kohaliku omavalitsuse gümnaasiumis, natuke rohkem, umbes 100 euro võrra rohkem palka. Mu küsimus ongi selle kohta, kas uus eelarve toob selles sfääris midagi uut kaasa või jääb 2017. aastal kõik vanaviisi.

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma ei tea, mida te uue all silmas peate ja mis on teie arvates vanaviisi. Need, kes on riigieelarve läbi töötanud, näevad, milliseid finantsvahendeid suunatakse eri sektoritesse, kaasa arvatud haridusse ja õpetajate palkadesse, kaasa arvatud kohaliku omavalitsuse tugevdamisse. Seda kõike on näha. Mis puudutab Suurbritanniat, siis võib-olla ma tõesti rääkisin segaselt – te ütlesite, et ei saanud vastust. Ma kordan üle. Suurbritannia sõjaväelaste ehk meie liitlaste kohalolek Eestis tähendab seda, et kaitseotstarbeks tuleb kulutada üle 2% SKT-st. Täpsustan seda, et ei oleks mingit valearusaama või informatsioonikadu.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

19:10 Mailis Reps

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on üks küsimus tugiteenuste kohta. Õpetajate palkadest me oleme täna rääkinud. Jätan praegu muud küsimused, ma ei tea, koolitoidu ja mõned teised teemad hetkeks kõrvale, ja küsin tugiteenuste kohta, mis on Riigikogus päris mitmel korral arutusel olnud. Kindlasti olete Vabariigi Valitsuseski sellest rääkinud ja ka kohaliku omavalitsused on teema läbirääkimistel nendega korduvalt üles tõstnud. 2017. aasta eelarves tugiteenuste osutamiseks eraldi toetust haridustoetuse raames ette ei ole nähtud. Samas on kohalikud omavalitsused avaldanud arvamust, et kui pidada silmas

2020. aasta perspektiivi, mille kohaselt kõik erivajadustega lapsed peaksid käima tavakoolis, siis võib ennustada, et tugiteenusteta hakkama ei saa. Kas te haridusministriga või üldse laiemalt valitsuses olete seda arutanud? Milline on tugiteenuste rahastamise perspektiiv?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Nagu te teate ja ka oma küsimuses välja tõite, see valdkond on praegu kohalike omavalitsuste rahastada. Seni ei ole toimunud ega toimumas ühtegi muutust. Kui tulevikus on soov muudatusi teha, siis kindlasti peaks kõik ka asjaomaseks aruteluks valmis olema, aga praegu seda ei ole. Loomulikult on oluline see, et kohalikel omavalitsustel kaob gümnaasiumiõppe tagamise kohustus ära. Sellega seoses ja ka seoses riigigümnaasiumide tekkega muutub kohalike omavalitsuste finantsvõimekus lähitulevikus suuremaks ja see muidugi tugevdab kohalikke omavalitsusi.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

19:10 Siret Kotka

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teatavasti on põllumajandus kriisis ja kriisi üks lahendusi on see, et antakse kriisiabi. Aastatel 2014–2016 on Euroopa Liit suunanud Eestile kriisiabi 22,54 miljonit. Samas on Eesti sellel ajavahemikul maksnud ainult 15,16 miljonit eurot, kuigi oleks olnud võimalus maksta 22,54 miljonit. Järgmise aasta riigieelarves on kriisiabi tegelikult väiksem, kui on võimalik, st kui Euroopa Liit meil võimaldaks anda. Kas Eesti riigi võimekus on nii madal, et me ei suuda kriisiabi täismahus, st 480 000 veel juurde maksta, või on lihtsalt eesmärk põllumeeste konkurentsikeskkonda järk-järgult kahjustada?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Te rääkisite pooltõde. Täistõde on see, et kui me vaatame kahte aastate perioodi, 2007–2013 ja 2014–2020, siis me näeme, et nende kahe perioodi vahe on 226 miljonit eurot. Ja vahe on niisugune, et ajavahemikul 2014–2020 tuleb 226 miljonit rohkem vahendeid. Kui me vaatame lisaks, mida valitsus teeb – ja see hõlmab kõike, nii otsetoetusi kui ka riigi kaasfinantseerimist, kaasrahastamist –, siis nii nagu ma varem ütlesin, kriisimeetmeteks kulub 2017. aastal natukene üle 50 miljoni. Järgmise aasta kriisimeetmete pakett kokku on 52,5 miljonit eurot. Need meetmed on efektiivsemad, sest me suuname nad sektoritesse, kellele seda kõige rohkem vaja on. Praegu on kõige suuremad probleemid seakasvatajatel ja piimandussektoril. Maaeluminister on öelnud, et üleminekutoetuste maksmine oleks järjest ebaefektiivsem, sest riikliku üleminekutoetuse toetusõiguse aluseks on ajalised tootmisreferentsid, mis ei iseloomusta tegelikult praegust tootmisvajadust. See on maaeluministri nägemus.

Nii et te näete, kuidas valitsus kõnealusel juhul eelarve kaudu panustab maksumaksja raha probleemsetesse sektoritesse. Te alustasite oma küsimust sellega, et põllumajanduses on raske olukord, ja ma olen teiega nõus. On tõesti raske olukord. Sellepärast ongi vaja suunata järgmisel aastal sinna 4,6 miljonit lisaks ja nüüd, mõni tund tagasi tehtud 2016. aasta eelarve muudatustega suunatakse veel kolm miljonit. Nõus, probleem on.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Martin Repinski, palun!

19:10 Martin Repinski

Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Täis tõde on see, et Lätis makstakse maaülikooli värske uuringu järgi ühe looma kohta toetust umbes kaks korda rohkem kui Eestis. See on ka täis tõde. Kas ma sain õigesti aru, et järgmisel aastal ei ole teie plaani järgi võimalik Eestis põllumeestele *top-up*'i maksta? Kui see nii on, siis on mul küsimus, miks te ei suhtle peaministriga ega räägi sellest talle, kuna tema ütles täna infotunnis, et järgmisel aastal makstakse põllumeestele *top-up*'i.

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma olen täna mitu korda öelnud ja olen valmis veel kordama, et me maksame erakorralist toetust nendele sektoritele, kus see vajalik on. Ma olen seda mitu korda öelnud ja toonud välja rahasummad, mis on sellesse sektorisse minemas.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

19:10 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud rahandusminister! Riigieelarve seaduse seletuskirja leheküljelt 213 võib lugeda, et Siseministeeriumi haldusalas vähenevad Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskulud 2017. aastal järgmiste summade võrra: riigikaitse arengukava ühekordne finantseerimine 623 000 eurot, piiriehitusega seotud kulud 270 000 eurot ja e-residentide üheaastane rahastamine summas 173 000 eurot. Sellele järgneb, et Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskuludes suureneb 2017. aastal riigikaitse arengukava pikaajaline finantseerimine 2 miljoni 64 000 võrra. Kas tegemist on kahe riigikaitse arengukavaga? Minu teada on ka Kaitseministeeriumis väljatöötamisel riigikaitse arengukava?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ei ole tegemist kahe riigikaitse arengukavaga, tegemist on ühe arengukavaga.

19:10 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

19:10 Siret Kotka

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Endiselt küsimus põllumajanduse kohta: miks te ikkagi nimetate üleminekutoetust ebaefektiivseks? Põllumeeste keskliit on teinud oma arvutused ja öelnud, et see raha läheks kogu sektorisse, et 80% üleminekutoetusest läheks piimandussektorile ja 20% läheks siis veise- või muude loomade kasvatusse. Niisiis on see ikkagi väga efektiivne toetus. Miks Eesti riik nüüd juba neljandat aastat ei näe võimalust toetada oma põllumehi maksimaalselt, nii nagu seda teevad naaberriigid? Miks me ei näe järgmise aasta riigieelarves üleminekutoetusena 20 miljonit või 19,9 miljonit, kui täpsem olla?

19:10 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Siin on kaks asja, mida ma tahaksin ära öiendada. Esiteks, ma tsiteerisin seda, mida maaeluminister on välja öelnud. Ma usaldan kindlasti maaeluministrit, kes on järjekordselt üks hea minister selles valitsuses ja ajab õiget asja. Mul ei ole mingit alust kahelda selles, et oma tahtes Eesti põllumehi aidata on ta teinud head tööd. Ja ma arvan, et parim näide sellest ongi needsamad toetused, mis on nii 2017. kui ka 2016. aasta muudatuste näol maksumaksja raha paigutamisel n-ö lauale toodud. Kui maaeluminister ei oleks neid lauale toonud, siis ei oleks neid teemasid nii aktiivselt arutatud. Aga ta tõi nad lauale ja on ka nentinud, et praegused toetused, mis lähevad konkreetsetesse sektoritesse, on hästi sihitatud. Need lähevad just sinna, kus king kõige rohkem pigistab. See on analoogne olukord, et kui sa elad piiratud ressursi tingimustes, kui su raha on loetud, sul ei ole kogu aeg maa seest naftat tulemas, siis sa pead suunama raha täpselt sinna, kus seda kõige rohkem vaja on. Nii nagu on ka madalapalgaliste maksutagastusega, mis on samamoodi sihitatud täpselt kindlasse sektorisse.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

19:11 Kalle Palling

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Kõigepealt soovin kiita selle eelarve ja selle koostamise protsessi eest! Juba kevadel oli ju sisuliselt teada, kuhu me sügiseks selle eelarvega välja jõuame. Ilmselt on ka sul tihti olnud suur väljakutse see, kuidas rahastada kuluootusi ja samal ajal tegelda tuludega. Üks väga hea ja tulevikus väga potentsiaalikas tuluprojekt Eesti riigi jaoks on e-residentsus. Teatavasti jätab iga e-residendi asutatud ettevõtte juba praegu Eesti majandusse keskmiselt 250 eurot kuus. Kui arvestada, et

umbes 1000 ettevõtte kohta on see peaaegu 10 miljonit, siis kas me äkki ei peaks investeerima rohkem raha e-residentsuse programmi promomisse, laiale maailmale tutvustamisse, eriti praegu, kus Euroopas on käimas huvitavad protsessid?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Ma arvan, et peame kindlasti panema oma energiat sellesse, et e-residentsuse idee ja meie kunagisest pilootprogrammist edasi arendatud tegevus jõuaks parima eesmärgini. Kui vaadata, siis e-residentide registreerimise prognoosid on nüüdseks kõvasti ületatud. Me n-ö *update*'ime või seame oma uued prognoosid tunduvalt kõrgemale. Üks viimane näide on see, et just mõni päev tagasi allkirjastasin määruse, mis annab e-residentidele võimaluse avada oma pangakontosid n-ö distantsilt. Kindlasti on see järgmine samm, et e-residente oleks rohkem. See laieneb loomulikult ka Eesti residentidele, aga kui Eesti residendil on veel võimalik tulla pank, siis e-residentidel on kindlasti palju mugavam avada pangakontosid distantsilt ja tulevikus ka videosilla kaudu.

Ma olen teiega täiesti nõus, et Eesti peaks ära kasutama nii oma seadusandliku potentsiaali kui ka innovaatilisuse ja teadmised IT-valdkonnas. Ma usun, et kõik see koos – IT, seadusandlik pool, innovaatilisus, tahe arendada Eesti ettevõtlust – võib anda meile tulevikus hea tulemuse. Mina toetan seda kahe käega, et sinna energiat panna.

Seoses parlamendiliikme Siret Kotka küsimusega tuli mul veel üks asi meelde. Siret Kotka küsis nimelt, miks me ei võiks anda raha n-ö üleminekutoetustena. Ma tahan siin veel ühe asja ära öelda. Kui me annaksime toetust n-ö vanade toetusõiguste alusel, siis nagu ma varem ütlesin, ei iseloomusta see praegust toetusvajadust. Üks asi on see prioriteetsus, kuhu me tahame selle raha suunata, aga need kunagised jagamismehhanismid on nüüdseks ka juba aegunud. Kui me jagaks seda raha praegu vanade referentside alusel, siis läheks 20% neile, kellel pole näiteks ühtegi lehma. See näitabki, et me peame kindlasti üle vaatama kogu paketi.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Martin Repinski, palun!

19:11 Martin Repinski

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Sellest on tegelikult väga kahju, et mul on võimalik esitada ainult kaks küsimust. Eriti kahju on seetõttu, et te oskate küsimustele vastates nii hästi küsimustele mitte vastata. Tegelikult ma tahan küsida, miks te ei analüüsi seda, kui palju väljamakstud *top-up* tooks näiteks maksudena kohe või lähiaastatel riigieelarvesse tagasi. Valitsus käsitleb väga tihti Euroopa Liidu toetusi annetuseks põllumajandusele, kuid põllumehed teenivad selle kaudu ju raha riigieelarve jaoks. Ja siis, kui on kriisiaeg, nii nagu praegu selgelt on, võiks riik ka natuke panustada, seda enam, et see raha tuleb kindlasti riigile tagasi ja tuleb tagasi kordades rohkem, kui *top-up*'i kaudu põllumeestele makstakse.

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Te alustasite hinnangutega ja kindlasti on teil õigus oma hinnangutele. Neid ei saa ma ümber lükata, sest teie õigus on hinnata nii küsimusi kui ka vastuseid selliselt, nagu te soovite. Ma olen püüdnud anda edasi oma parimat teadmist, ja kui see teid ei rahulda, siis ma püüan edaspidi teha tunduvalt lühemalt. Mis puudutab teie küsimuse sisu, siis ma ei ole teiega nõus. Ma ei ole nõus sellega, kui te küsite, miks riik ei panusta konkreetse probleemi puhul sektorisse. Ma olen siin mitu korda enne öelnud, et te ei tohi vaadata raha, mis tuleb sektorisse erineval moel. Kokku võttes te peaksite vaatama tervikpilti, kui palju tuleb sektorisse raha mingi perioodi jooksul. Ja siis te näete, et aastail 2014–2020 on tulemas 226 miljonit rohkem. See on fakt. Me ei saa fakte ja hinnanguid omavahel segamini ajada. See on fakt, et varasemaga võrreldes tuleb rohkem raha. Teine fakt on see, et lisaks suunatakse Eesti maksumaksja raha täiendavalt just sinna, kus king kõige rohkem pigistab. Maksumaksja raha on see, mida me sinna täiendavalt suuname – 4,6 miljonit järgmisel aastal ja 3 miljonit tõesti juba selle aasta lõpus.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

19:11 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma täpsustan oma küsimust. Mida tähendab riigikaitse arengukava ühekordne finantseerimine 623 000 euroga? Ja mida tähendab järgmise aasta eelarves riigikaitse arengukava pikaajaline finantseerimine 2 064 000 euroga, arvestades seda, et Kaitseministeeriumi haldusalas on jõutud riigikaitse arengukava väljatöötamisega suhteliselt lõppfaasi?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma ei tahaks rääkida väga spetsiifiliselt, mida valdkonnaminister ühe või teise finantsvahendiga konkreetsetelt soovib teha ja mida see vahend oma olemuses tähendab. Ma ei taha anda teile selliseid vastuseid. Ma püüan tõesti enamikust numbritest kõike teada, aga nagu te aru saate, kui minna väga spetsiifiliseks ja väga konkreetseks, siis on valdkonnaminister kindlasti palju pädevam vastama. Ma annan ise teile ka pärast kirjaliku vastuse, mida see konkreetne number arengukavas tähendab. Igaks juhuks ma ei hakka praegu ülispetsiifiliseks minema. Aga ma luban teile, et vastuse te saate.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

19:11 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Ma tulen ikka tagasi nende üleminekutoetuste juurde. Just viimases lauses te ütlesite, et valdkonnaminister on kompetentsem. Aga valdkonnaministeerium ehk Maaeluministeerium tegi riigieelarvesse ettepaneku maksta põllumeestele üleminekutoetust. Maaelukomisjoni esimehe tellitud ja äsja ilmunud uurimus näitab, et just üleminekutoetus on üks nendest toetustest, mille tõttu Eesti põllumehed on jäänud Läti, Leedu ja Poolaga võrreldes kehvematesse konkurentsitingimustesse. Kuidas te siis selle üleminekutoetuse tagasi lükkasite ja miks te ei kuulanud valdkonnaministrit?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile, hea Artur Talvik! Tore on teid näha. Ma olen sellest varem rääkinud, aga kordan siis üle, et piiratud ressursi tingimustes peame kõik – mitte ainult valitsus, vaid ka parlament – eelarvevahendeid suunama võimalikult täpselt sihitatuna. Mida ma selle all silmas pean, on see, nagu ma juba varem ühele küsijale vastuseks ütlesin, et nende riiklike üleminekutoetuste aluseks on ajaloolised tootmisreferentsid, mis ei iseloomusta praegust toetusvajadust. Me peame maksumaksja raha suunamisel mõtlema, kuhu seda tegelikult vaja on. Ma tõin enne näite, ja see tõesti on nii, et toetusi saaksid sel juhul ka need, kellel ühtegi lehma ei ole, aga ajalooline tootmisreferents nõuaks seda. Järelikult me peame suunama raha, maksumaksja raha – komisjoni esimees, ka teie peate jälgima, et maksumaksja raha oleks õigesti suunatud – sinna, kus king tegelikult pigistab. Ja seda maaeluminister praegu teebki. Maaeluminister on võidelnud valitsuses selle eest, et sektorisse raha tuleks – sinna, kus seda on vaja. Nagu ma enne ühele küsimusele vastates nentisin, järgmisel aastal me näeme, et lisaks eurotoetustele või struktuurifondi vahenditele antakse täiendavalt veel 4,6 miljonit. Ja nüüd, just kaks tundi tagasi te võtsite vastu 2016. aasta eelarve muudatused, millega me suuname põllumajandusse veel 3 miljonit, just selleks, et leevendada neid probleeme, mis selles sektoris selgelt on.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

19:11 Artur Talvik

See on tore, et te nende numbritega uhkustate. Aga kui te veel kord vaataksite seda uurimust, siis te näeksite, mida teevad lätlased ja leedulased. Nad kaitsevad oma põllumehi, nad võitlevad oma põllumeeste eest, et neil oleksid paremad konkurentsitingimused. Ka meie maaeluminister üritas selle eest võidelda, aga teie olite vastu. Kas te ei võiks omade kaitsmiseks välja mõelda mingit nippi, kuidas sellest 20% loobuda? Ja kuna mul on veel 30 sekundit aega, siis ma tahan teile öelda, et 3,3%-ne palgatõus päästjatele tähendab, et nad ei püüa sellega kinni isegi keskmise palga tõusu, mis on 4–5%. Kas te arvate, et see 3,3%-ne tõus on asi, millega uhkustada?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma ei uhkusta siin millegagi. Ma püüan anda teile edasi, millised on need prioriteedid, mis koalitsioon on valitsuse kaudu fokuseerituna riigieelarves esile tõstnud. Ja ma arvan, et meetmed, mida me riigieelarves näeme, on suures pildis head meetmed. Ühe või teise meetme puhul võivad olla erinevad poliitilised prioriteedid ja erinevad nägemused, aga ma arvan, et tegevus, mis on suunatud sellele, et lõppkokkuvõttes vähendada nii tööandjate kui ka töövõtjate maksukoormust, otseseid makse, on mõistlik. Ma arvan, et tegevused, mis ka palkade puhul on suunatud prioriteetsetele valdkondadele, on head, arvestades jällegi ressursside piiratust. Me oleme väga selgelt suunanud oma tähelepanu just sisejulgeolekule, samuti haridus- ja sotsiaaltöötajatele ning kõrgharidusega kultuuritöötajatele. Kui me ei oleks seda teinud, oleks tase olnud sama ressursi tingimustes madalam. Nii et me oleme selgelt fokuseerinud ja prioriseerinud. Ma arvan, et me ei peaks seda häbenema, hea parlamendiliige.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

19:11 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea rahandusminister! Ma puudutan seda temaatikat, et järgmise aasta eelarve kohaselt langeb sotsiaalmaks 0,5% ja eelarvesse läheb 41,5 miljonit eurot. Üleeile, esmaspäeval ühele arupärimisele vastates te rõhutasite korduvalt, et meie sotsiaalsüsteem ei kaota seda 41,5 miljonit eurot, vaid see kulu kaetakse muudest eelarve tuludest. Te ei täpsustanud, millised need muud riigieelarve tulud on. Kas te saaksite nüüd konkreetsemalt välja tuua, mis on need muud tuluallikad, kust kaetakse see puuduolev 41,5 miljonit eurot?

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Tulud ei ole indekseeritud kuludega. Selles mõttes ei ole sellist olukorda, kus me võiksime öelda, et õpetajate palk tuleb alkoholiaktsiisist või haigekassa kompensatsioon tuleb mingit muud liiki maksust. Need ei ole omavahel indekseeritud. Tegemist on üldtuludega, mis riigile laekuvad. Meil on isegi väga palju indekseerimist, meie riigieelarve on väga kinni, hästi palju on ära indekseeritud. Pigem tuleks riigieelarve teha paindlikumaks ja selle nimel teevad kõik maailmas tööd. Nii et õpetajate palgatõusu puhul ei saa öelda, et see tuli nüüd alkoholiaktsiisist – ei tulnud. Samamoodi on selle näite puhul tähtis, kas kompensatsioonimehhanism toimib ja kas riigieelarves on ette nähtud raha, et kompenseerida 41 miljonit eurot. See on tähtis.

19:11 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, rahandusminister Sven Sester! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Rahanduskomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Remo Holsmer. Palun!

19:11 Rahandusminister Sven Sester

Pagulastest ei rääkinudki täna.

19:11 Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head saalis viibijad! Rahandusminister rääkis saali tühjaks ja meid on siin järel kümmekond. Teie ees on järgmise aasta riigieelarve eelnõu. Mina alustan oma ettekannet ka kiitusega. Ma usun, et see praktika, mida valitsus sel aastal esimest korda viljeles – sisuliselt juba kevadel oli nii järgmise aasta eelarve kui ka järgmise nelja aasta riigi eelarvestrateegia raamistik koos –, on kindlasti õige ja võiks ka järgmistel aastatel jätkuda. Protsessi mõttes jäi ministritel sügisel eelarvearuteludel hulk tunde kulutamata.

Mis puutub menetlusse Riigikogu rahanduskomisjonis, siis 2017. aasta riigieelarvet tutvustas rahandusminister komisjonis 29. septembril. 19. septembril andis ministeerium ülevaate ka majanduse olukorrast ja suvisest majandusproгноosist.

Kui sisu juurde minna, siis eelnõu kohaselt on järgmise aasta riigieelarve tulude ja kulude eeldatav maht ca 9,5 miljardit eurot, eelarve on struktuurses ülejäägis, mis moodustab 0,2% SKT-st. Eelarve põhilised eesmärgid on Eesti julgeoleku tugevdamine ja majanduskasvu edendamine, tööjõumaksude vähendamine, väiksema sissetulekuga inimeste toetamine, lastega perede täiendav abistamine, riigi- ja

kohaliku halduse reform ning Euroopa Liidu eesistumise edukas läbiviimine. Olgu need veel kord üle öeldud kõigile Riigikogu liikmetele, kes on siin saalis juba tunde eelarvedebatti pidanud. Ma toon veel kord esile eelarve prioriteetidid: mida eelarve arvestab, millised kulud on kaetud ja seega ette nähtud. Kõigepealt kaitsekuludest. Kokku moodustavad järgmisel aastal kaitsekulud 2,19% SKT-st, see on läbi aegade kõige kõrgem tase. Jätkub idapiiri väljaehitamine, milleks on ette nähtud 20 miljonit eurot. Maksumuudatustest tooksin välja selle, et maksuvaba tulu tõuseb 180 euronit kuus ja sotsiaalmaks langeb 2018. aasta alguseks kokku 1% võrra ehk 32%-ni. Olgu veel kord kõigile rahvasaadikutele üle öeldud, et sotsiaalmaksu langetamine ei mõjuta haigekassa eelarvet. Järgmisel aastal vähem laekuv summa kaetakse muude eelarveliste tulude arvel. Kolleeg Madison just enne küsis selle kohta rahandusministrilt. Ja veel, et konteksti luua: haigekassa eelarve kasvab järgmisel aastal veidi üle 60 miljoni euro võrra.

Toetuste ja pensionide koha pealt tooksin esile kolme lapsega pere toetuse tõusu järgmise aasta keskelt 400 euronit. Üksi elav pensionär – sellesisuline eelnõu on praegu Riigikogu menetluses – hakkab saama ühekordset toetust 115 eurot. Luuakse elatisabifond. Keskmine vanaduspension tõuseb 5% võrra, 416 euronit, ja see jääb maksuvabaks ka tulevikus. Välistoetusi, mis on oluline komponent avaliku sektori investeeringutes, on järgmisel aastal 961 miljonit eurot. Lisaks sellele eraldab riik omapoolseks kaasfinantseerimiseks 81 miljonit eurot. Avaliku sektori palgad on alati olnud oluline teema ja ka viimased küsimused puudutasid seda. Sotsiaalhoolekande töötajate, kõrgharidusega kultuuritöötajate ja siseturvalisuse valdkonna töötajate – pange tähele, härra Talvik! – palk järgmisel aastal tõuseb. Ma veel kord kinnitan, et need on prioriteetsed valdkonnad, kus üldine palgafondi kasv on 3,3%, aga sisemisi reforme korraldades ja sisemisi ressursse kasutades saab palku loodetavasti veel rohkem tõsta. Järgmise aasta eelarve arvestab ka riigi- ja haldusreformi elluviimist ja selleks on eelarves ette nähtud liitumistoetustega seotud kulutused. See on sisuline reform, mis saab ka eelarvest täiendavalt toetatud.

Kokku võttes: eelarve on majanduskasvu toetav, tulevikku vaatav ja struktuurseid pikaajaliste mõjudega reforme arvestav – ma pean eeskätt silmas töövõimereformi ja haldusreformi. Kõigist neist asjadest on valdkonnaministrid oktoobrikuu jooksul ka rahanduskomisjoni liikmetele peale eelarve üleandmist ülevaateid andnud. Rahanduskomisjonil on veel kohtumata kultuuriministri, haridus- ja teadusministri, keskkonnaministri, maaeluministri ning siseministriga, aga need kohtumised on meil lähinädalatel ees. Juba homme kohtume haridus- ja teadusministri ning kultuuriministriga, kes oma eelarvet rahanduskomisjonile tutvustavad. See on igati loogiline protsess. Ma loodan, et ministrite haldusalade eelarvete ülevaated on jõudnud ka kõikidesse fraktsioonidesse, nii et iga rahvasaadik on teadlik teda huvitava valdkonna järgmise aasta prioriteetidest.

Lõpetuseks kinnitan, et komisjoni töö eelnõu arutelul oli harmooniline, nagu üldjuhul ikka. Meil väga palju lahkavamus komisjonis ei ole. Otsus oli selline: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda tänaseks, 26. oktoobriks ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada.

Muudatusettepanekute tähtajaks teeme ettepaneku määrata kümme tööpäeva, seega võiks tähtaeg olla 9. november kell 17.15. Täna tähelepanu eest!

19:11 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi komisjonipoolsele ettekandjale Riigikogu liikmetel ei ole. Aitäh, Remo Holsmer! Avan läbirääkimised. Keskerakonna fraktsiooni nimel Kadri Simson, palun! Lisaaeg kolm minutit.

19:11 Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mulle tundub, et kohane on riigieelarve esimest lugemist alustada nendinguga, et kui rahandusminister riigieelarvega Riigikokku jõudis, olid suuremad maksutõusud juba mõni aeg tagasi kobareelnõuga läbi surutud. Nii saigi rahandusminister tuua meile ainult oma positiivse programmi. Kuid summa ei sõltu liidetavate järjekorrast. Valitsus räägib sotsiaalmaksu vähendamisest, kuid unustab rõõmsasti mainida, et järgmine aasta toob kaasa ka ridamisi maksutõuse: veel ühe korra kütuseaktsiisi 10%-se tõusu, aga ka majutusasutuste käibemaksu tõusu ning muud aktsiisitõusud.

Esmaspäeva õhtul oli meil siin arupärimistele vastamise raames rahandusministriga intellektuaalselt huvitav vestlus Eesti aktsiisipoliitika võrreldes naaberriikidega. Kuna sellest vestlusest jäid paljud hilise õhtutunni tõttu ilma, siis ma tulen selle juurde tagasi. Arupärimise neljas küsimus puudutas transpordiettevõtete veokite tankimist Lätis ja Leedus ning konkreetne küsimus oli, kui palju plaanib

Läti tõsta kütuseaktsiisi määrasid järgmisel aastal. Nagu rahandusminister eelnevalt oma sõnavõttus tunnistas, presenteeris ta meile esmaspäeva õhtul järgmise aasta Läti kütuseaktsiisi tõusu pähe juba tänavu toimunud tõusu. Stenogrammi huvides kordan üle, et Lätil ei ole plaanis kütuseaktsiisi tõsta ning peale järgmise aasta 1. jaanuari on Eestis bensiiniaktsiis 512 eurot, Lätis 436 eurot 1000 liitri kohta. Seega bensiini puhul on erinevus 17%. Diislikütuse aktsiisimäära puhul on vahe lausa 44%: vastavalt Eestis 493 eurot ja Lätis 341 eurot 1000 liitri kohta.

Samuti oli rahandusminister sunnitud tunnistama, et Eesti alkoholiaktsiisi määrad on olnud pikka aega kõrgemad kui Läti määrad. 2016. aastal oleme jõudnud olukorda, kus õlleaktsiis on meil 98% ja kange alkoholi aktsiis Läti omast 55% kõrgem. Selle taustal räägib peaminister, et meie aktsiisipoliitikaga on kõik korras. Ometigi peame lugema uudiseid sellest, kuidas Maksu- ja Tolliamet tahab paigaldada kümnekonnale seni veel katmata piiriületuskohale numbrituvastuskaamerad ning taotleb seadusmuudatust, mis lubaks Lätist toodud alkoholi ebaseaduslike edasimüüjate paljastamiseks pimeoste. Ja seda kõike selle jaoks, et hankida riigieelarve tulude lahtrisse vajalikke puudu olevaid eurosid. Emor on rehkendanud, et kui alkoholi hinna vahe veel suuremaks käriseb, võib tulevikus 26% kogu Lõuna-Eesti elanike ostetavast alkoholist tulla Lätist. Oleme ka Tallinna Sadamas aastaid alkoholiturismi näinud, aga paistab, et me pole sellest suurt midagi õppinud ja suuname samasugused vood oma lõunanaabrite juurde.

Seejuures ei saa alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisist n-ö ühes pajas rääkida. Kui tubaka ja alkoholi puhul võib tõesti öelda, et me piirame kahjulikku tarbimist, siis kütuse puhul on vähemalt maapiirkondades tegemist hädavajaliku tarbega, et jõuda tööle või poodi. Aga iga kord, kui opositsioon tõstatab kütuseaktsiisi probleemi, hakkab valitsus rääkima alkoholist ja tubakast. See on lihtsalt demagoogia ja näitab, et mõnede valitsusliikmete jaoks lõpeb Eesti Tallinna piiril.

Teine oluline teema tuleva aasta eelarvega seoses on palgatõusud. Me oleme näinud, kuidas seda teemat on viimaste kuude jooksul ilustatud. Valitsus räägib haridus- ja siseturvalisuse valdkonna inimeste väärtustamisest, kuid paraku on see nii vaid retoorikas. Esmaspäeval tunnistas siseminister Hanno Pevkur, et päästjate palk ei saa tulevikus kasvada isegi mitte samas tempos Eesti keskmise palga kasvuga, sest palgaraha antakse järgmiseks aastaks juurde 3%, aga makromajandusproгноos näitab keskmise palga kasvu 4–5%. Tsiteerides siseministrit: kui me tahaksime päästjate palka kasvatada keskmise tempoga võrdselt, siis küündiks puudujääk miljonite eurodeni aastas.

Olukord pole sugugi parem ka õpetajate palgade tõstmisel. Kiiduväärt eesmärki tõsta õpetajate keskmine palk 120%-ni üldisest keskmisest palgast on keeruline täita, kui otsitakse pidevalt vabandusi, miks seda teha ei saa, mis on takistavad põhjused. Lausa absurdne oli haridus- ja teadusministri vabandus, et õpetajate keskmise palga kaugenemises üldisest keskmisest on süüdi liiga kiire keskmise palga tõus Eestis üldiselt. Eesti Haridustöötajate Liidu arvutused näitavad, et õpetajate töötasu tõstmiseks 120%-ni riigi keskmisest töötasust on vaja tõsta õpetajate töötasu järgmisel aastal 11–12%. Järgmise aasta riigieelarves kajastuv 4,6% mõjub selles teadmises selgelt pooliku rehkendusena.

Kolmas oluline teema on ettevõtlus, meie ettevõtjate konkurentsivõime ja sh ka meie põllumeeste konkurentsivõime. Viimase osas kuulsime täna infotunnis taas osavat hämamist peaministri suust. Peaminister rääkis vaheldumisi kriisiabist põllumeestele nii *top-up*'i kui ka riigi üleminekutoetuse nime all. Paraku ei kahekordista see toetussummat, kui rääkida ühest numbrist kahe eri nime all. Fakt jääb faktiks: Eesti riik maksab järgmisel aastal kriisiabi 7,6 miljonit eurot ning üleminekutoetuse real on juba neljandat aastat järjest ümmargune null. Üleminekutoetus on aga see toetus, mida meie lõunanaabrid oma põllumeestele maksavad. See paneb meie põllumajandustootjad ilmselgelt halvemasse konkurentsiolukorda.

Erinevalt valitsusest ei saa opositsioon oma muudatusettepanekuid eelarve kohta esitada nii, et riigieelarves tekiks miinus. Valitsus tõi meile eelarve, kus kulusid on rohkem kui tulused, aga igal opositsiooni ettepanekul peab olema konkreetne katteallikas ning sellest me ka lähtume. Samas süvendab negatiivne eelarve ja haigekassa raske olukord arvamust, et Eesti vajab kapitaalsemat remonti, mitte peenhäälestust. Kui ka valitsus soovib praegust paigalseisu murda, siis tulge meie ettepanekutega kaasa! Üheskoos saame riigieelarve paremaks muuta. Täna tähelepanu eest!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

20:14 Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud rahvaesindajad! Austatud minister! Kui me eelmise aasta riigieelarvet nimetasime tiksumise eelarveks ja küsime nüüd, mis tänavu muutunud on, siis ega väga palju ei ole. Aga ma mõtlen, et 2017. aasta eelarvet on paslik nimetada loksumise eelarveks. Mille peal ta loksub? Eks ta loksub teadmise peal, et palgaralli ja sisetarbimine veel püsib, aga üldse ei paista, et majandus kasvaks hooga, nagu me tahaksime. Sisuliselt on kasv ju lakanud. Valitsus püüab, jah, teha väikesi kumardusi igale poole, saavutada mingisuguseid väikesi muudatusi, väikesi hüvesid. Aga üldiselt on see eelarve võib-olla rohkem tublide ametnike nägu, mitte poliitikute nägu, sellepärast et visiooni siin ei ole.

Jah, see loksumine ei ole veel see allakäigu haisev lokse, millest kunagi kirjutas poeet Henrik Visnapuu. Ta loksub praegu veel turvaliselt. Aga Andres Ammas küsis siin rahandusministri käest, kas ta tahaks minister olla ka näiteks kümne aasta pärast. Ma ei kadestaks teda, sest suured küsimused on selles eelarves vastuseta. Ja sammud, mida astutakse, on tõesti sammud, mis on kas liiga väikesed või liiga keerulised.

Te räägite sotsiaalmaksu 0,5% võrra vähenemisest. Aga ettevõtjad ja nende organisatsioonid ütlevad, et see on nii väike muudatus, et seda ei ole õieti tunda ja parem teeks midagi muud, kas või kehtestaks sotsiaalmaksu lae, mis võimaldaks luua enam kõrgepalgalisi töökohti. See ergutaks. Või siis otsiks meetmeid paindlikumate töösuhete loomiseks, nagu Vabaerakond ka pakkunud on.

Te räägite madalapalgalistele inimestele tulumaksu tagasimaksimisest. Püüdlikult ja pikalt olete sellest rääkinud, aga meie hinnangul on selle administreerimine liiga keeruline. Tulumaksuvaba miinimumi hoopis jõulisem tõstmine oleks meede, mis mõjuks selgemini ja paremini. Kümme eurot aasta peale on väike võit. Samas ei räägi te eriti hea meelega küsimustest, mis seisavad meie tervishoiu- ja pensionisüsteemi ees pikemas vaates. Te möönate nende probleemide olemasolu, aga ei ole pakkunud lahendusi. Et praegusel ministril oleks ka kümne aasta pärast võimalik olla Eesti rahandusminister ja toimuva eest vastutada, on juba nüüd vaja midagi ette võtta.

Te ei räägi olulistest maksumuudatustest. Sotsiaalmaksu ja tööjõumakse üldse ei ole vaja vähendada mitte ainult 0,5% võrra, vaid võib-olla kümmekonna protsendi võrra. Aga kuidas seda teha? See eeldab juba märksa suuremaid struktuurseid reforme. Eesti maksusüsteem on ilmselt tööjõumaksude ja eriti sotsiaalmaksu all küürus. Kuid mida siis teha?

Vara on meil sisuliselt maksustamata. Väide, millega kõik nõustuvad ja mida on kaua korratud, et kui juba maksustada, siis mitte rikkaks saamist, vaid rikas olemist, ei peegeldu poliitikas. Me ikka maksustame pigem rikkaks saamist, mitte passiivsena seisvat vara.

Meil on võimalikud maksumuudatused eelarvest lahti seotud ja see paneb piirid ka opositsiooni võimalustele oma muudatusettepanekuid teha. Ja ma kinnitan, et see maksustruktuur, mis on selle eelarve aluseks, ei ole teps mitte see, mis Vabaerakonnale sobib. Eriti ei ole seda see, mis toimub aktsiisidega, eriti kütuseaktsiisiga. See kobarseadusega omal ajal vastu võetud muudatuste pakett on kõike muud kui majanduse kasvu eelarve alus, millest siin nii palju räägitakse.

Ma palun lisaaega!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaaega!

20:14 Andres Herkel

Seda kolme minutit tahan kasutada selleks, et teha mõned märkused eelarve menetlemise kohta. Ma kardan, et enamik siin saalis olijaid on peaaegu unustanud, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses on paragrahvil 105 lõige 2, mis kõneleb sellest, et eelnõu algataja esindaja, kui ta seda soovib või kui nii otsustab juhtivkomisjon, saab tulla Riigikogu ette ka eelnõu teisel lugemisel. Ma väga palun Sven Sesterit, et ta seda teeks. See tõstab meie eelarve menetlemise kvaliteeti ja see annab võimaluse saada vastused ka nendele küsimustele, mis olid väga spetsiifilised ja millele me vastust ei saanud. Jah, mõnele sellisele küsimusele lubas härra minister saata kirjaliku vastuse, kuid mitte kõigile.

Tuletan ka meelde, et tänavu juunis esitas kolleeg Kristjan Kõljalg siin riigieelarve kontrolli erikomisjoni nimel väga olulise raporti fiskaalpoliitika võimalikest muutustest Eesti parlamentaarses süsteemis. Ta möönis, et enamik intervjuueeritud Riigikogu liikmeid ei ole rahul Riigikogu rolliga eelarve menetlemisel, ja seda sõltumata sellest, kas nad on koalitsioonis või opositsioonis. Toogem siis vähemalt riigi eelarvestrateegia kinnitamine Riigikogu ette! Määrab see ju tulevikusuundi rohkemgi kui ühe jooksva aasta eelarve. Vähemalt seda on võimalik teha ja selle ettepaneku Vabaerakond on ka esitanud.

Eelarve seletuskiri on mõneti krooniline probleem. Mõned asjad on tõesti paremaks läinud. Selle paremaks minemisega aga on kummati nii, et võrdlemine eelmiste aastate eelarvetega on tihtilugu jällegi raskemaks läinud. Tekkepõhisusele üleminek on kindlasti õige samm, aga eelarve lugemist see ei hõlbusta.

Nüüd veidi ka katuserahast. Me jõuame selleni, ehkki esimesel lugemisel sellest ei ole räägitud. Kaks väga lihtsat ettepanekut. See on hall ala, mis on reguleerimata. Aga tehkem nii, et kui seda juba tehakse, siis ei tehta seda kolmandal lugemisel komisjoni sekretariaadi laua alt, vaid need selged ettepanekud tuuakse teisele lugemisele. Ning kõik rahvasaadikud, ka opositsiooni esindajad peaksid selles osas võrdsed olema.

Lõpetuseks tahan tänada ministeeriume nende vastuste eest, mis nad andsid Andres Ammase kirjalikele küsimustele 2016. aasta kulutuste ja eelarve struktuuri kohta. Ma ei varjagi siinkohal seda, et me otsime nendest vastustest võimalusi leida katteallikaid. Meie arvates on perifeerias rahast puudu, aga keskvalitsuse tasandil on kindlasti otsi, kust annab raha pigistada. Aitäh!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

20:14 Martin Helme

Lugupeetud härra spiiker! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Seda eelarvet siin nimetas minister kasvueelarveks. Tuleb nõus olla. Eelarve maht kasvab. Kasvab loomulikult selle tõttu, et Eestis kasvavad järgmisel aastal maksud. Väga-väga sujuvalt libisetakse üle sellest, et maksutõusud fikseeriti meil juba eelmisel aastal, aga käima lähevad need järgmisel aastal.

Nagu ma olen ka varem öelnud, seoses maksutõusudega ja laekumiste suurenemisega meil riik kogu aeg kasvab ja ka eelarve kogu aeg kasvab. Tulemus on see, et Eestis on hea olla kõigil, kes on seotud riigiga – nii avalikul sektoril kui ka kõikidel nendel kolmanda sektori asutustel, kes riigilt ehk avaliku sektori eelarve kaudu raha saavad, aga loomulikult ka nendel eraettevõtetel, kes sisuliselt elavad ainult tänu riigi tellimustele. Kellel ei ole Eestis hea olla, on need inimesed, kes toodavad seda rikkust, mida laiali jagatakse.

Käesoleva aasta eelarve on jõuluvana eelarve. Me elame suhteliselt heal ajal, kus maksulaekumised on isegi suuremad, kui on planeeritud. Kõigile saab midagi lubada, kõigile saab natuke heameelt pudistada. Kõigile, aga loomulikult välja arvatud põllumeestele. Ma juhtisin enne ka oma küsimusega tähelepanu sellele, et just nimelt IRL, aga ka teised koalitsioonierakonnad on aastaid kritiseerinud Tallinna linna selle eest, et pealinna pensionäridele makstakse aastas ühekordset toetust, samas nad on uhked samasuguse toetuse üle, kui seda makstakse kogu riigis. Huvitav-huvitav: kui valitsus teeb, on hea, kui omavalitsus teeb, on halb. See on kergelt kahepalgeline. Ma ei vaidle vastu sellele, et tuleb leida kõikvõimalikke viise, kuidas pensionäride sissetulekut suurendada, ma viitan lihtsalt kahepalgelisusele. Muidugi on eelarve mahu kasvu taga riigi tekitatud põhjused. Meil on tõstetud miinimumpalka ja selle võrra kasvavad kohe loomulikult maksulaekumised. Meil on palgaralli, mida veab avalik sektor. On ju räägitud, kuidas palgafond ainult prioriteetsetes valdkondades kasvab. Tegelikult kasvab reaalne tunnipalk avalikus sektoris ka nendes valdkondades, kus ei ole palgafondi suurendatud, see on toimunud eelkõige koondamiste või, ütleme, inimeste arvu vähendamise hinnaga, pluss loomulikult toetused. Riik võtab ühest taskust kulbiga – pean silmas aktsiisitõuse – ja siis annab teatud inimestele lusikaga välja. See kõik loomulikult suurendab Eestis riigieelarve laekumisi.

Eraldi käsitlust vajab minu meelest see, et me oleme statistiliselt investeringute poolest Euroopas justkui ühed kõige eeskujulikumad. Hariduse valdkonda kulutatud raha poolest oleme kõige eeskujulikumad. Ja ometi on meil tõsiseid probleeme tootlikkuse kasvuga. Ettevõtjad ei jõua palgaralliga sammu pidada, ei jõua toota nii palju lisandväärtust, kui oleks vaja majanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Ühe asja õiendan ma siin veel ära. Võib-olla jäi minu küsimusest mulje, et ma olen vastu õpetajate palga tõusule. Ei ole! Aga juhin tähelepanu sellele, et meie haridusvaldkonna kulud on täiesti vildakalt struktureeritud. Sisuliselt on meil tegemist väikse haridusmaffiaga: väga suuri riigieelarvest eraldatavaid summasid kulutatakse nii, et sellel ei ole tegelikult väga palju pistmist hariduse andmisega.

Kaugematesse koolidesse ja õpetajate palkadesse see raha ei jõua. Kui me üldse õpetajate palkadest räägime, siis on väga tähelepanuväärne, et Eestis kõik poliitikud muretsevad õpetajate palkade pärast, mis on suhteliselt lähedal riigi keskmisele näitajale, aga vähe räägitakse päästjate palkadest, mis on

allpool igasugust arvustust. Põhjus on muidugi väga lihtne: õpetajaid on meil umbes 15 000, päästjaid aga kümme korda vähem. Seega kõik poliitikud muretsevad selle valdkonna pärast, kus on hääled. Aga see selleks, see on kõrvalepõige.

Täiesti rahulolematu peab olema sellega, kuidas kulutatakse riigieelarve raha riigikaitse valdkonnas. Jah, me peame kinni tollest 2% nõudest ja tegelikult paneme sinna rohkemgi raha, aga praktika, kuidas selle ministriumihaldusalas seda raha kulutatakse, on erakordselt ebaõnnestunud. Seda raha kulutatakse valesti ja halvasti. Samal ajal ei jätku üldse vahendeid omavalitsustele, kuigi siin tuututatakse sellest, et omavalitsused saavad sel aastal eriti palju raha. Tegelikult on omavalitsused vaeslapse rollis ja see ei paista mitte kuidagi muutuvat. Ei ole jõutud nende summade taastamiseni, mis olid enne masu, kuigi, nagu ma sissejuhatuses juba ütlesin, me teeme riigieelarvet tegelikult headel aegadel. Meil on praegu head ajad. Nii et prioriteedid on vähemalt osaliselt täiesti paigast ära. Ja valdkondade sees – eelkõige toon välja hariduse ja riigikaitse valdkonna – on kulud halvasti struktureeritud. On üks valdkond, mis on tegelikult ilmselges vaeslapse osas, ja see on sisejulgeoleku valdkond.

Kokku võttes: jube hea on teha eelarvet ajal, kui raha jääb üle – praegu peaaegu nii on –, aga kõik sellega hästi sellegipoolest ei ole. Aitäh!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun! Palun ka kolm minutit lisaaega!

20:14 Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Austatud minister! Euroopa Liidu ja euroala majandused on viimastel aastatel liikunud kindlama kasvu suunas ja ka Eesti järgmise aasta riigieelarve aluseks olev majandusprognoos lubab kiiremat majanduskasvu näitajani 2,5% võrreldes SKT-ga. Meie tööhõive on jõudnud ajaloolisele kõrgtasemele ja tööpuudus on väga väike. Inimeste reaalsissetulekud on viimastel aastatel kasvanud ning jõudsalt suurenenud palgatulu ja tarbimine on soodustanud ka maksude laekumist, mida ka eelkõneleja siin mainis ja mis ei ole üldsegi halb. Maksutulude kasv järgmisel aastal majandusest oluliselt kiiremini: on oodata 5,4% suuremat maksulaekumist kui tänavu. Ja vaadates maksude jooksvat laekumist tänavu, võib öelda, et järgmise aasta maksutulude prognoos on pigem konservatiivne.

Tulude hea laekumine võimaldab riigil järgida olulisi prioriteete. Järgmise aasta eelarvekavas on nendeks Eesti julgeoleku tugevdamine, majanduskasvu edendamine, sh töajamaksude langetamine, inimeste toimetuleku parandamine ja perede toetamine. Kaitsevõime kiirema väljaarendamise prioriteetsus on tõstnud kaitsekulude osakaalu 2,19%-ni SKT-st, mis on kaitsekulude läbi aegade kõrgeim tase. Kokku eraldatakse kaitsekuludeks 477 miljonit eurot, mille abil saab ellu viia uusi võimete arendusi, soetada tehnikat ja laiendada kaitseotstarbelist taristut. Eelarvekavas on ette nähtud ka kulud seoses liitlaste üksuste kohalolekuga ja kuna need lisanduvad kokkulepitud 2%-le SKT-st, siis liitlastega seotud kohustused ei ole takistuseks Eesti Kaitsevõime arengule. Arendatakse välja Ämari ja Tapa väeosad, Siseministriumihaldusalas tegeletakse kiirreageerimisvõimekuse parandamisega ja tehakse ära idapiiri väljaehitamise tööd.

Järgmise aasta eelarve kava panustab tuntavalt inimeste toimetulekule. Paraneb lastega perede toimetulek ja ei unustata eakaid. Keskmise pension tõuseb 416 euroni ja on ka edaspidi maksuvaba. Üksi elavad pensionärid hakkavad saama lisatoetust. Ma ei nõustu eelkõneleja kriitikaga selle toetuse pihta – üksi elavatel pensionäridel on tõesti väga raske toime tulla. Järgmise aasta 1. juulist lisandub lasterikka, kolme kuni kuut last kasvatava pere eelarvesse uus peretoetus, seitsme või enama lapsega perele lisandub uus toetus 370 eurot kuus. Kolmelapselise pere toetus saab järgmise aasta 1. juulist olema 400 eurot kuus.

Raha peretoetuste suurendamiseks, pensionide kasvuks ja muude riigieelarvekulude suurendamiseks saab tulla vaid kasvavast majandusest. Meie majanduskasv pole viimastel aastatel olnud piisavalt kiire, aga ka järgmisel aastal plaanitav kasv 2,5% võrreldes SKT-ga on Euroopa ja ülejäänud maailma praeguse majandusarengu taustal siiski arvestatav kasv. Suurim väljakutse on töajukulude ja tootlikkuse arengu lahknevus. Avaliku sektori palgataset saab tõsta eelkõige prioriteetsetes valdkondades ja nendeks palgasaajateks on ka selles eelarvekavas eelkõige õpetajad, kõrgharidusega kultuuritöötajad ja siseturvalisuse valdkonna töötajad.

Palkade kasv ei saa kehtvalt kõrvale kalduda majanduse põhinäitajate arengust ning üks võimalus, kuidas riik saab sellesse sekkuda, on vähendada ettevõtjate töajuga seotud maksukoormust. Kõige

sobivamad meetmed selleks on sotsiaalmaksu määra langetamine ja maksuvaba miinimumi tõstmine. Tööjõuga seotud maksukoormuse langetamine aitab ettevõtetel säilitada konkurentsivõimet, parandada võimekust investeerida ja luua uusi töökohti. Riigieelarve saab majandusarengusse panustada ka investeeringutega. Olulisemad järgmisel aastal käivituvad suured infrastruktuuriprojektid on Tallinnas ning tee-ehitused ja muud projektid mujal Eestis.

Kindlasti tuleb ära märkida täiendavalt 8 miljoni euro eraldamine teadus- ja arendustegevuseks. Algatus suurinvestori toetuse kasutuselevõtuks võimaldab juurde saada täiendavaid välisinvesteeringuid. Koos ettevõtjate omafinantseeringuga looks see aluse projekti õnnestumisele, mis tähendaks sadu uusi töökohti nii tööstuses kui ka teeninduses.

Sellel nädalal Eestis oma korralisel missioonil olnud Rahvusvahelise Valuutafondi esindajate hinnangul on Eesti valitsemissektor teiste riikide omaga võrreldes ikka veel suhteliselt suur. Nii on meil vaja kindlasti avaliku sektori töökohtade arvu veelgi kokku tõmmata ning vähendada ministeeriumide ja ametite ülalpidamiskulusid, pidades silmas ka konsolideerimist ja kasutades seejuures Riigi Tugiteenuste Keskuse teenuseid.

Vananeva elanikkonnaga ühiskonnas on paratamatu, et kasvavad sotsiaalkulud, sh kulud tervishoiule. Haigekassa eelarve osakaal SKT-s on viimase kümne aastaga kasvanud neljandiku võrra: 3,8%-lt 4,9%-ni SKT-st. Viimasel kuuel aastal on need kulud kasvanud keskmiselt 60 miljonit eurot aastas. Sellele vaatamata on tervishoiu rahastamise küsimused päevakorral. Ilmseks on muutunud vajadus käsitleda võimalusi erasektori panuse suurendamiseks tervishoiu valdkonnas.

Haldusreformi läbiviimiseks ja omavalitsuste ühinemiseks on järgmise aasta eelarve kavas ette nähtud 14 miljonit eurot ja tänu heale maksulaekumisele saavad omavalitsused tulumaksuna järgmisel aastal 42 miljonit eurot enam kui tänavu.

Kokkuvõtlikult tuleb öelda, et eelarvekava võimaldab ellu viia olulisi tegevusi ja rahastada valdkondi nii, et selle tulemusel kasvab julgeolek, kasvab inimeste turvatunne, paraneb perede heaolu ja kindlustunne ning uut hoogu saab juurde ka majandus. Head kolleegid, järgmise aasta riigieelarvega seisab Riigikogus suur töö veel ees. Siinkohal tahan kasutada võimalust ja tänada kõiki neid, kes on seni andnud oma panuse eelarvekava valmimisse. Soovin kõigile konstruktiivset meelt ja asjalikkust eelarvekava edasisel menetlemisel! Täna tähelepanu eest!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

20:14 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Head ametikaaslased! Täna ütles meie hea kolleeg Martin Helme ühele Eesti telekanalile antud intervjuus, et see eelarve on sotside nägu. Vaatasin seda eelarvet ja peab ütleva, et tõesti, see lausa nõretab sotside higest, aga seal on tunda ka Reformierakonna ja IRL-i higi. See on valitsuses väga hästi tehtud ja nõretab kõigi meie valitsuskoalitsiooni partnerite higest. Ja minu arvates nägi seda ka opositsioon, sest komisjonis hääletas esimese lugemise lõpetamise poolt terve rahanduskomisjon konsensusega. Ka täna ei ole siin saalis kõlanud mitte ühtegi tagasilükkamise avaldust. Mõtlesin, et see asi ongi nii hea ja et ma pikemalt oma kõnes nendel punktidel ei peatu, aga siiski. Andres Herkeli sõnavõtt pani mind tõsiselt mõtlema, et see on loksumise eelarve ja tehakse justkui mingit peenhäälestust.

Head sõbrad! Meie, sotsiaaldemokraatide arvates muudab see eelarve mõnevõrra paradigmasid. Kui me seni oleme eelarvete koostamisel ja menetlemisel kogu aeg näinud, et aidatakse neid ühiskonnakihte, kes endaga ise hakkama saavad, kes on edukad, siis käesolev eelarve on eeskätt keskendunud ühiskonnagruppidele, kes endaga hästi hakkama ei saa, kes vajavad tuge. Ja ma arvan, et seda Eesti tänasel päeval just vajabki. Olgu see siis tõesti lastega perede toimetuleku parandamine või lasterikka pere toetus kolme või enama lapsega peredele – kas see on siis mingi peenhäälestus? See on väga vajalik samm meie perepoliitikas, millega me väärtustame peresid, kus on kolm või enam last. Nagu on täna juba mitmel korral kõlanud: kui peres on kolm last, siis on tema toetus 400 eurot. Või siis üksikvanemate toetamiseks käivituv elatisabifond – ka see pole mingi väike asi. See on suur samm nende vanemate toetamiseks, kes peavad last kasvatama üksi, keda teine lapsevanem selles protsessis ei aita. Samuti rakendub üürielamute programm, mille raames me rajame üürikortereid nendele peredele, kes ise neid hankida ei suuda. Edasi: majanduskasv, tarbimine. Eeskätt just kõik need toetused, mis on suunatud vähekindlustatud peredele, tulevad meie sisetarbimisse tagasi. Need

inimesed ei sõida Balile puhkama, nemad käivad siin poes ja ostavad siit toitu ning see suurendab meie sisetarbimist.

Nii et igal juhul on sotsiaaldemokraatide arvates tegemist eelarvega, millega saab edasi minna. Loomulikult, see on paljude suurte reformide algus. Loomulikult me loodame, et peredele ja lastele tulevad suuremad toetused ning muud ettevõtmised jätkuvad. Sotsiaaldemokraadid toetavad seda eelnõu ja paluvad seda ka teistel toetada. Palju tänu!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

20:14 Priit Sibul

Austatud Riigikogu esimees! Austatud rahvasaadikud! Numbritest on täna juba palju räägitud. Mitte et ma numbreid väheoluliseks peaksin, aga need kirjeldavad siiski omas keeles meie riigi ühiskondlikku seisust ning põletavaid teemasid ja prioriteete. Loomulikult on oluline märksõna julgeolek, ja seda kõige laiemas mõttes: haridusest ning sotsiaalsest ning majanduslikust kindlustundest kuni kaitsetahteni välja. Mitte alati ja kõiges ei suuda me lähtuda printsiibist, et aitame vaid neid, kellel abi tõesti vaja on. Aga mul on hea meel, et enamasti see siiski nõnda on ning eritählepanu saavad vaid need, kel seda tõesti vaja on.

Arvestades meie iivet ning ees ootavaid arengusuundi, peab demograafiast tulenevalt ühiskonna tähelepanu keskmes olema lastega pere. Me peame lähtuma printsiibist, et mida rohkem lapsi, seda parem. Mida rohkem tugevaid perekondi, seda parem ühiskonnale. Toetused lastega peredele ei ole meie arvates pelgalt kulu, vaid investeering tulevikku. Meenutan praegu oma mullust kõnet eelarve eelnõu menetlemisel ja pean ütleva, et mind teeb endiselt murelikuks asjaolu, et Eesti sotsiaalkulud kasvavad, kuid riigi majanduskasv seisab. Võib-olla peaksime riigina lähtuma printsiibist, et kui ei kasva meie majandus, ei tohi kasvada ka sotsiaaltoetused.

Alati kõik ei õnnestu ning mured ja hädad käivad kahjuks ikka mööda inimesi, mitte mööda kive ja kände. Nõnda rakendub tuleval aastal paljukõneldud elatisabifond, mis tähendab, et laps saab vähemalt osa maksmata elatusrahast kätte. See on üks neid näiteid, kus solidaarsus on ka minu hinnangul põhjendatud. Koalitsioonilepingut sõlmides lepiti kokku kolmelapselise pere täiendav toetus 200 eurot kuus pere kohta. See on nii mõnelegi perele leevendus ning võimaldab tasuda mõne huviringi eest, et lapsed saaksid oma võimeid arendada. Meie standardid vaid kerkivad ning on loomulik, et tahame peredes oma lastele parimat. Mis saaks olla meie ühiskonnale olulisem kui laps ning tema võimalused ja vajadused.

Meie president Kersti Kaljulaid ütles oma esimeses kõnes, et edukate jaoks on meil vabadused ja võimalused. Neile, kes ise ei saa või ei suuda, peavad abiks olema teised ning meie kui seadusandja loodavad võimalused. Eile hommikul oli õiguskantsler Ülle Madise põhjendatult pahane, kui ta selgitas, et keskkonnainspektori meelest ei ole 1400 euro suurune võlg mingi summa, maksu inimene see aga lihtsalt ära. Proua õiguskantsleril oli kahjuks tuline õigus, kui ta ütles, et see on paljude inimeste jaoks väga suur summa. Liiga paljude inimeste väikesed sissetulekud on just see mure, mis pani minu koduerakonna valimistel nende inimeste probleemile lahendust otsima. Meie arvates on oluline, et inimene teeks tööd, mitte ei oleks koormaks riigi sotsiaalsüsteemile, sest majanduslikel kaalutlustel on toetused samas suurusjärgus madalate palkadega. Tuleval aastal rakenduv tulumaksu tagastamine väikesepalgalistele inimestele peaks senisest enam motiveerima tööturule minema, selle asemel et sotsiaalsüsteemist toetusi taotleda. Vähemalt üks täiendav argument juures, et ise oma elu korraldada. Koos maksuvaba miinimumi tõstmise ja sotsiaalmaksu langetamisega tähendab see tööjõumaksude langetamist, mis on pisike, kuid kindel samm õiges suunas.

Eelarves on veel hulk olulisi märksõnu, aga kõigel ei jõua peatuda. Kui küsida, kelle nägu see eelarve on, siis vastus on loomulikult lihtne: see on meie inimeste nägu, nende rõõmude ja murede lahendamise nägu. Loomulik on, et igaüks, kes seda loeb, leiab sealt üles enesele meelepärase ja ka need kohad, kuhu tema meelest põhjendamatult vähe on panustatud. Meie toetame eelarvet ning oleme valmis seda ühiste aruteludega menetluse käigus veelgi paremaks muutma. Täna tähelepanu eest!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 303 esimene lugemine lõpetada. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. novembri kell 17.15.

10. 19:43 Investeerimisfondide seaduse eelnõu (297 SE) esimene lugemine

20:14 Esimees Eiki Nestor

Nüüd algab Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse eelnõu 297 esimene lugemine. Algatajate nimel teeb ettekande rahandusminister Sven Sester, kes juba tõttab teie ette eelnõu esitama.

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed! Annan teile ülevaate investeerimisfondide seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 297. Eelnõul on kaks suurt eesmärki. Esiteks, muuta Eesti investeerimisfondide turg atraktiivsemaks, ja teiseks, soodustada konkurentsi pensionifondide turul. Kõigepealt laiendab eelnõu nende investeerimisfondide valikut, mida Eestis saab asutada. Kehtiva seaduse alusel on võimalik asutada lepingulist fondi ja aktsiaseltsina asutatud fondi. Need mõlemad variandid uue seadusega säilivad, kuid edaspidi on neid fonde võimalik asutada paindlikumatel tingimustel. Näiteks on lepingulist fondi võimalik moodustada edaspidi nii, et fond jaotub eri investeerimisüksusteks ehk allfondideks. Aktsiaseltsina asutatud fondi ehk aktsiaseltsifondi puhul muutub aga aktsiakapitali suurendamine ja vähendamine, samuti aktsiate väljalaskmine ja tagasiostmine senisest lihtsamaks.

Eelnõu annab võimaluse asutada täiesti uut tüüpi fonde – usaldusfonde ehk usaldusühingu vormis tegutsevaid fonde. Need on rahvusvaheliselt levinud, kuna aitavad investoritel vältida topletmaksustamist. Usaldusfondide loomise võimalus aitab eelkõige soodustada just riskikapitalituru arengut, sh investeerimist väiksematesse ja alustavatesse ettevõtetes Eestis. Seega võimaldavad uued fonditüübid Eesti fondivalitsejatel paremini konkureerida teiste riikide fondivalitsejatega ja aitavad kaasa fondihalduse kui ärivaldkonna arengule.

Võrreldes kehtiva seadusega eristatakse eelnõus selgelt jaeinvestoritele ja professionaalsetele investoritele mõeldud fondid ehk avalikud fondid ja mitteavalikud fondid. Avalikkusele pakutavate fondide puhul säilib investorikaitse samal tasemel kui praegu, finantsjärelevalve roll mitteavalike fondide tegevuse kontrollimisel väheneb aga tunduvalt. See paneb investoritele endile suurema kohustuse kontrollida fondihalduri tegevust varade investeerimisel ja muude oluliste nõuete täitmisel. Samas on see lahendus investoritele tunduvalt odavam ning vähendab nende halduskoormust. Peale selle tehakse mitu muud olulist muudatust. Eelkõige muudetakse investeerimisfondide kohta koostatava teabega seonduvat, mis puudutab fondi tingimusi ja prospekti, fondivalitsejate vastutust ja fondide maksujõuetusrežiimi. See kõik lihtsustab investeerimisfondi asutamist ja moodustamist ning seab selgemad raamid fondivalitseja kohustustele.

Teise suure teemana muudetakse pensionifondide valitsemisega seonduvat. Eelnõu soodustab uute pensionifondivalitsejate lisandumist ehk konkurentsi ning vähendab oluliselt osakute tagasivõtmistasu, mida tuleb maksta pensionifondi vahetamisel. Peamised muudatused pensionifondide ja nende valitsejate puhul on järgmised. Esiteks, fondivalitseja aktsiakapitali nõue langeb 3 miljonilt 1 miljonile eurole. Eelnõu võimaldab teiste riikide fondivalitsejatel Eesti filiaali kaudu tegutseda. Oluliselt langeb osakute tagasivõtmise piirmäär. Senise 1% asemel rakendatakse tagasivõtutasuna tulevikus kõige rohkem 0,05%, kui tegemist on konservatiivse pensionifondiga, ja 0,1% teiste kohustuslike pensionifondide puhul. Peale selle ei saa tagasivõtutasu edaspidi mitte fondivalitseja, nagu see on praegu, vaid see suunatakse otse fondi ehk fondi pensionikogujad saavad selle n-ö endale. Eelnõuga antakse fondivalitsejatele võimalus luua eri liiki osakutega kolmanda samba pensionifonde. Nende muudatuste eesmärk on anda kolmandasse sambasse sissemakseid tegevatele tööandjatele suuremat kindlust, et nende tehtud sissemaksete eest omandatud osakuid ka tõesti pensioni eesmärgil kasutama hakatakse, mitte ei võeta raha pensionifondist kohe välja. See võiks suurendada tööandjate motivatsiooni oma töötajate pensioni kogumisse rohkem panustada.

Tuleb ka märkida, et juba 2015. aastal muudeti kehtivas investeerimisfondide seaduses pensionifondide investeerimisreegleid, millega võimaldati paigutada pensionifondide vara senisest rohkem noteerimata väärtpaberitesse ja kinnisvarasse ning omandada kontrollosalusi äriühingutes. Lähtudes eeldusest, et Eestis on vähe börsil väärtpabereid noteerinud ettevõtteid ja neid ei pruugi ka tulevikus palju juurde tekkida, loovad need konkreetset muudatused suuremad eeldused pensionikogujate vahendite kohalikku majandusse investeerimiseks. Need muudatused jäävad kehtima ka kõnealuse eelnõu

seadusena vastuvõtmise tulemina.

Eelnõu on Eestis menetletud eelnõudest üks mahukamaid ja jõustub üldises korras. Tänan tähelepanu eest!

20:14 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Aivar Sõerd, palun!

20:14 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud esimees! Austatud minister! Ma muidugi tahan kõigepealt tunnustada seda tööd, mis ministeerium ja kõik, kes on osalenud selles protsessis, on selle eelnõu valmimiseks teinud. See on suur, mahukas ja ilmselgelt vajalik eelnõu ning ka turuosalised on seda tööd tunnustanud. Aga seoses kogumispensionidega on Eestis üks väga suur probleem. Nimelt, me kogume aastas umbes 200 miljonit pensionikogujatelt kokku, aga seda raha ei investeerita Eestis emiteeritud instrumenti või Eesti majandusse, lihtsamalt öeldes, vaid see läheb Eestist välja. Ma küsisin need andmed üle, selgus, et ka praegu investeeritakse Eestisse ainult 5,7%. Viimased seadusmuudatused, mis paar aastat tagasi tehti, ei ole aidanud seda olukorda parandada. Miks te ei võta midagi ette? Mis teid takistab seda olukorda parandada?

20:14 Esimees Eiki Nestor

Aeg on ammu täis.

20:14 Aivar Sõerd

Kui investeringud Eestisse oleksid 10%, 15% või isegi 20%, siis see ei oleks risk.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Aivar Sõerd!

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ma arvan, et meil on parlamentaarne riik. Härra Aivar Sõerd, väga hea, et te julgete küsida ja olete valmis tegema otsuseid. Praegu on meie ees investeerimisfondide seadus, mis on mahukas, seal on 283 lehekülge ja 536 paragrahvi ning seda on tehtud viis aastat. Kui vaadata kirju, mis on tulnud huvigruppidele, siis me näeme ka kiitvaid sõnumeid. Kui te tunnetate seda, et teie ideed aitaksid kaasa selle eelnõu paremaks muutmisele, siis andke julgelt teada ja me menetleme neid parlamentaarsetele riigile kohaselt rahanduskomisjonis. Mida võib praegu öelda selle kohta, mida on tehtud, et muuta fonde atraktiivsemaks? Nagu ma mainisin, me oleme mitmeid muudatusi ka juba varem teinud, andmaks võimalust noteerida väärtpaberitesse, just nendesse väärtpaberitesse, mis ei ole noteeritud börsil, ja kinnisvarasse ning hakata omandama kontrollosalusi äriühingutes. Seda enne ei olnud, see tehti varasemate otsustega ära ja nüüd see kandub edasi. See kõik on tehtud selle nimel, et tuua rohkem atraktiivsust juurde. Hea parlamendiliige, kui teil on häid ideid, siis ärge häbenege neid lauale tuua. Pange sealsamas komisjonis, kus te olete, need julgelt lauale, et me saaksime neid menetleda juba parlamentaarsel tasemel.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

20:14 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Tegelikult on selles eelnõus hoopis 539 paragrahvi. Aga eelmises eelnõus oli 335 paragrahvi ja senises mammutis, uues riigihangete seaduses, on ainult 282 paragrahvi. Miks on nii pöörase ulatusega, nii põhjalik eelnõu välja töötatud, pealegi kui investeerimisfondid ei moodusta finantsmaailmast kuigi suurt osa? Minu andmetel on nende osa umbes 3 miljardit. Miks on nii põhjalikult hakatud reguleerima seda suhteliselt pisikest maailma? Kas siin on mingi usalduse puudus või on see ületöötamise tulemus? Üheski muus sfääris, ei sotsiaalsfääris ega kuskil mujal sellist seadust ei ole.

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma alati imetlen parlamendiliikme Peeter Ernitsa küsimusi, need on alati head ja asjakohased. Küll on tema arvates probleem selles, et asja tehakse liiga rutakalt ja liiga vähe kirjeldades, siis on jälle probleem selles, et asja tehakse laiaulatuslikult ja liiga põhjalikult. Alati ei saagi aru, kus täpselt see kuldne kesktee on. Aga kui hakata tõsisemalt rääkima, siis ärgem ikkagi unustagem, et siin on tegemist investorite rahaga, mis konkreetsetel fondide ja fondivalitsejate kaudu investeeritakse. Siin on tegemist ka pensionifondidega, kus on meie endi pensionikogujate raha. Kindlasti nõuab investor, fondivalitseja ja fondi enda suhete reguleerimine ülevaatamist. Pange tähele, et tegemist ei ole varasema seaduse täpsustamisega, vaid on uuesti kirjutatud kogu seaduse tekst ja seda on uuendatud tänapäeva maailma silmas pidades. On ju tekkinud uued regulatsioonid ja uued nüansid. Te olete kindlasti selle eelnõu läbi lugenud. Küllap te panite tähele, et professionaalsel investoril muutub elu lihtsamaks, mis on väga oluline, sest kui ta on professionaalne investor, siis ta oskab seda maailma jälgida. Samal ajal on jaeinvestoril, kellel ei ole finantsmaailma kohta selliseid teadmisi, teatav kaitse peal.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

20:14 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma tahtsin küsida ühe nüansi kohta. Seda eelnõu on valmistatud ette mitu korda kauem, kui teie olete ametis olnud, aga võib-olla on see teile teada. Kas selle eelnõu ettevalmistamise käigus arutati ka n-ö depoopankade turu avamist? Praegu on neid kaks, aga on turuosalisi, huvilisi, kes arvavad, et neid võiks olla rohkem. Äkki oskate seda nüanssi valgustada?

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Jah, on olnud juttu sellel teemal, kas me peaksime laiendama seda turgu depoopankade kontekstis. Sealt tulenevalt tekivad muidugi kohe konkurentsiküsimused depoopankade hindade kohta, mis on täna mingil määral peale surutud. Seda diskussiooni me praegu ei näe, aga ma arvan, et me ei peaks seda tulevikus pelgama. Praegu ei ole me seda teed läinud. Konkurentsi poole peal, nagu ma enne ütlesin, me oleme tegemas seda, et anname filiaalidele võimaluse siia tulla, kui fondivalitsejal on kriteeriumid täidetud. See on kindlasti uus asi, mida varem pole olnud. Aga depoopankade tegevuse, ütleme, võimaliku avardamise üle on juttu olnud, kuid see ei kajastu hetkel küll tõesti siin eelnõus.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

20:14 Jüri Adams

Härra minister! Mina olen üks nendest Riigikogu liikmetest – võib-olla on veel teisi ka peale minu –, kes väga hästi ei valda rahandusvaldkonna sõnavara ja mõttelaadi. Aga minu küsimus teile on niisugune. Ma oletan, et selle eelnõu loomise taga on mingisugune arusaam, millised võiksid olla mingid majanduslikud või poliitilised hüved, mida selle eelnõu seaduseks saamise korral võiksid meie kodumaa ja riik saada ning mis jääksid ilmselt tulemata, kui seda uut seadust ei tuleks. Kas te oskate mulle selgitada ja anda n-ö hääletamisjuhendi, mida head see hirmus hunnik paberit võiks endaga kaasa tuua?

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Jaa, muidugi. Ma kordan mõtteid, mis ma varem olen öelnud, et asjad oleksid selgemad. Ma toon välja kaks aspekti. Esiteks, Eesti investeerimisfondide turu atraktiivsemaks tegemine. Ma arvan, see on kindlasti oluline, sest me oleme ju globaalses konkurentsiskõrgi teiste riikide turgudega. Hästi oluline on tuua süsteemi rohkem paindlikkust. Investorid saavad aru, et ühelt poolt peavad olema kaitstud nende õigused, teiselt poolt tekitab see erineva paindlikkuse astme. Ma enne tõin näite, et aktsiaseltsi tasemel asutatud fondide aktsiakapitali hakkab tulevikus olema võimalik suurendada ja vähendada tunduvalt paindlikumalt ning aktsiaid välja lasta ja tagasi osta saab lihtsamalt kui praegu. Täiesti uus asi on usaldusfond, mida kehtivates seadustes pole üldse olemaski. See on meil täiesti uus asi, paljudes riikides on see aga klassikaline variant, mis aitab topeltmaksustamist vältida. See oli investeerimisfondide kohta.

Teiseks, pensionifondide turg. Selle eelnõuga me suurendame mitme meetme abil konkurentsi pensionifondide turul. Me toome allapoole fondi loomise lävendit. Tagasivõtmistasu teeme madalamaks, mis annab kliendile, pensionikogujale, võimaluse fondi vahetada, kui ta soovib seda teha. See toob konkurentsi juurde. Need on paar sellist asja, mille võiks kohe ära markeerida. Siin on neid asju veel väga palju, nagu te ise näete, aga need on olulised asjad, mida ma soovisin ära markeerida.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

20:14 Peeter Ernits

Hea juhataja ja minister! Kõigepealt õnnitlen teid, sest täna seitse aastat tagasi pöördus teie eelkäija Jürgen Ligi toonase Eesti Panga presidendi Lipstoki poole kirjaga, et peaks väljatöötamiskavatsuse tegema. Seda esiteks. Teiseks, Eestis on selline ütlemine, et pikk jutt ... Aga minu küsimus on see: milliseid seadusi võiks veel niisama mahukaks teha, kui on see finantsfondide seaduse eelnõu?

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Tegemist on investeerimisfondide seadusega, aga ma sain aru, mida te silmas pidasite. Ma tõesti, hea parlamendiliige, saan aru, et me sel õhtutunnil oleme teinud ära suure töö. Sõna otseses mõttes 20 minutit tagasi me lõpetasime riigieelarve esimese lugemise ja meil kõigil on hea tunne, kaasa arvatud teil. Ka küsimused lähevad juba väljapoole investeerimisfondide seaduse ala. Aga ma arvan, et see, milliseid seadusi veel võiks nende suure mahu poolest vaadelda, jäägu ajalooinimeste otsustada. Me kindlasti ei peaks vaatama asju mahust lähtuvalt, me peaksime vaatama lähtudes sisust ja sellest, kas klientide ehk pensionikogujate ja investorite õigused on kaitstud. Me peame konkreetse seaduseelnõu puhul vaatama, et kui regulatsioonid on küll õiged, kas siis turuosalisel saavad nendest ka aru ja kas tegevus, mis on selle konkreetse eelnõuga paika pandud, tagab selle, et investeerimisfondide seadus töötaks ja kaitseks investoreid.

20:14 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

20:14 Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma jätkan seda debatti või, õigemini, esitan uuesti selle küsimuse, mis oli meil kõne all komisjonis. See puudutab eelnõu § 528, mis räägib Eesti Arengufondi seaduse muutmisest. Siin on, mulle tundub, tehnilised muudatused, aga eks tõenäoliselt on ka teile teada, et me tegeleme selle fondi likvideerimisega. Kas on mõtet seda seadust muuta või peaks selle lihtsalt tühistama? Komisjonis te soovitasite mul vaadata § 528 koosmõju §-ga 46. Ma vaatan, et § 46 räägib hoopistükki pensionifondi tingimuste muudatuste jõustumisest, ja mul on väga raske näha nende kahe paragrahvi vahel seost. Äkki te kuidagi täpsustate seda debatti, mis meil komisjonis pooleli jäi?

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Ma arvan, et kui me esimese lugemisega ühele poole saame, siis järgmine suur tähis selle pikalt ettevalmistatud seaduseelnõuga konstruktiivselt edasi minemise teel, et kaitsta kõikide investorite huve nüüd ja ka tulevikus, on see, et me saame kindlasti vaadata selle eelnõu paragrahv paragrahvi haaval rahanduskomisjonis läbi. Ma tean, et nii teie kui ka Aivar Sõerd koos rahanduskomisjoni esimehega olete valmis vaatama paragrahvide koosmõju ja ka neid paragrahve eraldiseisvana. Seda selleks, et lõpuks oleks meil selline seadus, mida me oleme pikalt oodanud.

20:14 Aseesimees Jüri Ratas

Jüri Adams, palun!

20:14 Jüri Adams

Härra minister! Mul oli kunagi võimalus olla äriseadustiku aktsiaseltsi regulatsiooni tegemise juures. Üks küsimus, mis jäi siis nagu õhku rippuma ja mis on üle maailma nagu õhus rippumas, on see, et kui

aktsiaseltsid ostavad omaenda aktsiaid, siis jäävad nad nagu pilvekesed taevasse rippuma, sest neil ei ole võimalust kellelegi mingeid dividendide välja maksta ja kogu tulemus on ainult personalil palga tõstmine, sedagi siis, kui läheb hästi. Milline on teie filosoofia selles küsimuses? Kas aktsiaseltsid ilma aktsionärideta on teie arvates normaalne ja majanduslikult kasulik nähtus või vastupidi?

20:14 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Me nüüd muudame selle koridori laiemaks ja alustame filosofeerimist erinevatel teemadel. Ma kummardan teie pika parlamentaarse kogemuse ees. Tõsilugu, te ei olnud mitte ainult selle seaduse tegemise juures, vaid te olete ka ju üks meie põhiseaduse autoritest. Sügav kummardus teile selle eest! Aga rääkides aktsiaseltside aktsiate tagasiostmise programmidest ja sellest, kui nendega kaasnevad omakorda võimalikud optsioonid uutele töötajatele või on need mõeldud premeerimiseks mingite tulemuste saavutamise eest või ostetakse aktsiaid tagasi selleks, et olemasoleva aktsiapaki tootlust tõsta, siis need on kindlasti teemad, mille üle me võiksime omavahel diskuteerida tulevikus mingis teises ruumis. Praegu püüaksin ma jääda investeerimisfondide seaduse enda konteksti ja sealse aktsiaseltside ja investeerimisfondide n-ö paleti juurde. Kindlasti tasub siin öelda seda, et suureneb võimalus paindlikult liikuda aktsiakapitali vähendades ja suurendades, kui näiteks mingid projektid lõpevad ning on põhjust ja vajadust aktsiakapitali positsioone muuta. See on hästi oluline.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

20:15 Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Austatud minister, aitäh selle seaduseelnõu eest! See oli tõesti vajalik eelnõu, võin selleks, et kolleegidele võib-olla pilti selgemaks teha, öelda pikaajalise rahanduskomisjoni liikmena ja inimesena, kes pidi eelnõusid siia saali tooma. Need eelnõud olid sageli muutmiste seaduste muutmiste muutmiste seadused ja lõpuks ei saanud keegi enam mitte midagi mitte millestki aru, ka mitte komisjoni ettekandja ega rahandusminister. Ma tänan ka nende mõistlike sammude eest, mis on tehtud tööandja pensionisüsteemi edasiarendamiseks! Kuna minister on viisakas inimene ja austab parlamenti, siis ma küsin, ehk võiks selle eelnõu menetlemise käigus vahetada veelgi mõtteid, kuidas tööandja pensionisüsteemi ergutada ja pensionäride elu Eestis tulevikus paremaks muuta.

20:15 Rahandusminister Sven Sester

Nojah, arutame seda. Praegu, tõsilugu, selle kolmanda sambaga me toome sisse teatavat paindlikkust ja anname võimaluse ka tööandjale luua sellist fondi, nii et sissemakseid ei oleks inimesel võimalik välja võtta enne kui alles pensionieas. Sellega anname tööandjale kindlustunnet, et ei teki olukorda, kus ta investeerib töötajasse, aga töötaja teatud arvu aastate pärast võtab kolmandast sambast raha välja. See raha ei oleks sel juhul kulutatud sihipäraselt, nagu oli eeldatud. Kui arutleda selle üle, mis võimalused veel on, siis võib öelda, et igasuguseid teemasid on, maksusoodustustest alates ja mingite muude teemadega lõpetades. Eks need kõik ole arutamist väärt. Igal maksusoodustusel on alati oma hind, nii et peab kindlasti kalkuleerima. Ma arvan, et umbes sinna te võisite oma küsimusega sihtida. Mina ei ole kindlasti kunagi soovinud debatti tappa, ma olen alati valmis osalema debatis austatud spiikriga.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

See on hea. Läheme debatiga edasi. Valeri Korb, palun!

20:15 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui ausalt rääkida, siis siin on päris palju paragrahve, mis laiendavad investeerimisfondide võimalusi. Ma võib-olla utreerin, aga pensionifondid lähevad võib-olla teiselt ja kolmandalt sambalt neljandale või viiendale või teevad mingeid muutusi selles sfääris.

20:15 Rahandusminister Sven Sester

Ma oma sissejuhatavas kõnes ütlesin, et teatavad muudatused on ära tehtud juba varasema muutmise seaduse muutmise seadusega. Ma kordan seda üle. Juba on tekkinud võimalus suunata raha varadesse, mis ei ole börsil, st börsil noteerimata varadesse, on võimalik suunata raha kinnisvarasse ja on ka

kontrollosalused. Need on niisugused nüansid, mis suurendavad fondide võimekust ja võimalusi investeerida. Muide, ma ütlen teile, et paljud fondid ei ole seda võimalust kasutanud, kuigi see neil tekkis. Seal on oma "aga". Nende "aga" on selles, et teatud fondidel oleks vaja olnud põhikirja muuta, ja selle muutmisega oleks klientidel tekkinud jällegi võimalus fondi vahetada. Seal on omad nüansid sees meie varasemate otsuste tõttu. Ma arvan, et seda konkreetset seaduseelnõu menetledes me loome olukorra, kus fondil ongi vaja ennast pensionikogujate ees tõestada, näidata, et ta on hea fond ja on võimeline pensionikoguja vara esiteks hoidma ja teiseks kasvatama. Kui pensionikoguja tunnetab, et see fond ei huvitu temast või ei ole käitunud vastavalt tema huvidele, siis on tal nüüd kergem fondi vahetada. Ma arvan, et kõik need asjad koosmõjus tekitavad ühelt poolt konkurentsi ja teiselt poolt muudavad turgu atraktiivsemaks.

20:15 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh teile! Teil on kindlasti olnud huvitav ja töökas päev täna siin Riigikogu ees. Jõudu teile Eesti ühiskonna teenimisel ja kindlasti täna õhtul ka huvitavas vestlussaates "Foorum"! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri!

20:15 Remo Holsmer

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Teie ees on uus investeerimisfondide seadus, mis, nagu juba eelnevalt öeldud, koosneb 539 paragrahvist. Tõsine töö on tõesti Rahandusministeeriumis ära tehtud.

Toon välja kolm olulisemat eesmärki, miks see eelnõu on ellu kutsutud. Esiteks, eelnõu laiendab investeerimisfondide valikut, mida saab Eestis asutada. Miks see on oluline? See on oluline selleks, et see aitab investoritel vältida topeltmaksustamist. Teiseks, võrreldes kehtiva seadusega, eristatakse eelnõus selgelt jaeinvestoritele ja professionaalsetele investoritele mõeldud fondid. See on ka teine oluline põhjus, miks tasuks selle eelnõu poolt hääletada. Kolmandaks, n-ö maisem eesmärk: eelnõu soodustab uute pensionifondivalitsejate lisandumist turule, see mitmekesistab pensionikogujate valikut ja toob turule uusi tooteid. Nagu te ilmselt olete lugenud, siis kaks suuremat pensionifondide haldajat, Swedbank ja LHV, on toonud turule indeksfondid. Turule on sisenemas ka täiesti uus pakkuja, Tuleva-nimeline, kes taotleb Finantsinspektsioonilt luba pensionifondi loomiseks. See eelnõu vähendab fondivalitseja aktsiakapitali nõuet senisest 3 miljonist 1 miljonini ja vähendab ka fondivahetustasu, senise 1% asemel saab konservatiivsete pensionifondide puhul rakendada 0,05%-list fondivahetustasu ja 0,1%-list teiste kohustuslike pensionifondide puhul.

Kas see eelnõu otseselt suurendab pensionifondide investeringuid Eesti majandusse? Üks ühele seost siin ei ole. Me debateerisime komisjonis selle üle pikalt. Meenutan kõigile rahvasaadikutele, et eelmise aasta keskpaigast hakkas kehtima seadus, mille järgi fondivara saab senisest suuremas mahu paigutada noteerimata väärtpaberitesse, kinnisvarasse ja väärismetallidesse. Hetkeseis on see, et nende piirmääradeni, mida me selle seadusmuudatusega tõstisime, et soodustada pensionifondide vara Eestisse investeerimist, ei ole veel jõutud ja see seadus neid piirmäärasid ka ei muuda. Kui rahvasaadikutel on ettepanekuid, kuidas soodustada Eestisse investeerimist, siis Rahandusministeerium neid kindlasti hea meelega arutab. Selline oli komisjoni põhiarutelu.

Teise punktina arutasime fondivahetust. Kui fondivahetustasud alla tuua, siis loogiliselt võttes peaks see soodustama liikumist fondide vahel. Praegu on võimalik fondi vahetada kolm korda aastas ning uue seaduse või selle eelnõu järgi jääb see kord samaks. Ei ole päris nii, et saad iga nädal fondi vahetada, et kui üks nädal lähed Kristiine Keskusesse ja nädala pärast Ülemiste Keskusesse ning mõlemas kohas veendakse sind kohe ümber, et keegi teine pensionifondivalitseja on parem, siis muudkui vahetad. See reegel, et kolm korda aastas saab fondi vahetada, jääb kehtima. See on oluline ka sellepärast, et fondidel säiliks teatav stabiilsus. Kui väga palju pensionikogujaid hakkab fondide vahel n-ö pendeldama ja hüplema, siis fondide likviidsust, aga teistpidi ka stabiilsust see heas suunas kindlasti ei mõjuta. Rahanduskomisjon saatis kümnele turuosalisele kirja, küsides arvamust eelnõu kohta. Nii nagu ka minister ütles, tegelikult on turuosalised seda eelnõu pikalt oodanud ja mingeid põhimõttelisi vaidlusi ees ei paista olevat. Aga jah, kümnest turuosaliselt viielt laekus rahanduskomisjonile ka tagasiside ning me esimese ja teise lugemise vahel nende ettepanekuid põhjalikult arutame. Neid ei ole palju, aga teatavad mõttekohad seal on.

Rahanduskomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada (see ettepanek oli konsensuslik) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. novembri kell 17.15. Tänan!

21:15 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, küsimusi ei ole. Jõudu ka teile täna õhtul "Foorumiks"! Aitäh! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli ei kellegi muu kui Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Priit Sibula!

21:15 Priit Sibul

Härja juhataja! Head kolleegid! Uue investeerimisfondide seaduse terviktekst lihtsustab tulevikus investeerimisfondide loomist ning seab raamid fondivalitseja kohustustele. Nagu eelnevalt kõneldud, laiendab eelnõu asutatavate fondide valikut. Nõnda on võimalik tulevikus asutada nii aktsiafonde kui ka usaldusfonde. Viimased on rahvusvaheliselt levinud ning aitavad investoritel vältida topehtmaksustamist. Samuti eristatakse eelnõuga avalikud ja mitteavalikud fondid, kusjuures viimastele esitatakse praegusega võrreldes vähem nõudmisi.

Võimalik, et kõige olulisem on pensionifondidega seonduv. See eelnõu soodustab uute pensionifondivalitsejate lisandumist ja vähendab fondi vahetamisel makstavat osakute tagasivõtmistasu seniselt 1%-lt 0,1%-le ja konservatiivsete fondide puhul, nagu ka komisjoni esimees ütles, kuni 0,05%-le. Tagasivõtmistasu jääb tulevikus fondi, mitte fondivalitsejale, nagu see seni oli. Peale selle vähendatakse eelnõuga fondivalitseja aktsiakapitali nõuet 3 miljonist 1 miljonini ning võimaldatakse teiste riikide fondivalitsejatel Eestis filiaali kaudu tegutseda. Soovime eelnõuga kaasa aidata fondide haldustasude vähendamisele, mis on avalikkuses palju kõneainet pakkunud. Loodetavasti õnnestub kasvatada ka tootlust, millest on palju räägitud.

On aga selge, et ükski eelnõu ei saa lahendada kõiki probleeme, nagu ka täna siin juba öelnud olen. Eelnõus ettenähtud tegevused ning konkurents loovad uue olukorra. LHV ja Swedbanki pensionifondide esindajad, kes ka IRL-i fraktsioonis käisid, on kinnitanud, et neil juba tegevus muudatuste tegemiseks käib ning paberid uute ja odavate fondide loomiseks on sisse antud. Seega, eelnõus ettenähtud tegevused ning konkurents loovad meile nii või teisiti uue olukorra, mis peaks olema igal juhul kasulik meie inimestele, kes koguvad pensioni teise pensionisambasse.

Kui me soovime veel midagi muuta, siis üks teema, millest rääkida, on depoopankade turu avamine, mille kohta ministrilt ka küsisin. Praegu tegutseb meil vaid kaks depoopanka ja see ei pruugi olla piisav. Pensionifondide temaatikaga seoses on kõne all olnud veel üks oluline teema. See seondub investeringutega meie kohalikku majandusse, mille kohta ka komisjoni liige Sõerd ministrilt küsis. On ju üldteada, et Eestis napib varasid, kuhu pensionifondid saavad ja seadusest tulenevate piirangute järgi ka võivad investeerida.

Me peame olema palju aktiivsemad. Mõningad võimalused selleks on olemas ka riigil, seda riigile kuuluvate äriühingute abil. Alustada võiks riigiettevõtete laenutegevusest. Nad peaksid senise praktika ehk välispankadelt laenu võtmise asemel tegema ka kohalikele fondidele suunatud hankeid. Teiseks peame mõtlema läbi teised ettevõtete kapitali kaasamise võimalused ehk võlakirjade emiteerimise, mida on seni suhteliselt vähe kasutatud. Oluline on rääkida ja ka ette valmistada ettevõtete vähemusosaluste müüki. Olen ka ise varem öelnud, et riigile strateegiliselt oluliste ettevõtete, nagu Eleringi, Eesti Energia ja Tallinna Sadama puhul tuleks endale jätta nn peremehe roll. Vähemusosaluse müümine suurendab riigiettevõtte läbipaistvust ja aitab kaasa paremale juhtimisele.

Kõigi sammude koosmõjus on võimalik saavutada ühiskonnale paremaid tulemusi. Ehk peale selle, et me avame fondide turu suuremale konkurentsile, on mõistlik turu avamisest rääkides mõelda ka depoopankadele. Kindlasti tuleb majanduses luua erastamise, võlakirjade emiteerimise ja laenamise teel instrumendid, kuhu fondide vahendeid on võimalik paigutada.

Me toetame seda eelnõu ja oleme valmis järgmiste sammude aktiivseks aruteluks, et eelnõuga loodavad võimalused saaksid realiseeruda ning ka meie majandus sellest kõigest osa saaks. Täna tähelepanu eest!

21:15 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun veel! Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 297 esimene lugemine tuleb lõpetada. Määratud eelnõu 297 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 9. novembri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti. Head ametikaaslased, jõudu meile kõigile! Täna istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 20.20.

